

การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทางการเขียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับการสอนแบบปกติ

สารนิพนธ์
ของ
มหิศร นันตโลहित

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2550

การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับการสอน แบบปกติ

บทคัดย่อ
ของ
มหิศร นันทโลहित

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
พฤษภาคม 2550

มหิธร นันตโลहित. (2550). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถทางการเขียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์ กับการสอนตามแบบปกติ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถทางการเขียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์ กับการสอนตามแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 60 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 30 คน ได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์ และกลุ่มควบคุม 30 คน ได้รับการสอนตามแบบปกติ (ตามหลักสูตรสถานศึกษา) ใช้เวลาในการทดลอง กลุ่มละ 20 คาบ ๆ ละ 20 นาที และใช้เนื้อหาเดียวกันในการสอน ใช้แบบแผนการวิจัย แบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการทดลอง โดยใช้ผังมโนทัศน์ แผนการสอนตามแบบปกติ (ตามหลักสูตรสถานศึกษา) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t- test Independent และ t- test Dependent

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
2. ความสามารถทางการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
3. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
4. ความสามารถทางการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
5. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อน และหลังการทดลอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

6. ความสามารถทางการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อน และหลัง
ทดลอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

A COMPARISON OF MATHAYOM SUKSA II STUDENTS' THAI READING
COMPREHENSION AND WRITING ABILITY THROUGH THE INSTRUCTIONAL
METHOD BASED ON CONCEPT MAPPING TECHNIQUE AND THE TEACHER MANUAL

AN ABSTRACT
BY
MAHISON NANTALALOHIT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
May 2007

Mahison Nantalalohit. (2007). *A Comparision of Mathayom Suksa II Students' Thai Reading Comprehension and Writing Abiling through the instructional method based on Concept Mapping Technique and the Teacher Manual*. Master's Project, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Prof. Sumanin Rungruangtham.

The purpose of this study was to compare Mathayom Suksa II Students' Thai reading comprehension and writing ability through instruction using concept mapping technique and the teacher's manual.

The samples were 60 Mathayom Suksa II students at Wat Thongpeng School, Bangkok in the second semester of 2007 acadernic year. They were randomly assigned into two groups, the experimental and the control groups with 30 students in each. The experimental group was taught through the twenty 50 minute periods instruction using concept mapping ; where as the control group was taught through the teacher manual. Each group was taught with the same content for twenty 50 minute periods. The research design of the experiment was randomized Control Group Pretest – Posttest Design.

The instrument used in this study were lesson plans, the reading comprehension test and the writing ability test. The t – test independent sample and t – test dependent sample were statistically analyzed the data.

The result of study indicated that.

1. The Thai reading comprehension of the experimental group and the control group were significantly different at the .05 level.
2. The Thai writing ability of the Experimental group and the control group were significantly different at the .05 level.
3. The Thai reading comprehension of the experimental group before and after the experiment were significantly different at the .05 level.
4. The Thai writing ability of the Experimental group before and after the experiment were significantly different at the .05 level.

5. The Thai reading comprehension of the control group before and before and after the experiment were significantly different at the .05 level.

6. The Thai writing ability of the control group before and after the experiment were significantly different at the .05 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการผันวรรณยุกต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
ของ ปาริชาติ ไชยโสภา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร พานทอง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาทิกานนท์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถให้คำปรึกษา และคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานัน รุ่งเรืองธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาทิกานนท์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลอยใจ โสภณปาน คณาจารย์โปรแกรม วิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อาจารย์ เรวดี เรือนใหม่ และอาจารย์ กาญจนา ทองสิงห์ ที่กรุณาให้คำแนะนำให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย เป็นผลให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองเพลง ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน วัดเศวตฉัตร ที่ให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ อาจารย์ จิระเดช เหมือนสมาน และอาจารย์ อภิญา ประสาร ที่กรุณามอบชั่วโมงสอนให้ ในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง และโรงเรียน วัดเศวตฉัตร ที่ให้ความร่วมมือในการหาคุณภาพเครื่องมือในการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ คะนอง บุทธิทักษ์ อาจารย์ ทวีศักดิ์ เทียรเดช อาจารย์ ธีราทร รุ่งเรือง อาจารย์ พุทธชาติ เล็กมีมงคล และพี่สาวที่แสนดี นางสาวพิมพ์ชนก นันตโลหิต ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยในครั้งนี้ด้วยความเต็มใจยิ่ง

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรในโรงเรียนวัดทองเพลง เพื่อนสาขาวิชาการมัธยมศึกษา (กลุ่มการสอนภาษาไทย) ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณอันยิ่งใหญ่ ของบิดา มารดา และครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย จนประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

มหิศร นันตโลหิต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวความคิด	9
สมมติฐานการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการอ่าน	10
ความหมายของการอ่าน	10
ความสำคัญของการอ่าน	11
จุดมุ่งหมายของการอ่าน	11
องค์ประกอบของการอ่าน	12
ความเข้าใจในการอ่าน	13
ทฤษฎีและหลักในการสอนอ่าน	22
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเขียน	28
ความหมายของการเขียน	28
ความสำคัญของการเขียน	29
จุดมุ่งหมายของการเขียน	29
ความสามารถในการเขียน	31
การวัดและการประเมินผลทักษะการเขียน	32
งานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางการเขียน	34
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน	35

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ)	
เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน	35
งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน	36
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์	37
ความหมายของมโนทัศน์	37
ลักษณะของมโนทัศน์	38
ทฤษฎีและแนวคิดของการสอนมโนทัศน์	39
กระบวนการสร้างมโนทัศน์	40
วิธีสอนให้เกิดมโนทัศน์	40
เอกสารเกี่ยวกับการสอนแบบปกติ	60
3 วิธีดำเนินการวิจัย	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	65
การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	76
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	80
ความมุ่งหมายของการวิจัย	80
ความสำคัญของการวิจัย	80
ขอบเขตของการวิจัย	81

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ)	
สมมติฐานในการวิจัย	81
วิธีดำเนินการวิจัย	82
การวิเคราะห์ข้อมูล	83
สรุปผลการวิจัย	83
อภิปรายผลการวิจัย	84
ข้อเสนอแนะทั่วไป	88
 บรรณานุกรม	 89
 ภาคผนวก	 101
ภาคผนวก ก.	102
- แผนการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์	103
- แผนการสอนแบบปกติ	118
- เอกสารประกอบแผนการสอนแบบปกติ	121
ภาคผนวก ข.	143
- ค่า p ค่า r ของแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน	144
- คะแนนความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ	
ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยวิธีการทางสถิติ t-test แบบ	
Dependent Group	145
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	 146

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	71
2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	77
3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	77
4 ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจในการอ่านก่อนสอนและหลังสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์	78
5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการเขียนก่อนสอนและหลังสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ ..	78
6 ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจในการอ่านก่อนสอนและหลังสอนแบบปกติ	79
7 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการเขียนก่อนสอนและหลังสอนโดยการสอนแบบปกติ	79
8 ค่า p ค่า r ของแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน	144
9 คะแนนความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยวิธีการทางสถิติ t-test แบบ Dependent Group	145

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ผังมโนทัศน์แบบกระจายออก	6
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
3 โครงสร้างความรู้ของร้านขายอาหาร	24
4 กระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์และหลักการ	41
5 โครงสร้างพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของอุซุเบล	43
6 การเรียนรู้ที่มีความหมาย แสดงความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม	44
7 การเรียนรู้ที่มีความหมาย แสดงการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียกว่า แอดวานซ์ ออกแกไนเซอร์	45
8 ตัวอย่างแสดงระดับของมโนทัศน์ตามแนวคิดของโนแวด	46
9 การจัดแบ่งประเภทของสิ่งมีชีวิตและสัตว์	51
10 การแสดงผังมโนทัศน์ประเภทต่างๆ	53
11 ขั้นตอนการสอนอ่านและเขียนโดยใช้ผังมโนทัศน์	66

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่แตกต่างจากภาษาอื่น เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างคนไทยทั้งชาติ ช่วยสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในสังคม นอกจากนี้ยังช่วยในการแสวงหาความรู้สรรพวิชาการต่าง ๆ การค้นพบความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทย ต้องศึกษาหาความรู้ให้มีความเชี่ยวชาญแม่นยำ มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของภาษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรทุกระดับหลักสูตรวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษาไทย สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัย สามารถฟังและอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน เห็นความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในชาติ และเป็นปัจจัยในการเสริมสร้างเอกภาพของชาติ รวมทั้งสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม (กรมวิชาการ. 2533: 13)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นตัวกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ต้องให้โอกาสผู้เรียนค้นพบความรู้เอง โดยมีส่วนร่วมในการสร้างผลผลิต ที่มีความหมายแก่ตนเอง การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องการมีการวางแผน ออกแบบกิจกรรมและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีความหมาย เป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543: 20)

จุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่ง ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ มุ่งสร้างให้ผู้เรียน มีความสามารถในการคิด รู้จักใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีทักษะในการสื่อสาร (กรมวิชาการ. 2543: 22 – 23) ทักษะการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยทักษะการรับสาร และทักษะการส่งสาร หมายถึง ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียนเพื่อรับและส่งข่าวสารข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ สรุปความขยายความ และจัดระบบข้อมูล โดยเลือกวิธี หรือเครื่องมือในการสื่อสารได้เหมาะสมกับสถานการณ์ (กองวิจัยทางการศึกษา. 2542: 55) ทักษะ

การสื่อสารที่เป็นพื้นฐานจำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต คือ ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน ทักษะการอ่าน เป็นทักษะการรับสารที่สำคัญ เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้โดยไม่มีขีดจำกัด ทำให้เป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ช่วยเสริมสร้างความคิด ประสิทธิภาพ และสามารถ ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต สำหรับการเขียนเป็นทักษะการส่งสาร ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด เรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ จากการอ่านและการฟังได้อย่างถาวร ดังนั้น ทักษะการอ่านจึงควรได้รับการพัฒนาให้สัมพันธ์กับทักษะการเขียน เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์ (2531: 84) กล่าวว่าผู้อ่านที่อ่านได้ดีย่อมจะเป็นผู้ที่เขียนได้ดีด้วย เนื่องจากได้ประสบการณ์ในการตีความ และได้ข้อมูลจากสัญลักษณ์หรือตัวอักษรมาเพียงพอ ซึ่งถือเป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญ ทักษะการเขียน จึงสามารถพัฒนาตามทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าผู้อ่านได้รับประสบการณ์ ในการอ่านอย่างเหมาะสม

กระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ผู้อ่านจะใช้โครงสร้างความรู้เดิม (SCHEMA) ทั้งทางด้านภาษา และความรู้ทั่วไปที่มีอยู่มาช่วย ในการทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน โดยที่ผู้อ่านจะต้องสร้างความหมายเอง ด้วยการนำเอาโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่มาสัมพันธ์กับข้อเขียน เพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน (วิไลพร ธนสุวรรณ. 2543:1) ถ้าโครงสร้างความรู้ของผู้อ่านและผู้เขียนแตกต่างกันมาก ผู้อ่านก็จะไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ โคดี้ (Coady. 1979: 5 – 10) ที่กล่าวถึงกระบวนการอ่าน ว่าความรู้เดิมจะช่วยให้การอ่านได้ ถ้าผู้อ่านมีภูมิรู้เดิมสอดคล้องกับเนื้อหานั้นมาก่อน การสอนที่ใช้วิธีเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมมีหลายวิธี เช่น การสอนแบบ DR- TA KWL-PLUS โครงสร้างระดับยอด และการใช้ผังโนทัศน์ เป็นต้น

ผังโนทัศน์ (CONCEPT MAPPING) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม ในรูปของความคิดรวบยอด หรือโนทัศน์ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ของออสซูเบล ซึ่งออสซูเบล ได้อธิบายว่าการเรียนรู้ที่มีความหมาย จะเกิดขึ้นได้หากการเรียนรู้สามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมาก่อน ดังนั้น การให้กรอบความคิดแก่นักเรียนก่อนเสนอเนื้อหาสาระใดๆ จะเป็นโครงสร้างที่ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหา หรือสิ่งที่เรียนใหม่ไปเชื่อมโยงได้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย

โจเซฟ ดี โนวัค (Novack; & Gowin. 1984) และผู้ร่วมงานที่มหาวิทยาลัย Cornell ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้พัฒนาผังโนทัศน์ขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาระบบการคิด ที่มีระบบ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าคนเราใช้ความรู้ โดยอาศัยผังโนทัศน์ ความรู้

ต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นมา โดยการนำความหมาย ของสิ่งที่เรียนชัดเจนขึ้น โครงสร้างของผังมโนทัศน์ ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ คือ คำมโนทัศน์ คำเชื่อมโยง และเส้นเชื่อมโยง การเขียนผังมโนทัศน์ เป็นการเขียนแผนภูมิที่แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันจะทำให้เห็น โครงสร้างของเนื้อหา ความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริง และแนวคิดในเรื่องนั้นทั้งหมดในลักษณะที่เป็นรูปธรรม การสอนอ่านเพื่อจับใจความสำคัญโดยให้เขียนผังมโนทัศน์ จะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น นักเรียนจะมองเห็นขั้นตอนและเหตุการณ์ต่างๆ เป็นลำดับส่งผลให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น สินาตราและคณะ (Sinatra; and others. 1986) กล่าวว่า การสร้างผังหรือแผนภูมิเพื่อเชื่อมโยงความคิดรวบยอดหลักและความรวบยอดรอง สามารถใช้ได้ดีกับการอ่าน เพื่อความเข้าใจ ทำให้นักเรียนเข้าใจความคิดรวบยอดทั้งหมดของเรื่อง นอกจากนี้ยังสามารถนำผังมโนทัศน์ไปใช้ในการฝึกทักษะการเขียนได้ ดังที่มนัส บุญประกอบ (2534: 150) กล่าวว่า วิธีการเขียนผังมโนทัศน์จะนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาคำศัพท์ให้แผ่ขยายออกไป และนำไปสู่การเขียนเรียงความ หรือการเขียนชนิดอื่นๆ ได้ด้วยวิธีการระดมพลังสมอง โดยการกำหนด คำมโนทัศน์หลัก แล้วเขียนคำมโนทัศน์รอง ที่เกี่ยวข้องแยกย่อยออกไปได้เรื่องๆ เป็นรูปแบบเครือข่าย

จากการศึกษางานวิจัยของ อัญชลี ตนานนท์ และคณะ (2542) ทางด้านการพัฒนา แผนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดในหลักสูตรมัธยมศึกษา โดยการใช้ผังมโนทัศน์ พบว่า การใช้ผังมโนทัศน์ ในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ทางด้านการเขียนเรียงความไว้ และสินาตราและคณะ (Rico. 1983; Sinatra. 1986) ทำการวิจัย โดยใช้ผังมโนทัศน์ในการสอนการเขียนเรียงความ ผลของการวิจัย พบว่า นักเรียนสามารถเขียนเรียงความได้ดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำผังมโนทัศน์มาทดลองใช้ในการสอนอ่าน และเขียนภาษาไทยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติ ซึ่งผลของการวิจัยจะเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ ผังมโนทัศน์กับ นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้
ผังมโนทัศน์ก่อนและหลังการทดลอง

4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้
ผังมโนทัศน์ก่อนและหลังการทดลอง

5. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
ก่อนและหลังการทดลอง

6. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
ก่อนและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบผลของการสอนอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทย
โดยใช้ผังมโนทัศน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนภาษาไทยนำไป
พัฒนาวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง
สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 ห้องเรียน
รวม 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงาน
เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน
ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
ดังนี้

2.1 สุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการจับฉลากมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน จาก
จำนวน 3 ห้องเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 60 คน

2.2 จับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน และเป็นกลุ่มควบคุม
1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองดำเนินการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์ กลุ่มควบคุม
ดำเนินการสอนแบบปกติ

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยคัดเลือกจากหนังสือเรียนทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 เรื่อง ความสนุกในวัดเบญจมบพิตร คุณค่าพฤษชาติ และคัดเลือกจากวารสาร นิตยสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ เนื้อหาจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 4 คาบ รวม 5 สัปดาห์

5. ตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอน 2 วิธี คือ

5.1.1 วิธีสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์

5.1.2 วิธีสอนแบบปกติ

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ความเข้าใจในการอ่าน

5.2.2 ความสามารถทางการเขียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผังมโนทัศน์ (Concept Mapping) หมายถึง ลักษณะรวมของวัตถุ เหตุการณ์ แนวคิด ทฤษฎี ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งเขียนเป็นคำหรือประโยคและสามารถจำแนกประเภทได้

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน สรุปได้ว่า

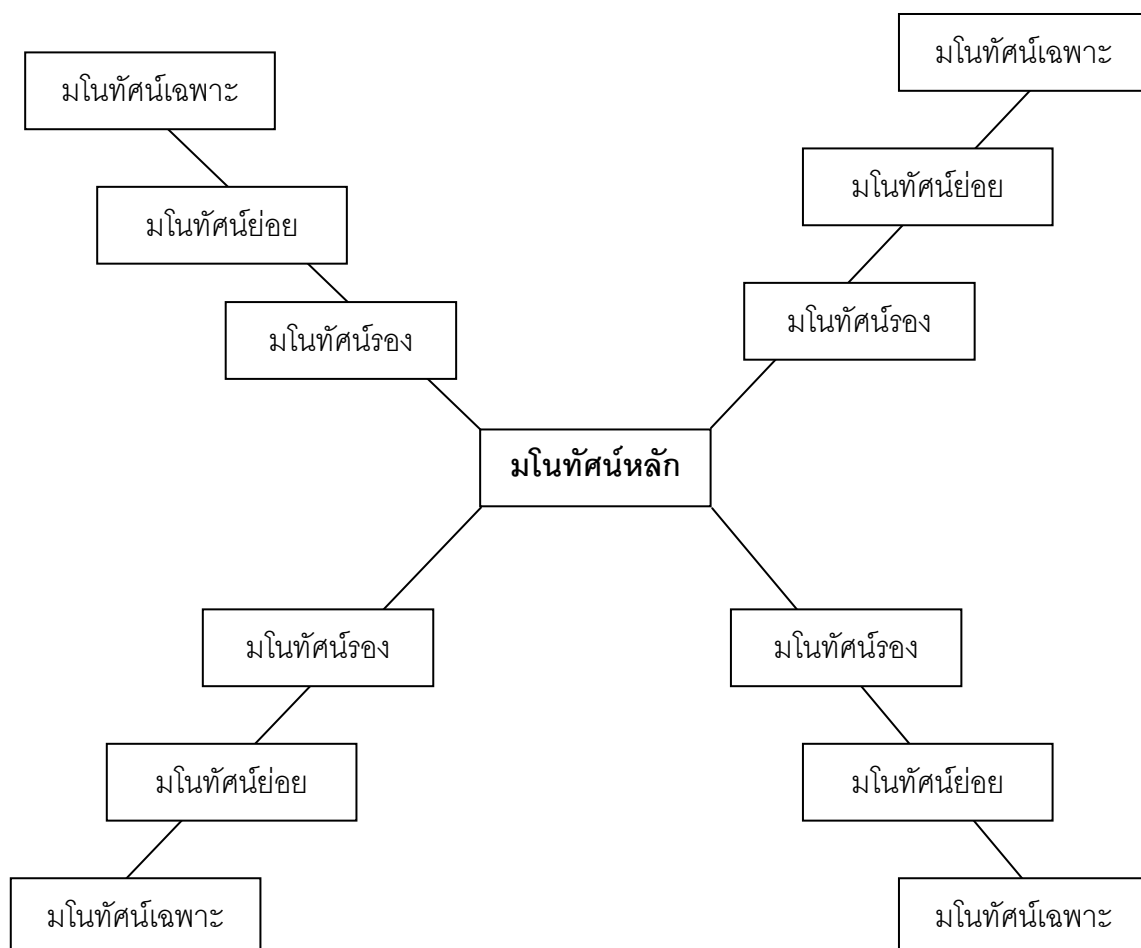
มโนทัศน์หลัก หมายถึง หัวเรื่อง หรือ แนวคิดหลักของเรื่อง

มโนทัศน์รอง หมายถึง ใจความสำคัญของเรื่องหรือใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าที่สนับสนุนหัวเรื่องหรือแนวคิดหลักของเรื่อง

มโนทัศน์ย่อย หมายถึง ใจความรอง หรือผลความที่สนับสนุนหรือขยายใจความสำคัญของใจความรองอาจมีมากกว่า 1 ใจความ

มโนทัศน์เฉพาะ หมายถึง รายละเอียด หรือตัวอย่างที่อธิบายใจความรองให้ชัดเจน ซึ่งบางมโนทัศน์รองอาจมีมโนทัศน์เฉพาะมากกว่า 1 มโนทัศน์ แต่บางมโนทัศน์รองก็อาจไม่มีมโนทัศน์เฉพาะ

ลักษณะของผังมโนทัศน์ในงานวิจัยนี้ ใช้ผังแบบกระจายออกของเมิร์ดตัน การเขียนผังเริ่มจากเขียนมโนทัศน์หลักไว้ตรงกลาง แล้วเขียนมโนทัศน์รอง มโนทัศน์ย่อย และมโนทัศน์เฉพาะแยกออกจากมโนทัศน์หลักไปทุกทิศทุกทางตามลำดับของมโนทัศน์ ดังภาพ

ภาพประกอบ 1 ผังมโนทัศน์แบบกระจายออก

2. การสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านและเขียน โดยมีลักษณะ ดังนี้

2.1 การจัดกิจกรรมการสอนอ่าน โดยให้นักเรียนเขียนสรุปสาระสำคัญจากเนื้อหาของบทอ่านเขียนเป็นผังมโนทัศน์ เพื่อถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจเนื้อหา ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์หลัก มโนทัศน์รอง ไปจนถึงมโนทัศน์เฉพาะเนื้อหาที่นำมาใช้ในการอ่าน มีอรรถลักษณะเป็นเรื่องเล่าจากประสบการณ์ เรื่องเชิงจินตนาการ เรื่องอธิบาย และรายงาน

โดยมีรูปแบบของผังมโนทัศน์แบบกระจายออก

2.2 การจัดกิจกรรมการสอนเขียน โดยใช้การระดมความคิด เขียนคำมโนทัศน์ ขึ้นมาตามความคิด จัดประเภทของคำมโนทัศน์ และนำมาเขียนเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันเป็น เครือข่ายในรูปของผังมโนทัศน์

โดยมีขั้นตอนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูบอกชื่อเรื่องที่กำหนดให้นักเรียนอ่านและสนทนาซักถามเกี่ยวกับชื่อ เรื่องเพื่อสร้างความสนใจ และโยงประสบการณ์เดิม ของนักเรียนกับเรื่องที่อ่าน ครูเขียน ประสบการณ์ของนักเรียนแต่ละคนเป็นคำมโนทัศน์ และเขียนเชื่อมโยงเป็นผังมโนทัศน์

ขั้นที่ 2 นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องผังมโนทัศน์ และการจับใจความสำคัญ

ขั้นที่ 3 นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน อ่านเนื้อเรื่อง สรุปสาระสำคัญและ รายละเอียดจากการตอบคำถาม เช่น เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ใจความสำคัญในแต่ละย่อ หน้าคืออะไร มีข้อความใดสนับสนุน แล้วเขียนเป็นคำมโนทัศน์ และนำคำมโนทัศน์มาจัด ประเภทและลำดับ เขียนเป็นผังมโนทัศน์ ตัวแทนกลุ่ม อธิบายผังมโนทัศน์ที่เขียนขึ้น ครูเสนอ และเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการเขียนเรียงความ และอรรถลักษณะ ของเรื่อง

ขั้นที่ 5 นักเรียนทบทวนเนื้อเรื่องร่วมกันโดยใช้ผังมโนทัศน์ และอภิปรายอรรถ ลักษณะของเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว

ขั้นที่ 6 นักเรียนคิดเรื่องที่จะเขียน โดยแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 6 คน ระดมความคิด เขียนคำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเขียน

ขั้นที่ 7 นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดประเภทและลำดับของคำมโนทัศน์ เขียนเป็น ผังมโนทัศน์ ครูตรวจแก้ไขนักเรียนนำไปปรับปรุง และใช้เป็นโครงเรื่องในการเขียนเรียงความ

ขั้นที่ 8 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนเรียงความจากผังมโนทัศน์ โครงเรื่อง โดยใช้อรรถลักษณะของเรื่องที่อ่าน ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาแก้ไขถ้อยคำ สำนวน

ขั้นที่ 9 นักเรียนแต่ละคนเขียนเรื่องใหม่ โดยทำผังมโนทัศน์ แล้วนำไปเขียน เรื่อง

3. การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนวัดทองเพลงโดยมีขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ

ครูสนทนาซักถามหรือใช้สื่อต่าง ๆ กระตุ้นความสนใจของนักเรียน

ขั้นที่ 2 แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าเมื่ออ่านเรื่องแล้วต้องจับใจความสำคัญและเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้

ขั้นที่ 3 ให้แนวทางการเรียนรู้

ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการจับใจความสำคัญและการเขียนเรียงความ จากนั้นครูและนักเรียนช่วยกันสรุป โดยชี้แนวทางในการค้นหาสาระสำคัญของเรื่อง และการเขียนเรียงความ

ขั้นที่ 4 ให้เนื้อหาแก่นักเรียน

ครูและนักเรียนอ่านเรื่องแล้วสนทนาซักถาม และเขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง

ขั้นที่ 5 ส่งเสริมความแม่นยำ

นักเรียนวางแผนการเขียนเรียงความ

ขั้นที่ 6 การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมขณะเรียน และตรวจผลงาน

4. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย หมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถสัมพันธ์

ความหมายให้เข้ากับคำอ่านได้อย่างถูกต้อง สามารถเลือกความหมาย ที่ถูกต้องจากบริบทได้ การที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ หรือไม่ขึ้นอยู่กับทักษะพื้นฐานทางความรู้ความเข้าใจ ความคิด ทักษะทางสมองที่มีต่อประสบการณ์เดิมและทักษะทางภาษาของผู้เขียน

5. ความสามารถทางการเขียนภาษาไทย หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษา

สำหรับการเขียนภาษาไทย ถูกต้องเหมาะสม จากภาพที่กำหนดให้ โดยพิจารณาจากการเสนอเรื่อง การใช้ภาษาถูกต้องตามหลักการเขียนการขยายความ การเรียงลำดับความคิด ความสมบูรณ์ถูกต้องของรูปแบบการเขียน และการตั้งชื่อเรื่อง ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว

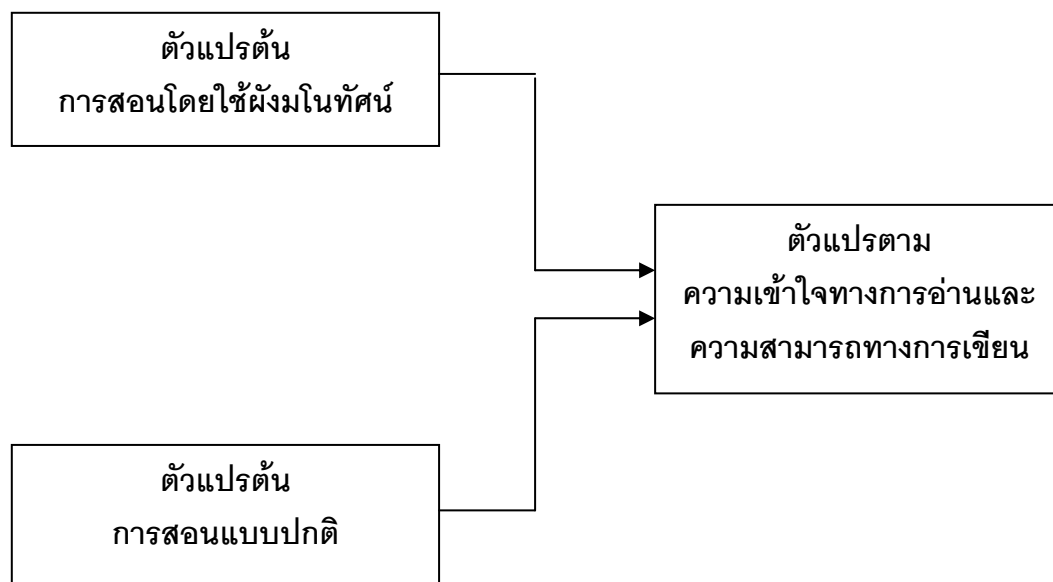
6. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย หมายถึง แบบทดสอบที่

ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนวัดทองเพลง

7. แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียน หมายถึง บททดสอบที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนวัดทองเพลง

กรอบแนวความคิด

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความสามารถทางการเขียนแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลัง การทดลองแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความสามารถทางการเขียนก่อนและ หลังการทดลองแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลัง การทดลองแตกต่างกัน
6. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความสามารถทางการเขียนก่อนและหลัง การทดลองแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่าน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเขียน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์
5. เอกสารที่เกี่ยวกับการสอนแบบปกติ กรมวิชาการ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่าน

1.1 ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สตอฟเฟอร์ (Stauffer. 1969: 5) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ ขบวนการอันซับซ้อน ที่ถ่ายทอดความคิดและความรู้สึก จากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน โดยผ่าน สิ่งพิมพ์ และความสามารถในการออกเสียงและทำความเข้าใจ เรื่องราวแปลความหมายของ ตัวอักษร เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ต่างๆ ได้

คูเปอร์ (Cooper. 1979: 3) กล่าวว่า การอ่านหมายถึงกระบวนการสร้าง หรือ การพัฒนาความหมายของเนื้อหาที่เป็นตัวอักษร ซึ่งผู้อ่านต้องนำความรู้และประสบการณ์เดิม มาเชื่อมโยงในการอ่าน โดยกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและเนื้อความ

คาร์ (Car. 1983: 27) ให้ความหมายของการอ่านว่า เป็นการตีความเรื่องที่อ่าน จากประสบการณ์ของผู้อ่าน โดยใช้ความรู้เดิมการตีความและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

มานิต บุญประเสริฐ (2526: 1 - 3) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การสื่อ ความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยมีข้อเขียนเป็นสื่อกลาง หน้าที่ของผู้อ่าน คือ ค้นหา ความหมายจากงานเขียน ส่วนผู้อ่านจะเข้าใจข้อความมากหรือน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ หลายประการ เช่น ลักษณะเนื้อเรื่อง ประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน ความสามารถทาง ภาษา เป็นต้น

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2536: 4) ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็น กระบวนการถ่าย-ทอดความหมาย จากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้จาก

การอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจนำความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เปลื้อง ณ นคร (2538: 14 – 15) ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ กระบวนการที่จะเข้าใจความหมายที่ติดอยู่กับตัวอักษร หรือตัวหนังสือ ผู้อ่านที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านจะเข้าใจความหมายของเรื่องได้ชัดเจน

วัฒน์ บุญจับ (2541: 100) กล่าวว่า การอ่านคือการรับรู้ความหมายจากข้อความหรือถ้อยคำที่ตีพิมพ์ หรือจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ปรากฏ หรือปรากฏในรูปสัญลักษณ์ต่างๆ ที่สามารถแปลความหมายหรือตีความหมายได้

จากความหมายของการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางความคิดในการตีความหมาย ของสิ่งที่อ่าน โดยใช้ประสบการณ์เดิมและความสามารถทางภาษา ของผู้อ่าน

1.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ได้ตลอดชีวิต ความรู้ที่ได้รับจากการอ่านสามารถ นำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้หลายประการ ดังที่

ณรงค์ ทองปาน (2526: 5) กล่าวว่า การอ่านก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านในด้านการนำความรู้มาปรับปรุงงาน ปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม และยังได้รับความบันเทิงจากการอ่านด้วย

ชุติมา สัจจานันท์ (2529: 10) อธิบายว่า การอ่านทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรมและการดำเนินชีวิต ศีลธรรมจรรยา และค่านิยม การอ่านช่วยปรับปรุงชีวิตให้สมบูรณ์ จุดหมายปลายทางของการอ่าน คือการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดและสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 13) ที่ว่า การอ่านช่วยให้เกิดปัญญา มีความรู้ กว้างขวาง เข้าใจตนเอง มีทัศนคติอันถูกต้อง สามารถวินิจฉัยความถูกต้องของเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านหนังสือของแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านแตกต่างกัน ดังนี้

เลวี (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2537: 3; อ้างอิงจาก Levi. 1990. *Language Arts*) ให้จุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

1. อ่านเพื่อตีความสัญลักษณ์ให้เป็นความหมายที่ถูกต้อง
2. อ่านเพื่อเรียงลำดับเหตุการณ์และสรุปแนวคิดของเรื่อง

3. อ่านเพื่อตอบคำถามได้ถูกต้อง

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531: 19 – 20) แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ 5 ประการ

คือ

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น
3. อ่านเพื่อต้องการทราบข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง
4. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า
5. อ่านเพื่อก้าวหน้าในอาชีพ

สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์ (2534: 9) แบ่งจุดมุ่งหมายที่สำคัญของ

การอ่านไว้ 4 ประการ คือ

1. การอ่านเพื่อความรู้ แบ่งวัตถุประสงค์ย่อยออกเป็น 5 ประเด็นคือ
 - 1.1 เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ
 - 1.2 เพื่อศึกษาหาความรู้โดยละเอียดและโดยย่อ
 - 1.3 เพื่อการรับรู้ข่าวสาร ข้อเท็จจริง
 - 1.4 เพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เรื่องใด

เรื่องหนึ่ง หรือเพื่อเขียนตำราวิชาการ

- 1.5 เพื่อรวบรวมข้อมูลมาทำรายงาน ทำวิจัย

2. การอ่านเพื่อความบันเทิง เช่น อ่านหนังสือประเภทเรื่องสั้น นิทาน

นวนิยาย

3. การอ่านเพื่อความคิดแปลกใหม่ เช่น การอ่านผลการทดลอง การ

ค้นคว้าวิจัย

4. การอ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน คือ อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า อ่านเพื่อ
 เพิ่มพูนความรู้ความคิด และอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่านที่จะ
 นำไปใช้ประโยชน์ตามที่ต้องการ

1.4 องค์ประกอบของการอ่าน

การอ่านมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (Rattanavich. 1987: 15 – 16; citing
 Chapman. 1987: *Reading Development : A Cohesion*)

1. ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีความสามารถ

ในการอ่านแตกต่างกัน เนื่องจากความคิดรวบยอดของผู้ที่มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

2. อภิปราย ความสามารถของผู้อ่านในการเข้าใจกระบวนการคิดของตน ในการตีความและแก้ปัญหาต่างๆ จะช่วยให้ความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น เนื่องจากสามารถใช้ ความคิดและขยายความได้ กลวิธีของการใช้ปัญญามีหลายอย่าง เช่น การเดา

3. โครงสร้างของเนื้อความ ผู้เขียนทุกคนย่อมมีแนวทางในการสื่อความของตน โดยเฉพาะการร่างโครงการเขียนของเขา ซึ่งย่อมมีจุดประสงค์ในการสื่อความต่างกัน โครงสร้างของเนื้อความเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้เราเข้าใจเนื้อความในการอ่านได้ดี หากเราเข้าใจ การวิเคราะห์โครงสร้างและทราบจุดมุ่งหมายของการเขียน

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2531: 12) กล่าวว่า การอ่านเป็น กระบวนการต่อเนื่องดุจลูกโซ่เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ มีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ

1. ผู้อ่าน ถ้าไม่มีผู้อ่าน การอ่านจะเกิดขึ้นไม่ได้
2. หนังสือหรือตัวอักษร ผู้อ่านต้องสามารถอ่านหนังสือ และเข้าใจความคิดของหนังสือนั้น
3. ความหมาย ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน
4. การเลือกความหมาย ความหมายที่ปรากฏในหนังสืออาจมีหลายนัย ผู้อ่านต้องพิจารณาความหมายให้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้แต่ง
5. การนำไปใช้ เป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายที่จะทำให้การอ่านได้ผลสมบูรณ์ กล่าวคือ เมื่อมีโอกาสก็นำออกใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการแต่งหนังสือให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

จากองค์ประกอบข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การอ่านจะต้องประกอบด้วย ผู้อ่าน เนื้อความ ซึ่งอาจมีหลายนัย และมีโครงสร้างที่แตกต่างกัน ผู้อ่านจะต้องใช้ความสามารถในการคิดและประสบการณ์เดิมของตน ในการตีความ จึงจะเข้าใจเนื้อความที่อ่านได้

1.5 ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เพราะจุดประสงค์เบื้องต้นของการอ่านโดยทั่วไป ก็เพื่อความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน จึงจะสามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านได้ นักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

ทิงเกอร์ (Tinker. 1963: 15) กล่าวว่า ความเข้าใจเป็นจุดหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิด ผู้อ่านมีความเข้าใจแจ่มแจ้งเพียงพอที่จะรวบรวมความคิดในสิ่งที่อ่าน

สแตรง (Strang. 1969: 4) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญและรายละเอียดปลีกย่อยได้ ผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านจะสามารถย่อใจความสำคัญ หรือสรุปโครงเรื่องของสิ่งที่อ่าน หรือสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ต่างๆ ของสิ่งที่อ่าน

เดอ ชองต์ (De Chant. 1982: 18) กล่าวถึงความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่า หมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถสัมพันธ์ความหมาย ให้เข้ากับคำอ่านได้ถูกต้อง สามารถเลือกความหมายที่ถูกต้องจากบริบทได้ ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี หรือไม่ขึ้นอยู่กับทักษะพื้นฐานทางความรู้ความเข้าใจ ความคิด ทักษะทางสมองที่มีต่อประสบการณ์เดิม และทักษะทางภาษาของผู้เขียน

คาร์ (Car. 1983: 27) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านว่า เป็นการตีความเรื่องที่อ่านจากประสบการณ์ของผู้อ่าน โดยใช้ความรู้เดิมในการตีความและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

คาร์เรลล์ (Carrell. 1986: 251) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านว่า คือ ความเข้าใจในประโยคหรืออนุเจต โดยเฉพาะความเข้าใจรูปแบบการเรียบเรียงเรื่องหรือโครงสร้างของข้อเขียน หรือสรุปในความหมายอย่างกว้างได้ว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากงานเขียน

กู๊ดแมน (Goodman. 1988: 209) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านว่า คือการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยอาศัยมโนภาพ และประสบการณ์เดิม ของผู้อ่านในการเรียนรู้ความหมายโดยรวมของภาษา ซึ่งผู้เขียนพยายามสื่อสารให้ผู้อ่าน สามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้ เพื่อประมวลความคิดกับความหมายของภาษาจนสามารถสื่อสารเป็นภาษาพูดและภาษาเขียนได้

ชวาล แพร์ตกุล (2520: 134) กล่าวถึงความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่าคือความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล สามารถดัดแปลง หรือเสริมแต่งความรู้เดิมให้มีรูปลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้กับสภาพการณ์ใหม่ที่แปลกออกไป แต่ก็ยังมีบางอย่างที่คล้ายกับของเดิมอยู่บ้าง

สมุทร เชนชาวนิช และ อำนาจ บุญศิริบุญกุล (2539: 16) กล่าวถึงความหมายของความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

1. จับใจความสำคัญๆ ได้ระบุ หรือแยกแยะประเด็นหลักออกจากประเด็นย่อยที่ไม่จำเป็น หรือไม่สำคัญมากนักได้
2. ตีความเกี่ยวกับเรื่องราวหรือข้อคิดเห็นที่อ่านมาแล้วได้ว่ามีนัยสำคัญหรือลึกซึ้งมากน้อยขนาดไหนเพียงใด

3. ลงสรุปความคิดเห็นจากสิ่งที่อ่านมาแล้วได้อย่างถูกต้องมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ

4. ใช้วิจารณ์ญาณของตนพิจารณาไตร่ตรองข้อสรุปหรือการอ้างอิงต่างๆของผู้เขียนได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบไม่สับสน

5. ถ่ายโอนประสมประสานความรู้ที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์อื่นๆได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ

จากความหมายของความเข้าใจในการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่าเป็นความสามารถในการรับรู้และสรุปข้อมูลจากงานเขียน โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและทักษะพื้นฐาน ด้านความรู้ ความเข้าใจและความคิด และสามารถถ่ายทอดออกมาได้ตรงตามเจตนาของผู้เขียน

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ของกระบวนการอ่านซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจนั้น บลูม (ศิริรัตน์ นีละคุปต์. 2536 ; อ้างอิงจาก Bloom. 1956)

อธิบายว่าความเข้าใจประกอบด้วยพฤติกรรม 3 แบบ คือ

1. การแปลความ คือความสามารถแปลความหมายของสิ่งต่างๆ ทั้งที่ปรากฏโดยตรง หรือความหมายโดยนัยได้
2. การตีความ คือ ความสามารถเข้าใจความคิดที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้ อย่างชัดเจน หรือมีความหมายโดยนัยออกมาเป็นความคิดของตนเองได้
3. การขยายความ คือ ความสามารถขยายความของเรื่องให้ไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิม

เวนไรท์ (Wainwright. 1972) สรุปถึงลักษณะของผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านไว้ ดังนี้

1. สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกถึงได้เมื่อต้องการ
2. สามารถเลือกอ่านหัวข้อ หรือใจความสำคัญในเรื่องได้
3. สามารถตีความหมายข้อความและแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้
4. สามารถสรุปเรื่องราวและสาระต่างๆ จากเรื่องที่อ่านได้
5. สามารถสรุปและประเมินค่าเนื้อเรื่องที่อ่านได้
6. เชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากการอ่านกับประสบการณ์เดิมได้

ชวาล แพร์ตกุล (2520: 134) กล่าวว่า ผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านต้องมีสมบัติ 4 ประการ คือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อยๆ ของเรื่องนั้นมาก่อน

2. รู้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างชั้นความรู้ย่อยๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบายชี้แจงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. สามารถตอบและอธิบายสิ่งใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยรู้มาแล้วได้

ความเข้าใจสามารถแสดงออกได้อย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 ประการนี้ คือ

4.1 การแปลความ คือ ความสามารถแปลความหมายของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏโดยตรงหรือความหมายโดยนัยได้

4.2 การตีความ คือ ความเข้าใจความคิดที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้อย่างชัดเจน หรือมีความหมายโดยนัยออกมาเป็นความคิดของตนเอง

4.3 การขยายความ คือ ความสามารถขยายความของเรื่องให้ไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิม

จากลักษณะและคุณสมบัติของผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านจะต้องแสดงพฤติกรรมในด้านการแปลความ ตีความ ขยายความ สรุปความและประเมินค่า ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์กับความรู้ใหม่ในสิ่งที่อ่านได้

1.6 องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

แฮร์ริส และ สมิธ (เสวลักษณ์ รัตนวิษฐ์. 2531: 84; อ้างอิงจาก Harris; & Smith. 1976: 235) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านไว้ ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน
2. ความสามารถด้านภาษา
3. ความสามารถในการคิด
4. เจตคติที่มีต่อสิ่งที่อ่าน
5. จุดประสงค์ในการอ่าน

เอ็ดดี (พรเพ็ญ พุ่มสะอาด. 2543: 9 ; อ้างอิงจาก Eddie. 1986: 3 – 7) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านไว้ ดังนี้

1. ความรู้ในระบบการเขียน ผู้อ่านที่มีความสามารถจะต้องมีความรู้ในเรื่องการผสมคำและการสะกดคำ เพราะจะช่วยให้เข้าใจและจดจำคำในภาษาได้
2. ความรู้ในเรื่องภาษา ได้แก่ โครงสร้างของคำ ลักษณะของคำ และการเรียบเรียงคำ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การอ่านเป็นไปได้อย่างราบรื่นและเกิดความเข้าใจเร็วขึ้น
3. ความสามารถในการตีความหมาย ผู้อ่านจะต้องเห็นความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงกันของแต่ละประโยค แล้วตีความหมายที่ผู้เขียนต้องการออกมาได้
4. ความรู้รอบตัวทั่วไป ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้มากขึ้นเพียงใด

ขึ้นอยู่กับลักษณะของบทอ่านและโครงสร้างความรู้เดิมของผู้อ่าน ซึ่งนอกจากความรู้ในหัวเรื่องที่จะอ่านแล้วผู้อ่านจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับประเภทของบทอ่าน ตลอดจนความรู้ในเรื่องของวัฒนธรรมอีกด้วย เพราะในขณะที่อ่านผู้อ่านต้องดึงความรู้เหล่านั้นไปใช้ประกอบด้วย

5. เหตุผลและรูปแบบในการอ่าน ผู้อ่านที่มีความสามารถต้องรู้จักเปลี่ยนรูปแบบการอ่านไปตามจุดมุ่งหมาย หรือเหตุผลในการอ่าน เช่น การอ่านแบบผ่านๆ เพื่อกวาดสายตาดูหัวข้อข่าวที่สำคัญ หรือการอ่านแบบเอารายละเอียดเมื่ออ่านตำราเรียน

ทูลี อินม่น (2533: 16) กล่าวว่า ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการอ่าน คือ

1. ภูมิหลัง ผู้ที่มีความรู้รอบตัวกว้างขวางจะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี
2. ประสบการณ์ คือการได้พบได้คุ้นเคยกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น

3. การรู้เชิงภาษา ผู้อ่านอาจมีอุปสรรคในการอ่านหนังสือ เนื่องจากมีความรู้ทางภาษาไม่เพียงพอ เมื่ออ่านหนังสือที่มีถ้อยคำสำนวน คำพังเพย โวหาร และคำเปรียบเทียบกับคมคาย ก็อาจตีความไม่ได้ทำให้การอ่านหมดรสชาติไป

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่านนั้นผู้อ่านต้องมีความรู้ทางด้านภาษา และความรู้รอบตัว โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการตีความหมายของเรื่องที่อ่าน

1.7 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

เบอร์มิสเตอร์ (Burmester. 1974: 210) ได้แบ่งความเข้าใจในการอ่านเป็น 7 ระดับ ดังนี้

1. ระดับความจำ คือการที่ผู้อ่านสามารถจำในสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้ ซึ่งจะเป็นการจำในเรื่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริง วันที่ คำจำกัดความ ใจความสำคัญของเรื่อง และลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน
2. ระดับแปลความหมาย คือการนำเอาข้อความ หรือเรื่องราวที่อ่านไปแปลรูปอื่น เช่น การแปลภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดความจากคำจำกัดความ การแปลข้อความที่เป็นแผนภูมิ เป็นต้น
3. ระดับการตีความ คือการที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้ เช่น เมื่อได้เหตุผลแล้วสามารถหาผลได้ สามารถทำนายเหตุการณ์ต่อไปได้ จับใจความสำคัญของเรื่องได้ หรือสรุปความจากสิ่งที่กล่าวโดยทั่วไป เป็นต้น

4. ระดับประยุกต์ คือการที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจหลักการ และประสบความสำเร็จในการนำประโยชน์จากสิ่งที่อ่านไปประยุกต์ใช้

5. ระดับวิเคราะห์ คือการที่ผู้อ่านสามารถแยกแยะส่วนประกอบย่อยๆ ที่มาประกอบกันเข้าเป็นส่วนใหญ่ เช่น การวิเคราะห์บทประพันธ์ การตรวจสอบการให้เหตุผลผิดๆ และการลงความเห็นในสิ่งที่อ่าน เป็นต้น

6. ระดับสังเคราะห์ คือการที่ผู้อ่านสามารถนำความคิดจากที่ต่างๆ มาเรียบเรียงใหม่ได้

7. ระดับประเมินผล คือการที่ผู้อ่านสามารถวางเกณฑ์และตัดสินเรื่องที่อ่านตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้

ดัลแมน และคณะ (Dallman and others. 1978: 166) แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจในข้อเท็จจริง หมายถึง ความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้

2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ คือความเข้าใจโดยอาศัยขั้นตีความ แปลความ และสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้

3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า คือความสามารถในขั้นประเมินค่าสิ่งที่ผ่านมา โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านพิจารณาตัดสิน

บุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2518: 32 – 34) แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านเป็น 3 ระดับ คือ

1. การอ่านเอาเรื่อง การอ่านในระดับนี้เป็นการอ่านออก อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องว่าเรื่องอะไร เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ในการอ่านแบบนี้ผู้อ่านใช้ความสามารถด้านความจำเป็นใหญ่

2. การอ่านตีความ คืออ่านแล้วแปลความ ตีความ ขยายความ ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่องคือจำเรื่อง แปลความ ตีความและขยายความได้ เป็นการอ่านที่มีระดับสูงกว่าการอ่านเอาเรื่อง

3. การอ่านขั้นวิจารณ์ การอ่านระดับนี้ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่าน ระดับการอ่านเอาเรื่องใช้การแปลความเป็นพื้นฐาน อาศัยประสบการณ์ของผู้อ่าน นำเอาความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่ามาช่วยในการตัดสินใจและวินิจฉัยเรื่องหรือข้อความที่อ่าน

1.8 กระบวนการอ่าน

แฮริส และซีเพย์ (Haris; & Sipay. 1979: 19 - 20) กล่าวว่า การอ่านมีกระบวนการดังนี้

1. การรับสัมผัส การอ่านเริ่มจากตาทั้งสองข้างกระทบกับเครื่องหมายและตัวอักษร โดยอาศัยแสงเป็นกระบวนการทำงานของตา อันจะเป็นทางนำไปสู่สมอง สมองวินิจฉัยต่อไปว่าเห็นอะไร นั่นคือต้องใช้ความรู้ว่าเห็นอะไรด้วย กระบวนการนี้ต้องใช้ตัวหนังสือที่พิมพ์ได้ชัดเจน ขนาดพอเพียงและสามารถเปิดม่านตาได้ สายตาดึงดูดเร็วเคลื่อนไหวได้อย่างครอบคลุม

2. การรับรู้ เป็นขั้นตีความโดยอาศัยประสบการณ์เดิม (Schema) เป็นกระบวนการหลังจากรับสัมผัสแล้ว เมื่อสายตาดึงดูดภาพที่เห็นหรือตัวอักษรที่เห็นไปสู่สมอง สมองจะรับแล้วตีความออกมาว่าสิ่งที่เห็น คือตัวอะไร

3. ทำความเข้าใจ คือกระบวนการที่ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของประโยคจากกลุ่มคำที่เห็นและทราบว่าการกลุ่มคำนั้นหมายถึงอะไร ทำอะไร อย่างไร มีบทบาทอย่างไร

4. การตอบสนอง เมื่อเข้าใจแล้วก็ตอบสนองโดยผ่านกระบวนการพูดหรือการเขียน ประเทิน มหาจันทร์ (2530: 25) กล่าวว่ากระบวนการอ่านประกอบด้วยกระบวนการทางกายและกระบวนการทางสมอง เมื่อร่างกายตอบสนองต่อสัญลักษณ์ที่สายตามองเห็น ประกอบด้วยทักษะแห่งการเคลื่อนไหวด้านต่างๆ มีการเคลื่อนไหวของสายตา เป็นต้น แล้วส่งผ่านข้อมูลที่ได้รับไปยังสมอง กระบวนการทางสมองจะรับความหมายต่างๆ ของสัญลักษณ์ที่ได้รับ การรับรู้ และแปลความหมาย ในขณะที่สายตาดูกวาดไปอย่างมีจังหวะและตามเส้นบรรทัดของตัวอักษร สัมผัสต่างๆ จะรับรู้และสมองก็จะแปลความหมายทันที

ธิดา โมสิกรัตน์ และถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล (2538: 5) กล่าวถึงกระบวนการอ่านว่ามีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การรู้จักคำ เป็นกระบวนการอ่านขั้นแรกที่เกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านรู้จักคำและรับรู้ความหมายของคำนั้น โดยทั่วไปการอ่านข้อความจะอ่านเป็นกลุ่มคำ เป็นวลี ประโยค ข้อความ หรือเรื่องราว การอ่านออกเสียงหากผู้อ่านสามารถแปลรหัสตัวอักษรมาเป็นเสียงได้ถูกต้องและรู้จักคำมากก็จะทำให้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้มากขึ้น แม้ว่าจะมีบางคำที่ไม่รู้ความหมายมาก่อนคำอื่นๆ ที่แวดล้อมคำนั้นจะช่วยให้อ่านเข้าใจความหมายของคำนั้นได้ เป็นการรู้จักคำ โดยอาศัยเนื้อความของคำที่แวดล้อม เรียกว่า การอ่านโดยอาศัยบริบท

ขั้นที่ 2 การเข้าใจความหมายของสาร เป็นกระบวนการรับสาร ซึ่งแสดงจากถ้อยคำ วลี ประโยค ข้อความ เรื่องราว ตลอดจนพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์การอ่าน แต่ละคนอาจจะเข้าใจสารไม่ตรงกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความ ความหมายของสารในคำ คำ

เดียวกัน อาจมีความหมายนัยเดียว หรือหลายนัยสำหรับคนหนึ่ง และอาจมีความหมายต่างกัน โดยสิ้นเชิงสำหรับอีกคนหนึ่ง คำบางคำยังมีความหมายที่ขึ้นอยู่กับบริบท และเป็นสารที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ตลอดจนเจตนาของผู้เขียนอีกด้วย ดังนั้น การทำความเข้าใจความหมายของสารของคำ ข้อความหรือเรื่องราว จึงมีความสำคัญในกระบวนการอ่าน

ขั้นที่ 3 การมีปฏิริยาต่อสาร เป็นกระบวนการรับสารที่เกิดขึ้นเมื่ออ่านแล้ว คิดคล้อยตาม หรือขัดแย้ง หรือแยกแยะข้อมูล และเปรียบเทียบว่าส่วนใดเหมาะสม หรือตรงกับ ความหมายที่แท้จริงของเรื่องที่อ่าน การคิดในลักษณะเช่นนี้ คือการมีปฏิริยาต่อสาร ซึ่งมีทั้ง ด้านอารมณ์และความคิด ผู้อ่านจะใช้วิจารณญาณตัดสินสารที่รับมาได้ โดยอาศัยความรู้และ ประสบการณ์ทั้งในชีวิตและจากการอ่าน ซึ่งสะสมมาแต่เดิม เช่น ข้อความเกี่ยวกับวัฒนธรรมและ สังคม หรือเกี่ยวกับภาษาหรือวิชาการ ผู้อ่านที่สามารถอ่านเข้าใจและมีปฏิริยาต่อสารได้จะต้อง มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องนั้น ถ้าขาดความรู้พื้นฐานจะอ่านรู้เรื่องแต่จะไม่สามารถตัดสินได้ว่า สารสำคัญคืออะไร ตอนใดเป็นข้อเท็จจริง หรือเป็นข้อคิดเห็น ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถสรุปความคิด และแก้ปัญหาได้

ขั้นที่ 4 การรวบรวมความคิด เป็นขั้นของการตัดสินหรือประเมินได้ว่าผู้อ่าน อ่านแล้วเข้าใจมากน้อยเพียงใด สามารถที่จะสรุปรวบรวมความรู้ และความคิดจากเรื่องที่อ่าน นำมาประสมประสานความรู้ความคิด และประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน นอกจากนี้ยังเป็นขั้นตอน การอ่านที่ทำให้ผู้อ่านได้เปรียบเทียบสิ่งใหม่กับสิ่งเก่าแล้วเลือกรับหรือจดจำตามที่ต้องการ ความรู้ และความคิดที่ประสมประสานกันนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ๆ หรือทัศนคติใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นใน กระบวนการอ่านขั้นสุดท้าย

กล่าวโดยสรุป กระบวนการอ่าน เป็นกระบวนการรับรู้ตัวอักษรที่อ่านผ่านทางสายตา ผู้อ่านต้องรู้จักคำ รู้ความหมายของคำ และทำความเข้าใจ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมช่วยใน การตีความจะทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้ดีขึ้น

1.9 กลวิธีในการอ่าน

การเลือกกลวิธีในการอ่านต้องเลือกให้เหมาะสม กับจุดมุ่งหมายของการอ่าน จึงจะ บรรลุผลได้เร็ว กลวิธีการอ่านตามแนวคิดวิทยาภาษาศาสตร์ (Coady. 1979: 7)

1. กลวิธีการอ่านโดยการกวาดสายตาเพื่อหาตัวชี้แนะ เป็นกลวิธีที่สำคัญที่จะ ช่วยในการทำนายเหตุการณ์ของเรื่อง

2. กลวิธีในการเลือกตัวชี้แนะ ผู้อ่านจะทำนายเหตุการณ์หรือเดาได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับการมีกลวิธีในการเลือกตัวชี้แนะที่สำคัญที่จะช่วยให้การทำนายมีประสิทธิภาพ

3. กลวิธีที่จะยืนยันหรือสนับสนุนสมมุติฐานหรือการเดานั้นเพื่อตรวจสอบว่าเราเข้าใจเรื่องเพียงใด โดยการถามตัวเองว่าเมื่ออ่านเรื่องไปแล้ว สมมุติฐานที่ตั้ง หรือการเดาการทำนายนั้น ให้ความหมายหรือไม่ สมมุติฐานนั้นขัดกับโครงสร้างภาษาที่เราเรียนอยู่แล้วหรือไม่ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่พบหลังจากอ่านไปเรื่อยๆ เหมือนกับโครงสร้างที่คาดหวังว่าจะพบหรือไม่

4. กลวิธีการแก้ไข เมื่อพบว่า การเดาหรือการทำนายเหตุการณ์ไว้ล่วงหน้าไม่เป็นไปตามนั้นหรือไม่ถูกต้องไม่ได้ความหมายหลังจากที่อ่านเรื่องต่อไป มีวิธีการแก้ไขให้ถูกต้องดังนี้

4.1 ย้อนกลับไปดูใหม่ว่ามีตรงไหนบ้างที่ทำให้เราเข้าใจผิด

4.2 คิดว่าข้อความในหน้านั้น ผู้เขียนต้องการเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร
อ่านต่อไป เพื่อหาตัวชี้แนะเพิ่มเติมว่าจะช่วยแก้ไขการคาดเดาได้หรือไม่

กลวิธีในการอ่าน เป็นวิธีที่ช่วยให้การอ่านเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งสามารถฝึกฝนให้เกิดความชำนาญได้

สมุทร เชนชาวนิช และ อำนาจ บุญศิริวิบูลย์ (2539: 38) กล่าวว่ากลวิธีการอ่านมี 5 แบบ คือ

1. การอ่านแบบข้ามคำ เป็นการอ่านเร็วอย่างหนึ่ง คือจะอ่านด้วยความเร็วค่อนข้างสูงมาก การอ่านแบบนี้จะไม่อ่านทุกคำ แต่จะอ่านข้ามเป็นตอนๆ ไป อาจอ่านเป็นคำเป็นประโยค หรือเป็นบรรทัดๆ ไปไม่ติดต่อกัน อาจจะอ่านตอนนี้ก่อนแล้วข้ามไปประมาณสี่หรือห้าประโยค จึงจะอ่านข้อความตอนใหม่ต่อไปถ้าเห็นว่าจำเป็นและสำคัญ

การอ่านแบบข้ามคำนี้ เป็นวิธีการอ่านลัดที่มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยประหยัดเวลาการอ่านลงไปได้มาก ช่วยให้อ่านสิ่งพิมพ์หรือวารสารต่างๆ ได้เร็วขึ้น เข้าใจจับประเด็นสำคัญๆ ได้โดยฉับพลัน นอกจากนี้ยังช่วยให้ตัดสินใจเลือกหนังสือ บทความหรือเอกสารอ้างอิงต่างๆ ได้เร็วขึ้นว่าควรอ่านต่อไปอีกหรือไม่

2. การอ่านแบบกวาดสายตา เป็นเทคนิคการอ่านเร็วอีกวิธีหนึ่ง โดยอ่านกวาดสายตาอ่านข้อความอย่างคร่าวๆ และรวดเร็ว การอ่านแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพียง เพื่อจะค้นหาข้อมูลหรือคำตอบเฉพาะสำหรับคำถามบางข้อที่ต้องการเท่านั้น ความจริงเราอาจจะใช้วิธีการอ่านแบบนี้อยู่แล้วเกือบตลอดเวลา โดยที่ไม่รู้ตัวหรือไม่คำนึงถึงเลยก็ได้ ขณะที่กวาดสายตาไปอย่างรวดเร็วนี้จะละคำต่างๆ ที่ไม่ต้องการหรือเกี่ยวข้องไป แต่จะมุ่งหาข้อมูลเฉพาะบางอย่างเท่านั้น

3. การอ่านแบบสำรวจ เป็นวิธีการอ่านแบบสำรวจเบื้องต้น ใช้การอ่านบทความ หรือหนังสือประเภทวิชาการ ที่มีเนื้อหาค่อนข้างยากและสลับซับซ้อน เพื่อเป็นการตรวจสอบดูก่อนอย่างรวดเร็วและคร่าวๆ ตั้งแต่เริ่มแรกเลยที่เดียวว่าบทความ หรือหนังสือนั้นๆสมควรที่จะอ่านให้ละเอียดลึกซึ้งต่อไปอีกหรือไม่ เนื้อหายากเกินไปไหม อ่านไปแล้วจะได้ประโยชน์คุ้มค่างกับเวลาที่ต้องเสียไปหรือไม่ จำเป็นจะต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆอะไรบ้างไหม จึงจะอ่านเข้าใจได้ การอ่านโดยวิธีนี้เป็นการอ่านที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงและแน่ชัดมาก เพราะต้องการจะทราบเกี่ยวกับเนื้อหาทั่วๆ ไปอย่างกว้างๆ ซึ่งรวมทั้งแนวคิดหลักของผู้เขียน เจตคติ ลีลาการเขียน ตลอดจนวิธีการนำเสนอลำดับเรื่องราวและความคิดเห็นต่างๆ ด้วย สิ่งเหล่านี้ถือเป็นโครงสร้างทั่วๆ ไปของบทความหรือหนังสือประเภทวิชาการ

4. การอ่านแบบซึม เป็นวิธีการอ่านซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะหาข้อมูล เป็นการอ่านอย่างพิถีพิถันและละเอียดถี่ถ้วน เพื่อความถูกต้องและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความคิดและเหตุผลของผู้เขียน ในเกือบจะทุกแง่มุมหรือทุกขั้นตอน การอ่านแบบนี้จะอ่านตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย โดยเริ่มอ่านอย่างคร่าวๆ แบบข้ามคำเพื่อให้เข้าใจแนวความคิดหรือประเด็นสำคัญโดยทั่วๆ ไปก่อน หลังจากนั้นจึงนำมาอ่านอย่างระมัดระวัง และค่อนข้างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ขณะที่อ่านจะสนใจในรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ มากเท่าๆ กับใจความสำคัญ จะอ่านย่อหน้าแต่ละตอนด้วยความตั้งใจ พยายามค้นหา และจับใจความให้ได้ว่าอะไรคือแนวความคิดหลักของผู้เขียน มีเหตุผลสนับสนุนพอเพียงหรือไม่ น่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด บางครั้งอาจจะต้องหยุดคิด หรือตีความเพื่อความถูกต้อง ในขณะเดียวกันก็ต้องจดบันทึกย่อความหรือเขียนสรุปประเด็นสำคัญๆ ไปพร้อมๆ กันด้วย การอ่านแบบซึมนี้ มักจะให้ความสำคัญในเรื่องของความเข้าใจในสิ่งที่อ่านมากกว่าความเร็ว

1.10 ทฤษฎีและหลักในการสอนอ่าน

ทฤษฎีการอ่าน

ทฤษฎีการอ่านที่นักการศึกษาได้นำเสนอนั้นบางอย่างมีลักษณะคล้ายกัน แต่บางอย่างก็มีส่วนที่แตกต่างกัน การศึกษาทฤษฎีการอ่านให้เข้าใจ จะเป็นแนวทางสำหรับครูในการกำหนดรูปแบบและวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537: 58 – 60) ได้เสนอทฤษฎีการอ่านไว้ 2 ทฤษฎี

1. ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลัก ในข้อความหนึ่งๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้สารแล้วจะนำใจความสำคัญในแต่ละข้อความมารวมกันโดยให้ต่อเนื่องแล้วทำความเข้าใจข้อความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง

2. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนั้นต้องรู้จักคำชนิดต่างๆ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา ฯลฯ การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน

ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory)

โครงสร้างความรู้มีบทบาทสำคัญต่อความเข้าใจในการอ่านเป็นอย่างยิ่ง ออซูเบล โนแวก และฮานีเซียน เชื่อว่าโครงสร้างความรู้ของคนเรานั้นบรรจุไว้อย่างมีลำดับอยู่ในสมองของคนเรา ข้อมูลที่เป็นความคิดรวบยอดกว้างๆ จะอยู่ในระดับที่สูงกว่าความคิดรวบยอดที่ชี้เฉพาะ หรือข้อมูลที่เป็นรายละเอียด การที่คนเราสามารถจัดลำดับความรู้ได้อย่างมีระบบระเบียบ กระจำชัดเจนและคงทนถาวร เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้วิชาต่างๆ นักเรียนจะพบว่าการเรียนรู้ง่ายสำหรับเขา ถ้ารู้จักจัดลำดับความรู้ให้เป็นระบบชัดเจนและให้คงทนถาวร โครงสร้างความรู้จะไม่อยู่นิ่ง แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ที่คนคนนั้นได้รับ (วิสาข์ จิตวิตร. 2541: 231)

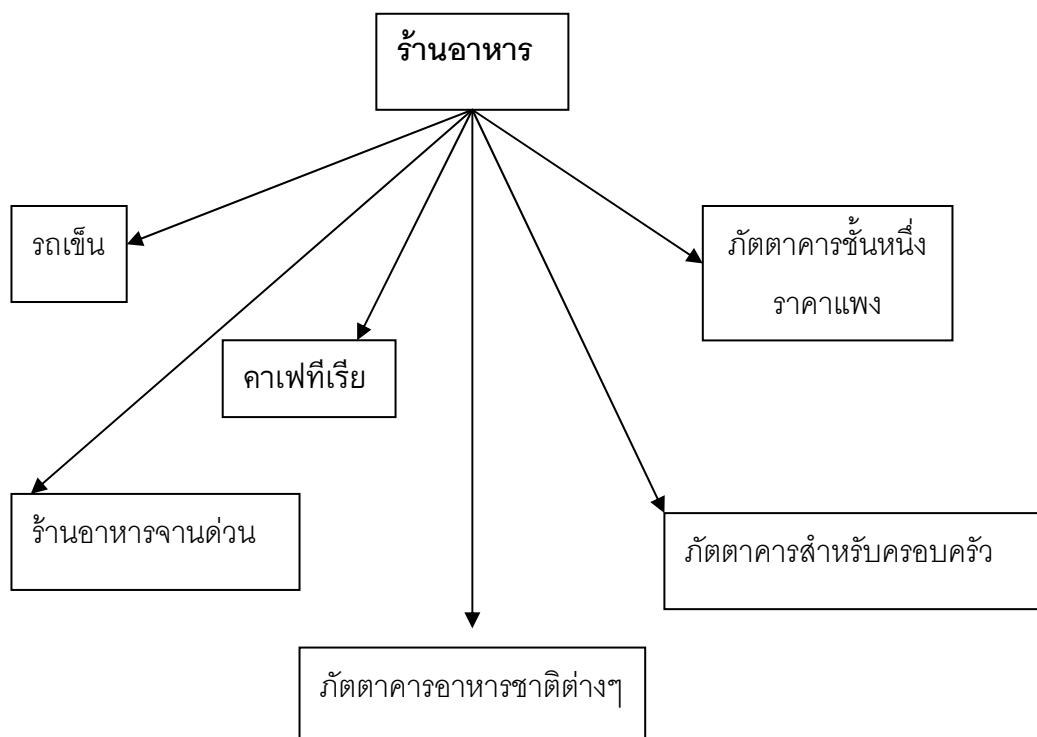
เมเยอร์ (Mayer. 1975: 11) ให้คำจำกัดความของโครงสร้างความรู้ว่าเป็นโครงสร้างของประสบการณ์เดิมในแต่ละด้านที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ในปัจจุบันของคนคนนั้น ข้อมูลใหม่ๆ ที่ได้มาจะผสมกลมกลืนกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วทั้งนี้ข้อมูลสำคัญบางอย่างอาจเสียลักษณะเฉพาะไป

รัมเมลฮาร์ท (Rumelhart. 1981: 5) ให้คำจำกัดความของโครงสร้างความรู้ว่าเป็นโครงสร้างของข้อมูลที่แสดงถึงความคิดรวบยอด ซึ่งเก็บไว้ในความทรงจำ มีโครงสร้างความรู้ที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอดต่างๆ เกี่ยวกับวัตถุ สถานการณ์ เหตุการณ์และลำดับของเหตุการณ์ การกระทำและลำดับของการกระทำต่างๆ

แฮคเคอร์ (Hacker. 1981: 211) กล่าวว่า โครงสร้างความรู้คือลักษณะของความคิดรวบยอดในแต่ละระดับขั้น โครงสร้างความรู้ี้จะมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่เรียงลำดับจากสูงมาต่ำ โครงสร้างความรู้ในระดับสูงจะประกอบด้วยสมาชิกโครงสร้างความรู้ในระดับต่ำอย่างครบถ้วน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โครงสร้างความรู้ คือโครงสร้างประสบการณ์เดิมแต่ละด้านที่คนเราได้รับและเก็บเป็นความทรงจำในรูปของความคิดรวบยอด มีลักษณะเป็นเครือข่ายที่เรียงลำดับจากสูงมาต่ำ หรือใหญ่มาย่อย โครงสร้างความรู้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้รับ

วีฟเวอร์ (Weaver. 1988: 18) ได้อธิบายตัวอย่างของโครงสร้างความรู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างความรู้ย่อยๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างความรู้ของร้านขายอาหาร

ประเภทของโครงสร้างความรู้

แคเรล (วิสาข์ จิตวิตร. 2541: 23 – 24; อ้างอิงจาก Carrell. 1987: *TESOL Quarterly*) ได้แบ่งโครงสร้างความรู้ที่ผู้อ่านนำมาตีความเนื้อเรื่องขณะที่อ่านไว้ 2 ชนิด คือ

1. โครงสร้างความรู้ด้านเนื้อหา คือโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่อ่านที่ผู้อ่านมีอยู่เดิม ถ้าผู้อ่านคุ้นเคยกับเนื้อหาที่อ่านมาก่อนย่อมเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดี แต่ถ้าเป็นเนื้อหาที่ผู้อ่านไม่คุ้นเคยมาก่อนจะทำความเข้าใจได้ยาก เช่น ชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในอเมริกาสามารถอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งงานตามวัฒนธรรมของอินเดียได้เร็วและสามารถระลึกเรื่องราวได้มากกว่าชาวอเมริกันที่อ่านเรื่องเดียวกัน

2. โครงสร้างความรู้ด้านรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของงานเขียน ในลักษณะต่างๆ เช่น นิทาน นิยาย เรื่องสั้น ถ้าผู้อ่านมีความรู้สึกไวต่อลักษณะโครงสร้างของการเขียนและรู้จักใช้ความรู้เดิมเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ในขณะที่อ่านจะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดี

1.11 การวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่าน

การวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่านจะช่วยให้ทราบถึงระดับความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนแต่ละคนได้ทำให้ครูผู้สอนสามารถวางแผนทางการพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้อธิบายถึงการประเมินผลด้านความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

ฮาฟเนอร์ และจอลลี (Hafner; & Jolly. 1972: 174) ได้สรุปว่า การประเมินผลความเข้าใจในการอ่านดูได้จากความสามารถดังนี้

1. ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่างๆ จากเรื่องที่อ่านได้
2. เข้าใจคำชี้แจง สามารถปฏิบัติตามคำชี้แจงหรือคำแนะนำที่เขียน

อธิบายไว้ได้ถูกต้อง

3. จดจำและสามารถบรรยายสิ่งที่อ่านเป็นคำพูดของตนเองได้
4. ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
5. แยกได้ว่ารายละเอียดตอนไหนสำคัญ ตอนไหนไม่สำคัญ
6. บอกได้ว่าตัวอย่างหรือคำอธิบายประกอบต่างๆ มีความสัมพันธ์กับ

เนื้อความสำคัญตอนไหน

7. บอกได้ว่าประโยคใดแสดงใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน
8. บอกได้ว่าเนื้อหาที่อ่านมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทความอื่นๆ

ที่เกี่ยวข้องอย่างไร

9. แสดงข้อสรุปของบทความที่อ่านได้อย่างถูกต้อง
10. บอกได้ว่าผู้เขียนยึดแนวอะไรในการจัดเรียบเรียง เช่น เวลา สถานที่ หรือ

สาเหตุและผลเป็นต้น

11. บอกได้ว่าอะไรคือความหมายที่ซ่อนเร้น ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบทความ
12. บอกได้ว่าเรื่องที่อ่านมีแนวการดำเนินเรื่องหรือให้อารมณ์อย่างไร
13. บอกวัตถุประสงค์ในการเขียนซึ่งผู้เขียนไม่ได้แสดงไว้ตรงๆ ได้
14. บอกได้ว่าตอนใดผู้เขียนใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบอย่างไร มีความหมาย

อย่างไร

วีณา วิสเพ็ญ (2525: 296 – 299) อธิบายว่าการวัดความเข้าใจในการอ่าน แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. การแปลความ ได้แก่ การแปลจากของเดิมแบบหนึ่งให้เป็นอีกแบบหนึ่ง ซึ่งยังคงความหมายเดิมไว้ สมรรถภาพในการแปลขึ้นอยู่กับความรู้ที่มีอยู่และความสามารถที่จะถ่ายทอดความหมายของทุกส่วนทุกตอนในการสื่อสารนั้น

2. การตีความ ขั้นแรกของการตีความ จะเป็นการแปลความของแต่ละตอนเสียก่อน ขั้นต่อไปจะเป็นการกลั่นเอาประเด็นสำคัญหรือย่อข้อความที่อ่านนั้น โดยมองดูเรื่องราวทั้งหมด มองเห็นความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนแต่ละตอน แล้วลำดับความคิด นำมาสรุปให้สั้นลงแต่ยังคงความหมายเดิมไว้ การตีความจะรวมถึงการหยั่งความมุ่งหมาย ความเชื่อมั่น หรือคตินิยมของผู้แต่งบทความหรือคำประพันธ์ด้วย

3. การขยายความ ได้แก่ การขยายความคิดให้ลึกกว้างออกไปจากข้อเท็จจริงที่มีอยู่อย่างมีเหตุผล สมรรถภาพด้านนี้จะรวมการตั้งหัวข้อเรื่องจากบทความที่กำหนดให้และสรุปสาระสำคัญของข้อความที่กล่าวมาแต่ต้นได้

จันทิมา พรหมโชติกุล (2526: 139) อธิบายว่า คำถามที่วัดพฤติกรรมการทำความเข้าใจ คือ ถามให้แปลความ ตีความ ขยายความหรือสร้างจินตนาการ และจับใจความสำคัญ หรือสรุปสาระสำคัญของเรื่อง

บันลือ พุกษะวัน (2534: 9 – 10) อธิบายว่า ครูจะตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนได้หลายทาง ดังนี้

1. ให้ตอบคำถามจากข้อเท็จจริงของทั้งเรื่อง
 - 1.1 ตอบคำถามจากข้อเท็จจริงของทั้งเรื่อง
 - 1.2 ตอบคำถามโดยการวิเคราะห์หาเหตุผลของเรื่อง
 - 1.3 ตอบคำถามจากการสรุปเรื่อง หรือวิจารณ์ ไตร่ตรอง
2. เล่าเรื่องและสรุป เรื่องที่อ่านได้อย่างดี
3. ประเมินและเลือกแบบจากตัวละคร ให้เหตุผลประกอบการเลือก

หรือไม่เลือก

4. แสดงประกอบนิทาน แสดงท่าใบ้ประกอบประโยค วลี หรือคำศัพท์ได้
5. หาความสัมพันธ์ของคำ เช่น กระต่าย – กระโดด, เต่า – ...
6. หาคำตรงข้ามเชิงความหมาย เช่น หิว – อิ่ม, ยิ้ม – บึ้ง
7. อธิบายคำคม คำพังเพย แล้วแต่งนิทานประกอบ
8. ต่อนิทานที่เล่าไม่จบอย่างมีความต่อเนื่องและสมเหตุสมผล
9. สรุป ตั้งชื่อเรื่องได้ครอบคลุมเนื้อเรื่อง พร้อมอธิบาย

10. ปฏิบัติตามขั้นตอนการประกอบอาหาร ประดิษฐ์ หรือดำเนินการทดลองทางวิทยาศาสตร์

11. นำความเข้าใจจากสิ่งที่อ่านมาใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม เศรษฐกิจ

12. วิจาร์ณให้ข้อคิดและเสนอแนะแก้ไขเชิงยอมรับไม่ยอมรับ ได้แย้งด้วยเหตุผลของตน

สรุปได้ว่า การประเมินความเข้าใจในการอ่านนั้นจะวัดได้จากความสามารถ 4 ด้าน คือ ด้านการแปลความ ตีความ ขยายความ และจับใจความสำคัญ

1.12 งานวิจัยเกี่ยวกับการอ่าน

นิลวรรณ สิทธิอาษา (2539) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนการอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญากับการสอนอ่านตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญากับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครู มีความเข้าใจการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพสร มีปิ่น (2539) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธี KWL – PLUS กับการสอนอ่านตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธี KWL – PLUS กับการสอนอ่านตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉวีวรรณ ไททอง (2540) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสนใจในวิธีการสอนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้เทคนิค PANORAMA กับการสอนอ่านตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้เทคนิค PANORAMA กับการสอนอ่านตามคู่มือครูมีความเข้าใจการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริลักษณ์ กล้านาค (2542) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาสนา ไตรวัฒนธงไชย (2543) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธี เอสทีเอดี กับวิธีการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธี เอสทีเอดี กับวิธีการสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเขียน

2.1 ความหมายของการเขียน

การเขียน เป็นทักษะหนึ่งที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ความต้องการ ตลอดจนความรู้สึกต่างๆ ออกมาเป็นตัวหนังสือที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงตามความต้องการ

วิวัฒน์ บุญจับ (2541: 28) ให้ความเห็นว่าการเขียนเป็นทั้งศิลป์และศาสตร์อยู่ในตัวเอง ที่ว่าเป็นศิลป์เพราะการเขียนต้องประกอบด้วยภาษาที่งดงาม ประณีต สามารถสื่อได้ทั้งความรู้ ความคิด อารมณ์ และความปรารถนา และที่ว่าเป็นศาสตร์ เพราะการเขียนทุกชนิดต้องประกอบด้วยความรู้ หลักการ วิธีการและทฤษฎีต่างๆ การเขียนจะได้ดีหรือไม่จะต้องมีการฝึกฝนและรับฟังคำชี้แนะของผู้อื่นอยู่เสมอ ได้มีผู้ให้ความหมายของการเขียนไว้หลายท่าน ได้แก่

วีณา วิสเพ็ญ (2525: 178) ให้ความหมายว่า การเขียน คือ การถ่ายทอดความรู้ ความคิด หรืออารมณ์ ความรู้สึกออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจหรือรับรู้ได้ตามเจตนารมณ์ของผู้เขียน และภาษาที่ใช้นั้นควรจะสละสลวย มีความไพเราะหรือมีศิลปะด้วย

อัจฉิมา เกิดผล, หม่อมหลวง (2533: 7) ให้ความหมายว่า การเขียน คือ การสื่อความหมายอย่างหนึ่งไปยังผู้อ่าน โดยใช้ตัวอักษรเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบความรู้ ความคิด และความรู้สึกของผู้เขียน

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2534: 7) ให้ความหมายว่า การเขียนคือการสื่อสารความรู้ ข้อเท็จจริง ความเข้าใจ จินตนาการ อารมณ์ และความคิดเห็นระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช (2538: 2) ให้ความหมายว่า การเขียนเป็นการแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกไปยังผู้อ่านโดยผ่านสัญลักษณ์หรือตัวอักษร

สรุปได้ว่า การเขียน คือการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ข้อเท็จจริง ตลอดจนอารมณ์ และความรู้สึกของผู้เขียนผ่านทางตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียน

2.2 ความสำคัญของการเขียน

การเขียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อชีวิต เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะบันทึกหรือถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่น จุดเริ่มต้นของการเขียนอยู่ที่ความคิด ธรอร์นไคด์ นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน กล่าวว่า คนฉลาด คือ คนที่รู้คำมาก และสามารถใช้คำสื่อความหมายได้ตามที่ต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจตามที่ตนต้องการได้ ความสามารถทางการเขียนจะทำได้ดีเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความพยายามของผู้เขียนเอง เพราะการเขียนเป็นทักษะซึ่งต้องการฝึกฝนจึงจะทำได้อย่างมีศิลปะ (วาสนา เกตุภาค. ม.ป.ป.: 1)

วัฒน์ บุญจับ (2541: 129) ได้รวบรวมความสำคัญของการเขียนจากนักการศึกษาหลายท่านไว้ ดังนี้

1. การเขียนทำให้เกิดความรู้ ความคิด เกิดความเข้าใจกัน
2. การเขียนทำให้เกิดอาชีพและการพัฒนาอาชีพ
3. การเขียนทำให้ทราบความต้องการของบุคคลและสังคม
4. การเขียนเป็นสื่อทำให้เกิดนันทนาการ
5. การเขียนทำให้สังคมสงบสุข
6. การเขียนเป็นเครื่องมือแสดงภูมิปัญญาของมนุษย์
7. การเขียนหากยึดเป็นอาชีพ ก็เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องอย่างหนึ่ง

ในปัจจุบัน

8. การเขียนเป็นเครื่องมือระบายอารมณ์อย่างหนึ่งของมนุษย์

2.3 จุดมุ่งหมายของการเขียน

การเขียนแต่ละประเภทจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการเขียนแตกต่างกันออกไปตามเนื้อหาสาระของเรื่อง กมล การกุศล (2529: 207 – 208) และ ศิริพร ลิ้มตระกูล (2534: 47) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าจุดมุ่งหมายของการเขียน คือ

1. เขียนเพื่อเล่าเรื่อง คือการเขียนถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์ ประสบการณ์ และความรู้ให้ผู้อื่นทราบ
2. เขียนเพื่ออธิบาย คือเขียนอธิบายวิธีการ หลักการ กฎเกณฑ์ ความรู้ หรือความคิดที่เข้าใจยาก
3. เขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น คือการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ หรือให้คำแนะนำ ข้อคิด มีข้อเท็จจริง มีการชี้แจงเหตุผลอย่างถูกต้องชัดเจน
4. เขียนเพื่อโน้มน้าวใจและโฆษณา คือการเขียนที่มีจุดมุ่งหมายชักชวนให้ผู้อ่านยอมรับสิ่งที่ผู้เขียนเสนอ โดยการจูงใจให้เปลี่ยนความคิดหรือความเชื่อเดิม

5. เขียนเพื่อสร้างจินตนาการหรือให้ความบันเทิง คือการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านเกิด ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน เกิดจินตนาการ

ลักษณะของข้อเขียนที่ดี

ลีธธา พินิจภูวดล และคณะ (2514: 60 – 70) กล่าวถึงลักษณะของข้อเขียนที่ดีควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีเอกภาพ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของข้อเขียนทั้งเรื่อง แม้ว่าประโยคทุกประโยคและย่อหน้าทุกย่อหน้าจะมีเอกภาพในตัวเองอยู่แล้วก็ตาม ผู้เขียนควรมุ่งหน้าไปสู่เป้าหมายที่แน่นอน ต้องตัดสินใจว่าต้องการอะไร จะให้ความบันเทิง ดึงดูดความสนใจ หรือเร้าใจให้เกิดการกระทำ
2. มีสัมพันธภาพ คือ การยึดอยู่ด้วยกัน สัมพันธภาพเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการเขียนเพราะถ้าข้อเขียนไม่มีสัมพันธภาพ ผู้อ่านย่อมจะเข้าใจความผิดของผู้เขียนได้จากในข้อเขียนที่มีสัมพันธภาพ ย่อหน้าแต่ละย่อหน้าจะคลี่คลายมาจากย่อหน้าที่มาก่อน และย่อหน้าทุกกลุ่ม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับแต่ละส่วนของเรื่อง จะต้องมีความสัมพันธ์กับย่อหน้ากลุ่มอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัดด้วย ในท้ายที่สุดผู้อ่านจะต้องสามารถมองเห็นได้ชัดว่า ข้อเขียนทั้งเรื่องนั้นขยายตัวออกมาเป็นระเบียบตั้งแต่ต้นจนจบ ความคิดต้องไม่ขาดตอน ไม่มีความคลุมเครือ และไม่มียอดใดที่ไร้ประสิทธิภาพ
3. ความกระชับ คือ ความถูกต้องและชัดเจนในงานเขียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญของข้อเขียนที่ดีข้อเขียนที่มีรายละเอียดถูกต้อง ผู้อ่านย่อมเข้าใจง่าย ชัดเจน และน่าติดตามอ่านวิธีการเขียนเรื่องให้กระชับชัดเจนมีอยู่สองประการคือ หนึ่งให้คำจำกัดความของทุกคำศัพท์ที่ยังไม่ชัดเจนสมบูรณ์ และประการสุดท้ายกล่าวถึงเรื่องต่างๆ เรื่องอย่างมีเหตุผล
4. แง่คิดอันคงที่ แง่คิดของผู้เขียน คือแง่คิดที่กล่าวถึงเรื่องนั้นๆ ผู้เขียนจะต้องเลือกแง่คิดที่จะใช้บรรยายเพียงแง่ใดแง่หนึ่งเท่านั้น และจะยึดมั่นไว้ตลอดเรื่อง นอกจากจะมีเหตุผลที่ดีพอ หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนจากการเขียนแบบทางการไปเป็นแบบไม่เป็นทางการ หรือจากท่วงทำนองเอาจริงเอาจังไปเป็นแบบมีอารมณ์ขัน ผู้เขียน จึงต้องเขียนทั้งในด้านสนับสนุน และคัดค้านเมื่อจะเปลี่ยนจากด้านใดไปสู่ด้านใดควรจะทำให้ชัดเจน

2.4 องค์ประกอบของการเขียน

แฮริส และ ซิเพย์ (Haris; & Sipay. 1979: 68 – 69) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเขียนโดยทั่วไปประกอบด้วย

1. เนื้อหา ได้แก่เรื่องหรือประเด็นที่ต้องการสื่อ
2. รูปแบบ ได้แก่ การวางรูปแบบในการจัดระบบเนื้อหา

3. ไวยากรณ์ ได้แก่ การใช้ภาษาตามกฎเกณฑ์และโครงสร้างของประโยค
4. ลีลา ได้แก่ การใช้ภาษาของผู้เขียนในลักษณะต่างๆ เช่น การเลือกคำ
สำนวนที่จะใช้ในการเขียนซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดอรรถรสทางภาษา
5. กลไกการเขียน ได้แก่ การใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ของภาษาที่ใช้ในการเขียน
ศาสตราจารย์ คุณหญิงผะอม โปชะกฤษณะ สรุปว่า การเขียนที่ดีมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้
(หม่อมหลวง อัจจิมา เกิดผล. 2533: 77)
 - 5.1. มีความชัดเจน คือ อ่านแล้วเข้าใจทันที ใช้ภาษาง่าย รัดกุม ถูกต้อง
ตามความหมาย
 - 5.2. มีจุดหมายที่ชัดเจน ผู้อ่านอ่านแล้วจับจุดหมายได้ทันที มีผลความ
ไม่มากเกินไป
 - 5.3. มีความสัมพันธ์ ดำเนินความไปตามลำดับต่อเนื่องกัน ไม่วกวน ผู้อ่าน
ติดตามได้ง่าย
 - 5.4. มีความกว้างขวาง ผู้อ่านอ่านแล้วได้เพิ่มพูนความรู้ ความบันเทิง
 - 5.5. มีความไพเราะงดงาม ใช้ภาษาที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกพอใจ

สรุปได้ว่า การเขียนประกอบด้วยเนื้อหา รูปแบบการเขียนที่มีความสัมพันธ์ไป
ตามลำดับ ใช้ภาษาที่มีความกระชับ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และมีความไพเราะ อ่านแล้วเกิด
อรรถรสทางภาษา

2.5 ความสามารถในการเขียน

ความสามารถในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับการเขียน
ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องใช้ความรู้ ความคิด และความสามารถในการเรียบเรียงถ้อยคำให้ผู้อ่าน
เข้าใจความหมายได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการเขียน ดังที่ แพตตี้ โดโรธี และ เมเจอรี (Patty,
Dorothy; & Majorie. 1985: 182 – 226) และ จอห์นสัน (Johnson. 1986: 93) กล่าวถึง
ความหมายของความสามารถทางการเขียนไปในแนวเดียวกันว่า เป็นความสามารถในการ
ถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นเนื้อหารายละเอียดต่างๆ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการเรียบ
เรียงความคิดให้เป็นประโยค ข้อความสั้นๆ และเป็นเรื่องราวที่ถูกต้อง ตามไวยากรณ์ เพื่อสื่อ
ความหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532: 108) ที่ให้แนวคิดว่า
ความสามารถทางการเขียน คือ ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล เลือกสรรสิ่งที่ตนต้องการ
นำมาลำดับความด้วยการเรียบเรียงเป็นตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการ แสดง
ออกทางความคิดได้ตรงกับจุดประสงค์ของผู้เขียน ซึ่งภาษาที่ใช้ในการเขียนค่อนข้างเป็นทางการ
มีระเบียบแบบ

2.6 หลักการสอนเขียน

ซามเอล (Zamel. 1982: 195 – 210) และ ดาวีและอมเบิร์ก (Daveis; & Ombeg. 1987: 313 – 323) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการในการสอนเขียนว่ามีอยู่ 7 ประการ คือ

1. ขั้นก่อนการเขียน เป็นขั้นที่จัดประสบการณ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นการเขียน
2. ขั้นการเขียน เป็นการเขียนร่าง โดยมีจุดประสงค์เบื้องต้นอยู่ที่เนื้อความในการเขียน
3. ขั้นตอบสนอง เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนช่วยอ่านงานเขียนอย่างคร่าวๆ เพื่อชี้แนะในเรื่องข้อความหรือรูปแบบทางภาษา
4. ขั้นปรับปรุง เป็นขั้นที่นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงงานฉบับที่ร่างไว้ในครั้งแรก
5. ขั้นแก้ไข เป็นขั้นที่ผู้เขียนตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาของงานเขียน
6. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นที่ครูตรวจงานเขียนของเด็ก
7. ขั้นหลังการเขียน เป็นขั้นที่จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เห็นคุณค่าของงานเขียนมากกว่าที่จะเป็นแค่การให้เกรด

การเขียนเป็นทักษะที่ความซับซ้อน การสอนเขียน ควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ให้โอกาสผู้เขียน เลือกรายงานที่สนใจ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น เพื่อพัฒนาไปสู่ความคิดใหม่ที่จะนำมาใช้ในการเขียนครั้งต่อไป และครูควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเขียนเป็นประจำ จึงจะสามารถพัฒนาทักษะการเขียนให้ดีขึ้นได้

2.7 การวัดและการประเมินผลทักษะการเขียน

การวัดผลประเมินผล เป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลมาพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตร การวัดผลทักษะการเขียนประเภท Free Writing นั้น ฮีตัน (Heaton. 1990: 105) กล่าวถึงวิธีที่เหมาะสมที่จะใช้ประเมินความสามารถทางการเขียนของนักเรียนว่า คือการให้นักเรียนเขียนเรื่องจากภาพ ทั้งนี้ ฮีตัน กล่าวว่า การวัดความสามารถทางการเขียนด้วยวิธีนี้นั้น นักเรียนจะเกิดความคิด ทำให้สามารถใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการถ่ายทอดออกมาเป็นภาษา

บังอร สว่างวโรธ (2524: 2) สรุปถึงองค์ประกอบที่นำมาพิจารณาเพื่อวัดความสามารถในการเขียน 5 ประการ คือ

1. เนื้อหา ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกและความรู้ที่ผู้เขียนเสนอแก่ผู้อ่าน
2. วัตถุประสงค์ในการเขียน ได้แก่ งานเขียนนั้นจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และผู้อ่านตลอดเวลา ซึ่งรวมถึงความสามารถในการเลือกสรร การจัด และลำดับเรื่องราวให้มีความต่อเนื่องกันด้วย

3. ไวยากรณ์ ได้แก่ ความสามารถในการเขียนประโยคที่ถูกต้อง
4. ลีลาการเขียน ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหาร เพื่อให้เกิด

ลักษณะเฉพาะของผู้เขียน

5. กลไกการเขียน ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและการสะกดตัวอักษรที่ถูกต้อง

จันทิมา พรหมโชติกุล และสุนันท์ ศลโกสุม (2535: 236) กล่าวว่า การวัดผลทักษะการเขียนนั้น วิธีที่ดีและตรงที่สุด คือ การใช้แบบทดสอบชนิดอัตนัย คือ ให้นักเรียนลงมือเขียนบรรยายจริงๆ ข้อสอบจะประกอบด้วยคำถามที่มีจำนวนไม่มากนัก ผู้ตอบต้องคิดหาคำตอบเอง โดยรวบรวมความรู้ ความคิด แล้วแสดงออกเป็นภาษาเขียนอย่างถูกต้อง

การกำหนดเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ในการให้คะแนนเรียงความ

ในการพิจารณาหลักหลักการตรวจเรียงความ อาจจะสรุปตัวชี้บ่ง หรือประเด็นสำคัญที่จะให้คะแนน เรียงความได้ 3 ประเด็นหลัก คือ

1. ความสามารถในการวางโครงเรื่อง เช่น การเขียนคำ การวางรูปแบบ และการเขียนสรุป
2. ความสามารถในการนำเสนอเนื้อหา เช่น ความรู้ในเรื่อง แนวความคิดที่แปลกใหม่ การลำดับเรื่อง ความเป็นเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ
3. ความสามารถในการใช้ภาษา คำ ประโยค สำนวน กลไกในการเขียน อักษรวิธี และเครื่องหมายวรรคตอน

วิธีการตรวจให้คะแนน

ในการให้คะแนนการเขียนเรียงความสามารถทำได้หลายวิธี ชวาล แพรัตกุล (2513: 8) ได้แนะนำวิธีการตรวจให้คะแนนไว้สอดคล้องกับคำแนะนำของ จันทิมา พรหมโชติกุล (2526: 153) คือ ใช้วิธีจัดอันดับคุณภาพ ซึ่งวัดความสามารถในการเขียน โดยการเปรียบเทียบคุณภาพระหว่างกันเองภายในกลุ่ม ครูพยายามตีราคาผลงานเขียนออกมาเป็นอันดับ แล้วใช้วิธีการทางสถิติแปลงอันดับคุณภาพเหล่านั้นออกมาเป็นปริมาณตัวเลข ซึ่งเรียกว่าคะแนนอีกทีหนึ่ง

สุนันท์ ศลโกสุม (2526: ภาคผนวก) ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนนเรียงความดังต่อไปนี้

1. การเสนอเรื่อง	คะแนนเต็ม	5	คะแนน
2. การใช้ภาษาสื่อความหมาย	คะแนนเต็ม	5	คะแนน
3. การขยายความ	คะแนนเต็ม	3	คะแนน

4. การลำดับความ	คะแนนเต็ม	3	คะแนน
5. รูปแบบการเขียน	คะแนนเต็ม	2	คะแนน
6. การตั้งชื่อเรื่อง	คะแนนเต็ม	2	คะแนน

การเสนอเรื่อง หมายถึง การเขียนเรื่องที่มีขอบข่ายครอบคลุมและตรงกับจุดมุ่งหมาย ที่วิเคราะห์ได้จากเนื้อเรื่องที่กำหนดไว้ มีสาระที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงและแสดงแง่คิดในแง่มุม ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่อง

การใช้ภาษาสื่อความหมาย หมายถึง การใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักการเขียน ภาษาไทย ถึงการใช้คำ ประโยค ความหมายของคำ ความหมายของประโยคได้เหมาะสม

การขยายความ หมายถึง ความสามารถในการเขียนข้อความ อธิบายความหมาย ที่บอกถึงเหตุและผล หรืออธิบายปริบทต่างๆ ในเชิงเหตุผล การยกตัวอย่าง อุปมาอุปไมย ให้เห็น ข้อเท็จจริง

การลำดับความ หมายถึง การเรียบเรียงเนื้อหาในการเขียนให้ต่อเนื่องกัน ไม่สับสน มีข้อความของแต่ละส่วนสัมพันธ์กันตามลักษณะโครงสร้างในการดำเนินเรื่อง

รูปแบบการเขียน หมายถึง งานเขียนที่มีรูปแบบการเขียนที่ดี คือ มีบทนำ ส่วนเนื้อหา บทสรุป รวมทั้งลายมือและความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของงานเขียน

กล่าวโดยสรุป การตรวจให้คะแนนข้อสอบแบบอัตนัยไม่สามารถให้คะแนนแน่นอน ตายตัวอย่างข้อสอบปรนัย ดังนั้น จึงควรมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน และนำคะแนนมาจัดอันดับ คุณภาพ

2.8 งานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถทางการเขียน

วสี สุมิพันธ์ (2530) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนซ่อมเสริม โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะและครูเป็นผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ มีความสามารถในการเขียนเรียงความแตกต่างจาก นักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมโดยครูเป็นผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มยุรี เคราะห์ดี (2535) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และ เจตคติด้านร้อยกรองในวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกระบวนการ สอนแบบ มุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วย กระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถ ทางการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปาริชาติ สุขประเสริฐ (2536) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นลินี บพิตรสุวรรณ (2537) เปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนและแรงจูงใจในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา อุตรวิเชียร (2538) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน

3.1 เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน

การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีความสัมพันธ์ และทั้งสองทักษะนี้จะส่งเสริมซึ่งกันและกันดังที่ เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์ (2531: 84) กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียนในด้านความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ผู้เขียนย่อมพยายามจะใช้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรสื่อความหมายหรือให้ข้อมูลที่ตนต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน และผู้อ่านเองก็ย่อมจะต้องสื่อความหมายสัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายแก่ตน ทักษะของการอ่านและการเขียนจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนั้นการฝึกทักษะการอ่านควรจะฝึกการเขียนไปด้วย จะทำให้ความสามารถทางการเขียนดีขึ้น

วิทธรอค (จิราภรณ์ จันทรา. 2543: 37; อ้างอิงจาก Wittrock. 1989: 600) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนไว้ว่า ทักษะทั้งสองต่างก็เป็นกระบวนการทางความคิดของมนุษย์ที่คล้ายคลึงกันแต่สวนทางกัน คือ ทักษะการเขียนเป็นกระบวนการที่นำเสนอความหมายออกมาเป็นงานเขียน โดยผู้เขียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างความรู้ ประสบการณ์ และความรู้ทางภาษาของผู้เขียน เพื่อนำเสนอออกมาเป็นงานเขียน แต่ทักษะการอ่านนั้น ผู้อ่านจะพิจารณาจากงานเขียนที่อ่าน และใช้ความรู้ ประสบการณ์ และความรู้ทางภาษาของตนเองผ่านกระบวนการทางความคิดเพื่อหาความหมายของบทอ่านนั้น

ไอสเตอร์โฮลด์ และคณะ (Eisterhold; and others. 1990: 248) ได้สรุปว่า การให้ข้อมูลทางภาษาด้านการอ่านจะมีผลต่อการพัฒนาความสามารถของนักเรียนทั้งด้านการอ่านและการเขียน เช่นเดียวกับการให้ข้อมูลด้านการเขียนจะมีผลต่อการพัฒนาความสามารถของนักเรียนทั้งด้านการอ่านและการเขียน

3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน งานวิจัยในประเทศ

พรทิพภา อินทปัญญา (2539) ได้เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบเอส เอส อาร์ กับวิธีสอนแบบปกติ พบว่านักเรียนเรียนด้วยวิธีการอ่านแบบเอส เอส อาร์ กับวิธีสอนแบบปกติมีความสามารถในการอ่านและการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นุสรา ขวัญศรี (2540) ศึกษาความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ ประกอบแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนด้วยกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ประกอบแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุกานต์ หลายสิบ (2540) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้โครงสร้างระดับยอดกับการสอนแบบปกติพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้โครงสร้างระดับยอดมีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ จันทรา (2543) เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ ประกอบด้วยการเสริมต่อการเรียนรู้โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนแบบปกติ พบว่า นักเรียนได้รับการสอนภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ประกอบด้วย การเสริมต่อการเรียนรู้ โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนแบบปกติมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการเขียนแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาของเฮย์ (Heys. 1962: 320 – 322) พบว่า ในการสอนทักษะการเขียน กลุ่มนักเรียนที่ใช้ทักษะการอ่านมากๆ แล้วลงมือเขียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนดีกว่ากลุ่มนักเรียนที่ครูสอนทักษะการเขียนโดยตรง

ฮูเลทท์ (Hulett. 1986: 847 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนของเด็ก 3 ระดับซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. งานเขียนที่เกี่ยวกับวรรณคดี ซึ่งเป็นงานเขียนที่เด็กเขียนหลังจากที่ครูอ่านวรรณคดีเรื่องนั้นๆ ให้ฟัง
2. งานเขียนที่เกี่ยวกับเรื่องของชุมชน ซึ่งเด็กอ่านเรื่องเหล่านั้นจากหนังสือต่างๆ มาก่อนแล้ว
3. งานเขียนที่เด็กเป็นผู้เลือกหัวข้อเรื่องเอง

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า

1. นักเรียนที่เขียนดีนั้นเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านดีด้วย
2. นักเรียนที่มีความชำนาญในการอ่านก็จะเขียนออกมาดีด้วยเช่นกัน
3. นักเรียนจะเขียนเรื่องดีขึ้นและเขียนเนื้อหามากขึ้น หากเลือกหัวข้อที่จะเขียนด้วยตัวของนักเรียนเอง

4. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์

4.1 ความหมายของมโนทัศน์

มโนทัศน์มาจาก คำว่า Concept ในภาษาอังกฤษ นักศึกษาของไทยให้คำแปลได้แตกต่างกัน เช่น มโนทัศน์ มโนมิติ มโนมิติสัมพันธ์ สังกัป และความคิดรวบยอด ซึ่งทุกคำมีความหมายไม่แตกต่างกันในงานวิจัย นี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “มโนทัศน์”

บรูเนอร์ (Bruner. 1957: 244) ให้ความหมายว่า มโนทัศน์ คือ ประเภทของสิ่งของการกระทำความคิดความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้

กาแย์ (Gagne. 1977: 32) ให้ความหมายว่า มโนทัศน์หมายถึงการจัดประเภทของวัตถุสิ่งของเหตุการณ์หรือความคิด ซึ่งมโนทัศน์จัดเป็นส่วนประกอบของกฎเกณฑ์ และเป็นพื้นฐานของการคิดในระดับสูง

โนแวก และ โกวิน (NoVaK; & GOWin. 1984: 4) ให้ความหมายว่า มโนทัศน์ คือ ความสม่ำเสมอของ วัตถุ หรือเหตุการณ์ที่มีชื่อเรียก เช่น “เก้าอี้” คือ ชื่อที่เราใช้เรียกวัตถุที่มีขา มีที่

นั่งและมีพนักงาน ซึ่งเราใช้สำหรับนั่ง “ลม” คือ ชื่อที่เราใช้ในกรณีที่อากาศมีการเคลื่อนไหว

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2532: 18) ให้ความหมายว่า มโนทัศน์หมายถึงภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลเกี่ยวกับกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติ คุณลักษณะร่วมกัน กลุ่มของสิ่งเร้าที่เป็นชนิด ประเภท วัตถุ ธรรมชาติ เหตุการณ์ หรือบุคคลก็ได้

นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์ (2537: 55) ให้ความหมายว่า มโนทัศน์ หมายถึงความเข้าใจทั้งหมดที่มีต่อสิ่งของ หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

วิไลวรรณ ตรีศรีชนะมา (2537: 49) ให้ความหมายว่า มโนทัศน์ หมายถึงแนวคิดสำคัญที่ได้จากการสรุปหรือกลั่นกรองจากข้อมูล หรือ ข้อเท็จจริง การสรุปอาจได้มาเป็นถ้อยคำ หรือประโยคที่กะทัดรัดและสื่อความหมายได้ หรือ อาจสรุปออกมาเป็นกลุ่ม ประเภท ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งซึ่งอยู่กับลักษณะของมโนทัศน์ของแต่ละวิชา

มนัส บุญประกอบ (2542: 47) ให้ความหมายว่า มโนทัศน์ หมายถึงการสรุปรวมความคิดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำให้แจ่มประกายได้ สิ่งดังกล่าวอาจเป็นสิ่งของ แนวความคิด หรือสัญลักษณ์ มโนทัศน์อาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า มโนทัศน์ คือ ลักษณะร่วมของ วัตถุ เหตุการณ์ แนวคิด ทฤษฎี ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งเขียนเป็นคำหรือประโยค และสามารถนำแจ่มประกายได้

4.2 ลักษณะของมโนทัศน์

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2506: 126-128) กล่าวว่า มโนทัศน์ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ คือ สิ่งเร้าที่กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้แทนสิ่งของ คน สัตว์ และการกระทำ วัฒนธรรม อาจเป็นถ้อยคำ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่เราใช้แทนหมวดหมู่แห่งเข้าใจ ทำให้สะดวกแก่การคิดมาก เช่น พูด คำว่า “ควาย” เพียงคำเดียวก็เป็นสัญลักษณ์แทนความเข้าใจอันกว้างขวางหมายถึง สัตว์ใหญ่มี 2 เขา 4 ขา ใช้ไถนา สัญลักษณ์ที่ใช้กันแพร่หลายมากที่สุด ได้แก่ ภาษา หรือถ้อยคำ แต่บางทีเราก็มักใช้สัญลักษณ์อย่างอื่นเหมือนกัน เช่น เครื่องหมายภาษามือ สี

2. นามธรรม ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความสวยงาม ฯลฯ มโนทัศน์เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ ของหมวดหมู่แห่งความคิดใหม่ๆ ซึ่งเป็นที่เข้าใจอยู่ทั่วไปในสังคม

3. การสรุปรวบยอดจากลักษณะทั่ว ๆ ไป มโนทัศน์อาจเป็นความเข้าใจอันกว้างขวางที่เรามีต่อกลุ่มหรือหมู่ของสิ่ง ของสัตว์ คน หรือความคิดที่จัดไว้ในประเภทเดียวกัน เช่น นก เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ ประเภทหนึ่ง มี 2 ขา มีปีก มีจงอยปาก มีขน ชอบเกาะตาม

กึ่งไม้ และสามารถแยกเป็นมโนทัศน์ย่อยได้อีก เช่น แยกเป็นนกเขา นกกระจอก เป็นต้น

4. การแยกแยะให้ข้อแตกต่าง คือ มโนทัศน์ ที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งนั้นต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ โดยการแยกแยะลักษณะให้เห็นความแตกต่างระหว่างกันและกัน เช่น เมื่อพูดว่า กระเทียม ทาเห็บ ฟลัด อพาร์ทเมนต์ คอนโดมีเนียม จะเห็นว่ามโนทัศน์เหล่านี้ต่างแยกแยะลักษณะของแต่ละคำอย่างชัดเจน

5. ผลจากประสบการณ์ มโนทัศน์เป็นผลจากประสบการณ์การเรียนรู้ การรับรู้ นั้น มโนทัศน์ ของแต่ละบุคคลในสิ่งเดียวกันอาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากการได้พบเห็นได้รับรู้ หรือ มีประสบการณ์มาต่างกัน เช่น มโนทัศน์คำว่า “ควาย” เด็กในสังคมเมืองและชนบทจะมี ความรู้สึกและมโนทัศน์แตกต่างกันมาก

4.3 ทฤษฎีและแนวคิดของการสอนมโนทัศน์

บรูเนอร์ เป็นผู้นำในการคิดว่ากระบวนการสอนที่จะให้ผู้เรียนได้ผลดีในระยะสั้น คือ การสอน “แก่น” หรือ “สาระ” ของวิชานั้น ๆ โดยพยาบาลศึกษาโครงสร้างของแต่ละวิชาและทำความเข้าใจเรื่องที่ สำคัญๆ ในวิชาให้ได้ และวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ จะเน้น กระบวนการมากกว่าเนื้อหาสาระการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึง องค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติ ของวิชา และโครงสร้างของวิชาอย่างชัดเจน และ ต้องรู้กลวิธีที่จะถ่ายทอดโครงสร้างของวิชาการเรียนรู้
2. ผู้สอนต้องรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นอย่างดี เพื่อจัดบรรยากาศทางจิตวิทยา ที่เอื้ออำนวยต่อสภาพการเรียนการสอนอันเหมาะสมกับผู้เรียน
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้เหตุผลและกล้า แสดงในสิ่งที่เขาคิด รู้จักแก้ปัญหาและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ผู้สอนต้องสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา เกิดความชอบ ที่จะเรียนเพราะแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญมากที่ส่งผลการเรียนรู้เป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอน ควรจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับขั้นพัฒนา การทาง สติปัญญาของเด็ก บรูเนอร์ ได้เสนอว่าพัฒนาการทางสติปัญญาของคนแบ่งได้

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้โดยการกระทำ ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงอายุประมาณ 2 ปี เป็นช่วงที่เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำ เป็นลักษณะของการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการ กระทำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดชีวิตและถือว่าใช้วิธีการเรียนรู้โดยการกระทำมาใช้ ในช่วงใดของชีวิต

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้โดยการรับรู้เป็นภาพในใจ ขั้นนี้เด็กสามารถใช้จินตนาการและการสร้างภาพในใจ ได้โดยไม่มีภาระกระทำ เป็นช่วง อายุ 2- 7 ปี เด็กสามารถนำสิ่งที่เห็นในโลกภายนอกและสิ่งที่อยู่ในใจ ของเขามาสสมผสาน และจัดลำดับให้เป็นระเบียบให้เท่ากัน การเกิดภาพในใจแสดงถึงความรู้ความเข้าใจนั้นจะพัฒนาเพิ่มขึ้นตามอายุ 7 ปีจะพัฒนาได้สูงสุด

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้โดยการสื่อความหมาย ทางสัญลักษณ์ ขั้นนี้เด็กสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ หรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยการใช้สัญลักษณ์ หรือ ภาษา ซึ่งภาษาแสดงให้เห็นถึงความคิด เด็กสามารถคิดหาเหตุผลและในที่สุดจะเข้าใจสิ่งที่เขื่อนามธรรมได้และสามารถแก้ปัญหาได้ (ภพ เลหาไพบุลย์. 2534: 71 ; และ วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537: 298 – 300)

4.4 กระบวนการสร้างมโนทัศน์

สุมาลี จันทรชลอ (2533: 52 – 54) ได้สรุปว่า กระบวนการสร้างมโนทัศน์จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสังเกต รับรู้กลุ่มตัวอย่างของสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสได้ทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง สามารถจำแนกสิ่งเร้าหรือมองเห็นลักษณะเด่นของสิ่งเร้า สามารถจัดระบบประเภท หมวดหมู่ ซึ่งต้องอาศัยลักษณะร่วมของแต่ละประเภท เป็นการดึงลักษณะร่วมที่เกี่ยวข้องออกมาและสามารถสรุปครอบคลุม ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการถ่ายโยงและการจินตนาการ

นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์ (2537: 55 – 60) กล่าวถึงกระบวนการสร้างมโนทัศน์ว่า มโนทัศน์จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าไม่มี ประสบการณ์ ดังนั้น บุคคลที่มีประสบการณ์ต่างกันย่อมมีมโนทัศน์แตกต่างกัน ประสบการณ์ที่มากกว่าจะทำให้มโนทัศน์ มีรายละเอียดซับซ้อนมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการสร้างมโนทัศน์ จะต้องอาศัยประสบการณ์ซึ่งได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า และใช้ความสามารถในการสังเกต จัดแยกประเภทของสิ่งเร้าที่มีลักษณะร่วมกันไว้ด้วยกัน และสามารถสรุปครอบคลุมมโนทัศน์ต่างๆ ได้

4.5 วิธีสอนให้เกิดมโนทัศน์

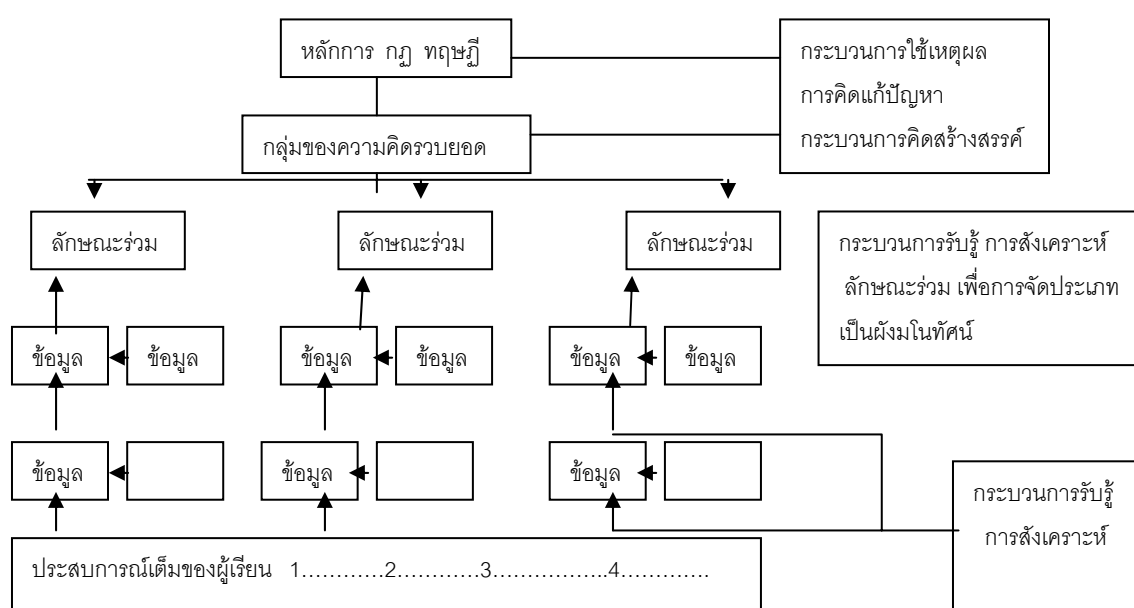
วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 179) เสนอวิธีการสอนให้เกิดมโนทัศน์ไว้ 4 ขั้น คือ

1. ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่บ่งชี้ให้ผู้เรียนสังเกต จำแนก ตรวจสอบ และนำมาประกอบการพิจารณากระบวนการคิดว่าสาระที่แท้ของข้อมูลเพื่อจะนำไปสู่การสังเคราะห์เป็นลักษณะร่วมต่อไป
2. มโนทัศน์ คือ กระบวนการเพ้นจำแนกของผู้เรียนที่สังเคราะห์มาจากข้อมูลในข้อที่ 1 เช่น ลักษณะร่วม คุณสมบัติ ประเภท ความจริง แสดงความจริงที่สอดคล้องกัน รวมทั้งการแสดงความเป็นเหตุเป็นผลกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ หรือแนวคิด คือ กระบวนการที่ผู้เรียนสามารถนำมโนทัศน์ต่าง ๆ มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ว่ามีมโนทัศน์ใดบ้างมีความสัมพันธ์เป็นเหตุผลกัน ซึ่งจะเป็นแนวทางสรุปเป็นหลักการหรือความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น

4. หลักการ คือ กระบวนการที่ผู้เรียนนำคิดที่สรุปได้เป็นหลักการในข้อที่ 3 นำไปใช้แก้ปัญหาสร้างสรรค์ หรือนำหลักการที่ได้มาตั้งเป็นสมมติฐาน เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ต่อไป เพื่อให้กระบวนการสอนนี้เข้มข้นขึ้นอีก

กระบวนการสอนเพื่อให้เกิดมโนทัศน์และหลักการ สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 4 กระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์และหลักการ
ที่มา : วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537: 178.

4.6 ความหมายของผังมโนทัศน์

มอไรรา (Moreira. 1979: 283) ให้ความหมายว่า ผังมโนทัศน์ หมายถึง แผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์อย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อแสดงให้เห็นการจัดมโนทัศน์ของวิชาใดวิชาหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของวิชานั้น ซึ่งอาจจะมีทิศทางทางเดียวหรือสองทิศทางหรือมากกว่า

โนแวก และ โกวิน (Novak.; & Gowin. 1984: 15) อธิบายว่า ผังมโนทัศน์ มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงความสัมพันธ์อย่างมีความหมายระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ ในรูปของหัวข้อ ตั้งแต่ 2 หัวข้อขึ้นไป โดยใช้คำเชื่อมให้เป็นหน่วยคำที่มีความหมาย

คลิบอร์น (Cliburn. 1987: 426) ให้ความหมายว่า ผังมโนทัศน์เป็นเครื่องมือที่ใช้ เสนอกรอบความคิดและความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างมีระบบ

มนัส บุญประกอบ (2533: 26) ให้ความหมายว่า ผังมโนทัศน์มีลักษณะเป็น แผนภูมิชนิดหนึ่งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ด้วยและคำเชื่อมโยงที่เหมาะสม ทำให้ สามารถอ่านความสัมพันธ์จากแผนภูมินั้นเป็นประโยคหรือข้อความที่มีความหมายได้

สุนีย์ สอนตระกูล (2535: 62) ให้ความหมายของมโนทัศน์ไว้ว่า หมายถึงแผนภาพ ที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ อย่างมีลำดับชั้น เป็นเครื่องมือที่ใช้เสนอความคิด และแสดงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์อย่างมีระบบ

อัญชลี ตนานนท์ (2536: 51) ให้ความหมายว่าการสร้างหรือการวาดผังมโนทัศน์ หมายถึงการถ่ายทอดความคิดหรือความเข้าใจของผู้สร้างในเรื่องหนึ่งออกมาในรูปความสัมพันธ์ ของมโนทัศน์ซึ่งมีลำดับชั้น โดยเริ่มจากมโนทัศน์หลักไปยังมโนทัศน์รองและลดหลั่นลงไปเรื่อย ๆ

วิไลพร ธนสุวรรณ (2543: 7) ให้ความหมายมโนทัศน์ หมายถึงแผนภูมิหรือ แผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มคำมโนทัศน์ด้วยเส้นและคำเชื่อมโยงที่เหมาะสม ทำให้ สามารถอ่านความสัมพันธ์จากผังมโนทัศน์เป็นประโยค หรือข้อความที่มีความหมาย

จากความหมายของมโนทัศน์ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่าผังมโนทัศน์ หมายถึง แผนภาพที่แสดง ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ โดยมีเส้นเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ ซึ่งสามารถถ่ายทอด ความคิดออกมาเป็นรูปธรรมและมีความหมาย

4.7 ทฤษฎีพื้นฐานของการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์

ออสเชเบล (ภาพ เลาน์ไพบูลย์. 2534: 74 -75; อ้างอิงจาก (Ausubel.) อธิบายถึง การเรียนรู้ที่มีความหมายว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ถ้าการเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นมีความหมาย แต่ถ้าผู้เรียนพยายามรับรู้สิ่งที่เรียนใหม่โดยที่ไม่เคยมีพื้นฐาน และพยายามจดจำให้ได้ เรียก การเรียนรู้ชนิดนี้ว่าเป็นการเรียนรู้แบบท่องจำ เพราะผู้เรียนได้แต่ไม่มีความหมายออสเชเบล กำหนดการเรียนรู้ไว้เป็น 2 มิติ ดังนี้

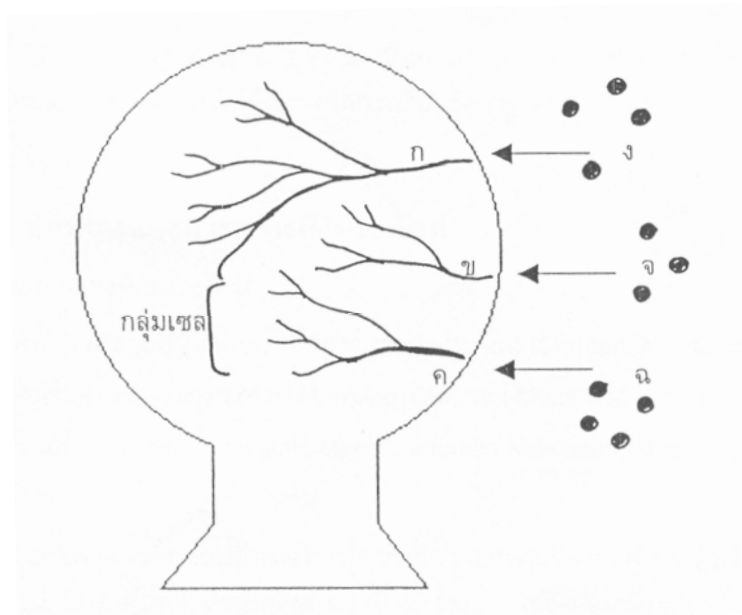
มิติที่ 1 วิธีการเรียนรู้มี 2 แบบ คือ

1. การเรียนรู้แบบรับรู้ไว้ ผู้เรียนต้องค้นคว้าสืบเสาะหาความรู้
2. การเรียนรู้แบบค้นพบด้วยตัวเอง ผู้เรียนต้องค้นคว้าสืบเสาะหา

ความรู้

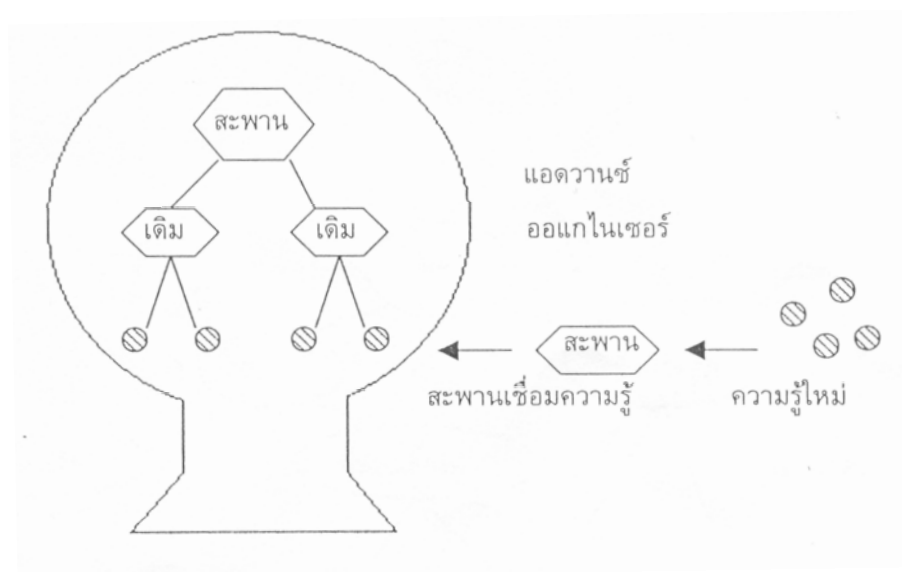
การเรียนรู้แบบท่องจำและการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งเกิดจากการได้รับข้อมูลจากภายนอกผ่านเครื่องกีดขวางการรับรู้

(สูนีย์ สอนตระกู. 2535: 78; อ้างอิงจาก Novak. 1977: 27; Theory of Education)

ภาพประกอบ 6 การเรียนรู้ที่มีความหมาย แสดงความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม
ที่มา : Novak. 1977: 75: *Theory of Education*

แสดงการเรียนรู้ที่มีความหมายเมื่อ ง, จ, ฉ , เป็นความรู้ใหม่จะเชื่อมโยงกับโครงสร้างความรู้ที่มีอยู่เดิม คือ ก, ข, และ ค (สูนีย์ สอนตระกู. 2535: 79 ; อ้างอิงจาก Novak . 1977: 75: *Theory of Education*)

ภาพประกอบ 7 การเรียนรู้ที่มีความหมาย แสดงการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่
เรียกว่า แอดวานซ์ ออแกไนเซอร์

ที่มา : Novak. 1977: 79 : *Theory of Education*.

แสดงสะพานเชื่อมความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าสู่โครงสร้างของความรู้ ซึ่งออกซุเบล
เรียกว่า แอดวานซ์ ออแกไนเซอร์ (สไนย์ สอนตระกู, 2535: 79 ; อ้างอิงจาก Novak. 1977: 79.
Theory of Education)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นการเรียนรู้โดยการนำความรู้ใหม่มา
เชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจ

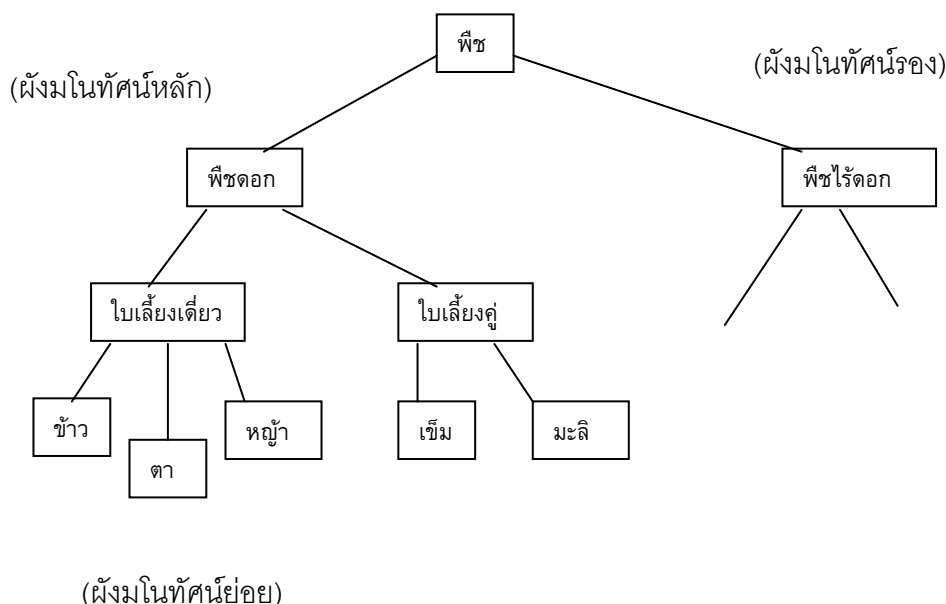
4.8 ลักษณะและการสร้างผังมโนทัศน์

ลักษณะของผังมโนทัศน์

มนัส บุญประกอบ (ม.ป.ป.: 1) กล่าวว่า ผังมโนทัศน์ (Concept Mapping)
ตรงกับคำอื่นๆ ในภาษาอังกฤษอีกหลายคำ เช่น Conceptual Mapping หรือ C – Maps,
Concept framework, semantic Mapping, semantic Mapping, semantic Maps, semantic
Networking, Plot Maps. Clustering, Concept weds และ semantic weds เป็นต้น

จากอิทธิพลแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของออสซูเบล ซึ่งเชื่อว่า โครงสร้างการรู้คิดของบุคคลมีลักษณะเป็นลำดับขั้นลดหลั่นกันลงมา เมื่อประสบการณ์ใหม่ สัมพันธ์กับมโนทัศน์เดิมที่เคยทราบมาแล้วก็จะทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่บุคคลนั้นทันที โนแวก เป็นผู้ที่ทำให้แนวความคิดของออสซูเบลมองเห็นเป็นแผนภูมิที่เข้าใจเป็นรูปธรรมได้และได้ วิจัยบุกเบิกอย่างจริงจังต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ก่อนปี ค.ศ. 1973

โนแวก ได้จัดแยกประเภทมโนทัศน์เป็นหลายระดับ ได้แก่ มโนทัศน์รอง มโนทัศน์ย่อย มโนทัศน์เจาะจง และตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะเป็นลำดับขั้นลดหลั่นกันลงมา ดูลำดับกับการ แตกกรากของพืชยืนต้นที่แยกจากรากแก้วเป็นรากกิ่ง รากแขนง รากจีว และรากขนอ่อน ซึ่งมีผล ทำให้ได้โดยสร้างที่แตกต่างไปจากเดิม ดังรูป

ภาพประกอบ 8 ตัวอย่างแสดงระดับของมโนทัศน์ตามแนวคิดของโนแวก

ที่มา : มนัส บุญประกอบ. ม.ป.ป.: 2

การสร้างผังมโนทัศน์

อัลท์ (Ault. 1985: 41) กล่าวถึงการสร้างผังมโนทัศน์ว่าไม่มีทิศทางในการสร้างที่แน่นอนตายตัวแต่สามารถสร้างได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีควรเริ่มต้นด้วยการแนะนำแนวคิดเกี่ยวกับ ผังมโนทัศน์ โดยทำในรูปของกิจกรรมการเรียนรู้หรือแนะนำโดยตรง

โนแวก (Novak. 1984: 17) และ อัลท์ (Ault. 1985: 41) ได้แนะนำขั้นตอนการสร้างผังมโนทัศน์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือก

การเลือกเรื่องที่จะสร้างแผนผังมโนทัศน์อาจนำมาจากตำรา สมุดจด คำบรรยาย คำอธิบายก่อนการปฏิบัติ เริ่มจากการอ่านข้อความนั้นอย่างน้อย 1 ครั้ง แล้วระบุมโนทัศน์ที่สำคัญ โดยขีดเส้นใต้คำหรือประโยคที่สำคัญ ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุหรือเหตุการณ์แล้ว ลอกมโนทัศน์เหล่านั้นลงในแผ่นกระดาษเล็กๆ เพื่อสะดวกในการจัดความสัมพันธ์

ขั้นที่ 2 จัดลำดับ

นำมโนทัศน์ที่สำคัญซึ่งได้เขียนลงในแผ่นกระดาษเล็กๆ แล้วนำมาจัดลำดับจากมโนทัศน์ที่มีความหมายกว้างไปสู่มโนทัศน์ที่มีความเฉพาะเจาะจง

ขั้นที่ 3 จัดกลุ่ม

นำมโนทัศน์มาจัดกลุ่มเข้าด้วยกันโดยมีเกณฑ์ 2 ข้อ คือ

1. จัดกลุ่มมโนทัศน์ที่อยู่ในระดับเดียวกัน
2. จัดกลุ่มมโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 4 จัดระบบ

เมื่อจัดระบบมโนทัศน์ที่สำคัญแล้ว นำมโนทัศน์ที่มีอยู่ในกลุ่มเดียวกันมาจัดระบบตามลำดับความเกี่ยวข้อง ซึ่งในขั้นนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้หรืออาจหามโนทัศน์อื่นๆ มาเพิ่มเติมได้อีก

ขั้นที่ 5 เชื่อมโยงมโนทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กัน

เมื่อจัดระบบมโนทัศน์ที่สำคัญแล้วนำมโนทัศน์ที่มีความสัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงกัน โดยการลากเส้นเชื่อมโยงกัน และมีคำเชื่อมระบุความสัมพันธ์ไว้ทุกเส้น และเมื่อใส่คำเชื่อมแล้วจะสามารถอ่านได้เป็นประโยค เส้นที่เชื่อมโยงอาจเชื่อมระหว่างมโนทัศน์ในชุดเดียวกัน หรือเชื่อมโยงระหว่างชุดของมโนทัศน์ที่ต่างกันก็ได้

ไบเยอร์ (วิลโลพร ธนสุวรรณ. 2543: 10 ; อ้างอิงจาก Boyer. 1997: *Concept Mapping*) ได้เสนอแนะวิธีเขียนผังมโนทัศน์ไว้ ดังนี้

1. ใช้กระดาษที่ไม่มีเส้นบรรทัดและไม่มีข้อความใดๆ ปรากฏอยู่
2. เขียนคำมโนทัศน์หลักด้วยอักษรตัวพิมพ์ เพื่อง่ายต่อการอ่านแล้วเขียนวงกลมล้อมรอบคำนั้น
3. จัดเรียงคำมโนทัศน์อื่นๆ ให้เรียงความสำคัญโดยมีคำหลักอยู่บนสุด
4. เชื่อมคำมโนทัศน์เหล่านั้นโดยใช้เส้นตรง และใช้ลูกศรเชื่อมโยงคำที่อยู่

ต่างระดับกัน

5. ใส่คำเชื่อมระหว่างคำมโนทัศน์แต่ละตัว

6. ควรมีการเขียนผังมโนทัศน์ใหม่อีกครั้ง เพราะจะช่วยให้องเห็นภาพของผังดังกล่าวชัดเจนขึ้น

อัญชลี ตนานนท์ (2535: 51) ได้แสดงลำดับขั้นในการสร้างผังมโนทัศน์ไว้

7 ขั้นตอน ซึ่งได้ทดลองใช้ในการสอนนักเรียนและนักศึกษาแล้วได้ผล มีขั้นตอนการสอน ดังนี้

1. เลือกและเขียนรายการของคำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง

2. เรียงลำดับความสำคัญของคำมโนทัศน์ในข้อ 1 จากมโนทัศน์หลัก ไปยังมโนทัศน์รองและลดหลั่นไปเรื่อยๆ

3. สร้างหรือวาดผังมโนทัศน์ โดยเริ่มจากมโนทัศน์หลักก่อน และใช้คำเชื่อมความสัมพันธ์ของมโนทัศน์หลักไปยังมโนทัศน์รองและลดหลั่นกันไปถึงมโนทัศน์ย่อยและมโนทัศน์เฉพาะ ในระหว่างการสร้างเนื้อความหรือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ นั้นผู้สร้างอาจเพิ่มเติมคำมโนทัศน์เข้าไปได้เสมอ ถ้าหากคำมโนทัศน์นั้นช่วยให้องเห็นความสัมพันธ์ได้ชัดเจนขึ้น

4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุด นอกจากความสัมพันธ์ที่เริ่มจากมโนทัศน์หลักไปยังมโนทัศน์รองและลดหลั่นกันไปเรื่อยๆ จนถึงมโนทัศน์ย่อยหรือมโนทัศน์เฉพาะแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์สามารถมีได้ในลักษณะหรือทิศทางที่ย้อนกลับขึ้นไป หรือเป็นความสัมพันธ์ในแนวนอนระหว่างมโนทัศน์ในส่วนต่างๆ ของผังมโนทัศน์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดนี้จะสังเกตได้ด้วยเส้นโยงความสัมพันธ์ซึ่งมีลูกศรกำกับอยู่

5. ประเมินผังมโนทัศน์ด้วยตนเอง โดยทั่วๆ ไปผังมโนทัศน์ที่สร้างขึ้นเป็นครั้งแรกจะมีข้อบกพร่องอยู่มากในเรื่องของตำแหน่งหรือลำดับขั้น คำเชื่อม ตลอดจนความสับสนของเส้นโยงความสัมพันธ์ ดังนั้นผู้สร้างจะต้องประเมินและปรับปรุงผังมโนทัศน์อย่างน้อย 1 ครั้ง ก่อนที่จะนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินในขั้นที่ 6

6. ส่งผังมโนทัศน์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน การประเมินนั้นจะต้องประเมินทั้งลักษณะที่ดีของผังมโนทัศน์และความถูกต้องของความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เขียนไว้

7. ปรับปรุงผังมโนทัศน์โดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับในข้อ 6

มนัส บุญประกอบ (2542: 51) แนะนำขั้นตอนการเขียนผังมโนทัศน์ไว้โดยย่อ ดังนี้

1. เลือกหรือคิดหาคำมโนทัศน์ (คำสามัญนาม หรือ วลี) ที่ต้องการใช้

2. จัดลำดับความสำคัญของคำในข้อที่ 1 ได้แก่ คำมโนทัศน์หลัก คำมโนทัศน์รอง คำมโนทัศน์ย่อย คำมโนทัศน์เจาะจง และตัวอย่างตามลำดับ

3. จัดวางคำโน้ตโน้ตแล้วเขียนเส้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำโน้ตโน้ตเหล่านั้น ได้เป็นร่างผังมโนทัศน์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ต้องการ

4. อาจจัดเป็นกลุ่มคำโน้ตโน้ตที่เกี่ยวข้องกันตามลำดับเหตุผลและความถูกต้องเชิงเนื้อหาสาระหรือความรู้

5. อาจเขียนคำเชื่อมโยง (คำกริยา หรือ วลี) กำกับไว้ที่เส้นเชื่อมโยงตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อการเข้าใจที่ตรงกัน

6. ตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของร่างผังมโนทัศน์อีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะเขียนจริง การเขียนผังมโนทัศน์ของนักการศึกษาแต่ละท่านมีลักษณะและขั้นตอนที่คล้ายกันสรุปได้ ดังนี้

1. เลือกคำโน้ตโน้ตหลัก มโนทัศน์รอง มโนทัศน์ย่อย มโนทัศน์เจาะจง จากเนื้อหาที่อ่าน

2. จัดประเภทและลำดับชั้นของมโนทัศน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันตามความสำคัญเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ด้วยเส้น อาจใช้คำเชื่อมระหว่างคำโน้ตโน้ตตามความเหมาะสม

3. ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมตามเนื้อหา

4.9 องค์ประกอบของผังมโนทัศน์

มนัส บุญประกอบ (2542: 48) กล่าวว่าโครงสร้างผังมโนทัศน์ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้

1. คำโน้ตโน้ต ซึ่งอาจเขียนด้วยคำสามัญนาม หรือ วลี

2. คำเชื่อมโยง มักใช้คำกริยาหรือวลีโดยเขียนกำกับไว้บนแนวเส้นเชื่อมโยง แต่บางทีก็ไม่จำเป็นต้องเขียนกำกับไว้เสมอไป

3. เส้นเชื่อมโยง ใช้ลากโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำโน้ตโน้ตด้วยเส้นตรงหรือเส้นโค้ง บางทีอาจแสดงทิศทางความสัมพันธ์ด้วยหัวลูกศรทางเดียวหรือสองทิศทางกำกับไว้ด้วย

สรุปได้ว่า ผังมโนทัศน์ ประกอบด้วย คำโน้ตโน้ต คำเชื่อม และเส้นเชื่อมโยง สำหรับคำเชื่อมโยยนั้นจะมีหรือไม่มีก็ได้ ถ้าความสัมพันธ์นั้นมีความชัดเจนแล้วก็ไม่จำเป็นต้องคำเชื่อม

เรื่องการใช้นำเชื่อมโยยในผังมโนทัศน์นั้น สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2543: 49 – 50) ได้ทดลองให้นิสิตปริญญาโทภาคพิเศษ วิชาเอกการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด ผลปรากฏว่านิสิตต่างบอกว่าเขียนยาก ผู้สอนจึงสันนิษฐานว่าเป็นเพราะมีคำเชื่อม จึงทดลองให้เด็กชั้นอนุบาล 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เขียนผังมโนทัศน์แบบมีคำเชื่อม ผล คือ เด็กทั้งสองเปื้อนและไม่ค่อยอยากเขียน ต่อมาจึงทดลองให้เขียน

แบบไม่มีคำเชื่อมผลปรากฏว่าเด็กทั้งสองสามารถเขียนผังมโนทัศน์ได้ จากการทดลองดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าคำเชื่อมเป็นอุปสรรคต่อการเขียนผังมโนทัศน์ จึงมีผู้พัฒนาการเขียนผังมโนทัศน์ของโนแวก เป็นแบบไม่มีคำเชื่อม และตั้งชื่อใหม่เป็นอย่างอื่น เช่น ผังการวิเคราะห์เนื้อหา (สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. 2543: 50) แผนที่ความคิด หรือ Mind Map (บุษาน. 2542) ซึ่งต่อมามีผู้นิยมการเขียนผังมโนทัศน์โดยไม่มีคำเชื่อมมากขึ้น เพราะทำให้การเชื่อมโยงความคิดในรูปของมโนทัศน์กระจายออกไปได้อย่างอิสระ

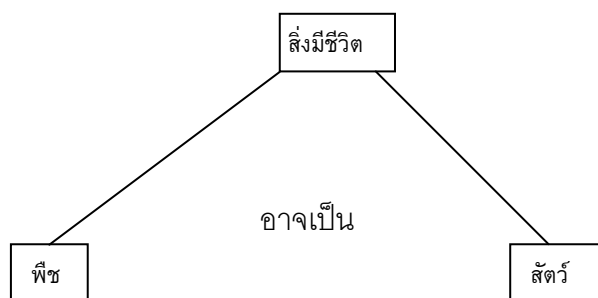
4.10 ประเภทของผังมโนทัศน์

มนัส บุญประกอบ (2542: 48 – 50) กล่าวถึงประเภทของผังมโนทัศน์ว่า มีการจัดแบ่งประเภทของผังมโนทัศน์โดยใช้เกณฑ์ต่างกันไปหลายแนวคิด แต่มีแนวคิดที่สำคัญ 2 แนวคิด ดังนี้

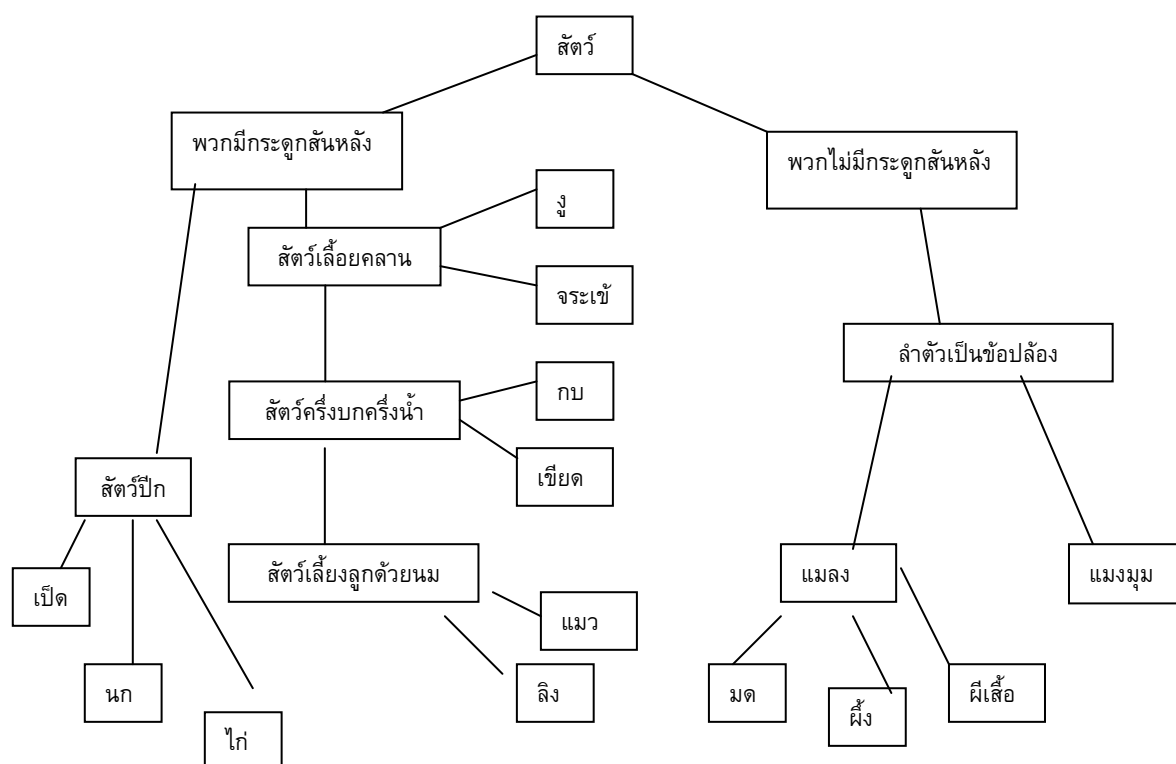
1. มินท์เซส วอนเดอร์ซี และ โนแวก ได้แบ่งผังมโนทัศน์ออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1.1 แผนภูมิหลัก (Macro Map) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ที่สำคัญๆ เท่านั้น

1.2 แผนภูมิย่อย (Micro map) แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมเฉพาะมโนทัศน์องค์ประกอบของแผนภูมิหลักดูจุแผนที่โลกและแผนที่เฉพาะประเทศ ดังตัวอย่างในภาพประกอบ

แสดงผังมโนทัศน์หลักเรื่องสิ่งมีชีวิต

แสดงผังมโนทัศน์ย่อยเรื่องสัตว์

ภาพประกอบ 9 การจัดแบ่งประเภทของสิ่งมีชีวิตและสัตว์

2. ดร. เมิร์ล ตัน แห่งมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ได้แบ่งผังมโนทัศน์ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

2.1 ชนิดปลายเปิด มีการแตกกิ่งก้านสาขาออกไปเรื่อยๆ จากบนลงล่าง
 ดังภาพประกอบ

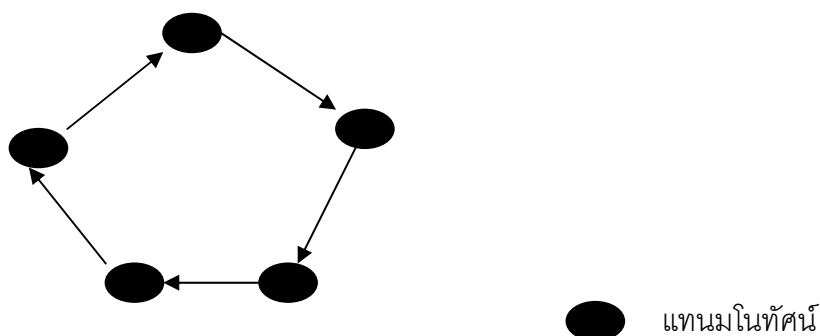
2.2 ชนิดปลายปิด หรือเป็นวงปิด ดังภาพประกอบ

2.3 ชนิดเชื่อมโยงข้ามชุด คล้ายชนิดที่ 1 แต่มีการเขียนเส้นเชื่อมโยงข้ามกลุ่ม
 ในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ดังภาพประกอบ

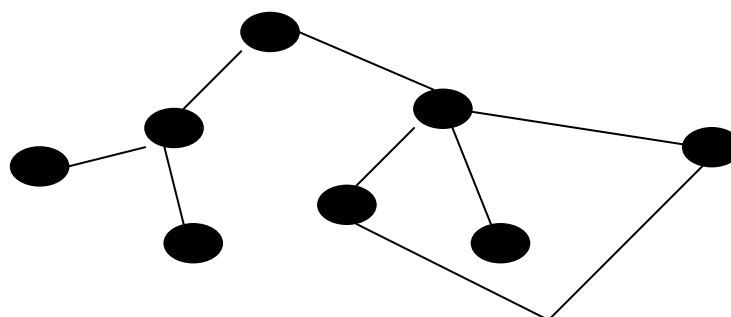
2.4 ชนิดกระจายออกจากมโนทัศน์หลัก โดยเขียนแตกออกไปทุกทิศทาง ซึ่ง
 บางแห่งเรียกว่า Spider gram หรือ Spider map หรือ Mind mapping ดังภาพประกอบ

มนัส บุญประกอบ (2542: 49) ได้เสนอรูปแบบของผังมโนทัศน์เพิ่มเติมจาก
 ดร. เมิร์ล ตัน อีกรูปแบบหนึ่ง เป็นรูปแบบที่ 5 คือ

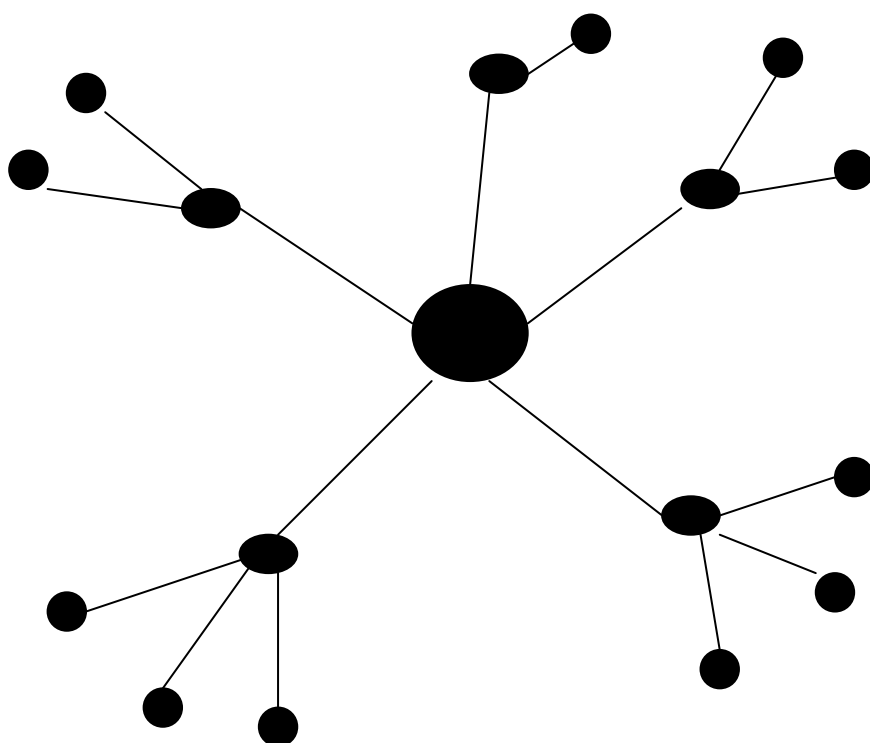
2.5 ชนิดผสมผสาน โดยมีการเขียนปนกันมากกว่าหนึ่งรูปแบบในผังมโนทัศน์
 หนึ่งๆ ดังภาพประกอบ

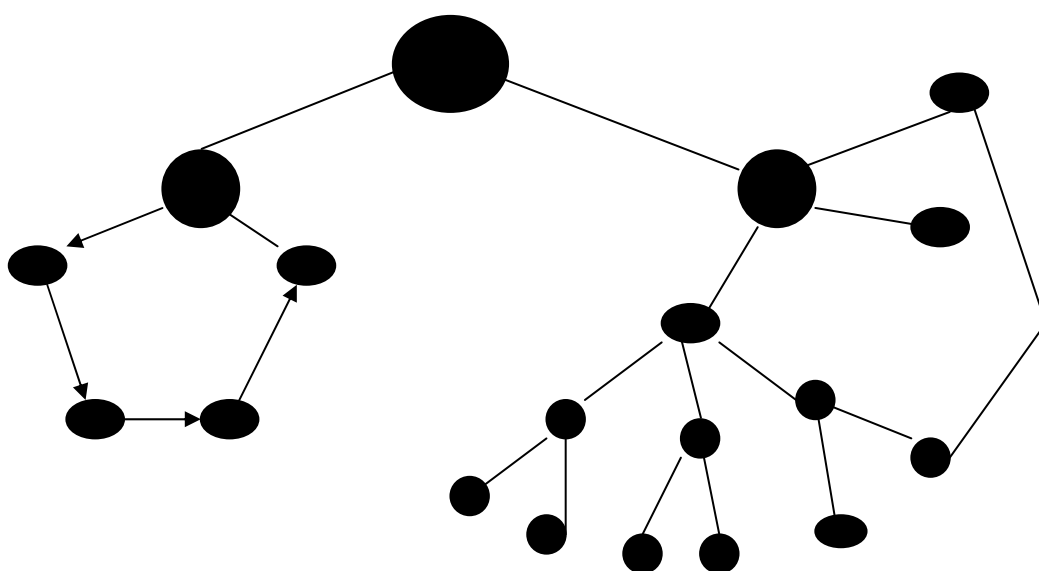
โครงสร้างผังมโนทัศน์ชนิดปลายปิด

โครงสร้างผังมโนทัศน์ชนิดเชื่อมโยงข้ามชุด

โครงสร้างผังมโนทัศน์ชนิดกระจายออก

โครงสร้างผังมโนทัศน์ชนิดผสมผสาน

ภาพประกอบ 10 การแสดงผังมโนทัศน์ประเภทต่างๆ

4.11 การสอนสร้างผังมโนทัศน์

โนแวนด์ และ โกวิน (Novak.; & Gowin. 1991: 37 – 40) เสนอขั้นตอนในการสร้างผังมโนทัศน์ไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมการเตรียมตัวเพื่อสร้างผังมโนทัศน์

1.1 ให้ชุดของคำที่นักเรียนคุ้นเคย 2 ชุด โดยเขียนบนกระดาษหรือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ คำชุดหนึ่งเป็นวัตถุ เช่น รถยนต์ สุนัข แก้ว ดินไม้ เมฆ ฯลฯ คำอีกชุดหนึ่งเป็นเหตุการณ์ เช่น ฝนตก การเล่น การคิด ฟาร์ร้อง งานวันเกิด ฯลฯ แล้วให้นักเรียนบอกความแตกต่างของคำทั้ง 2 ชุด ครูพยายามช่วยให้นักเรียนบอกได้ว่าคำชุดแรกเป็นวัตถุ คำชุดที่ 2 เป็นเหตุการณ์

1.2 ให้นักเรียนอธิบายสิ่งที่คิดเมื่อได้ยินคำต่าง ๆ เช่น รถยนต์ สุนัข ครูอธิบายให้เห็นว่าแม้จะใช้คำเดียวกันแต่ทุกคนก็คิดสิ่งที่แตกต่างกันบ้าง ภาพที่เกิดขึ้นในสมองสำหรับคำเหล่านี้เรียกว่ามโนทัศน์ แล้วอธิบายความหมายของมโนทัศน์

1.3 ทำกิจกรรมเช่นเดียวกับข้อ 1.2 แต่ใช้ชุดของคำที่เป็นเหตุการณ์ และชี้ให้เห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสมอง ครูเพิ่มคำว่า การที่คนเราเข้าใจไม่ตรงกันเป็นเพราะว่าแต่ละคนมีมโนทัศน์ที่ไม่เหมือนกันแม้ว่าจะเป็นมโนทัศน์ของสิ่งเดียวกัน คำเป็นสิ่งที่บอกมโนทัศน์แต่คนเราได้รับความหมายของคำแต่ละคำแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดมโนทัศน์แตกต่างกัน

1.4 ครูเขียนคำว่า เป็น ที่ไหน คือ นั้น แล้ว ด้วย ไว้บนกระดานแล้วถามนักเรียนว่าเกิดภาพอะไรขึ้นในใจ เมื่อได้ยินคำเหล่านี้ คำเหล่านี้ไม่ใช่คำให้เกิดมโนทัศน์ เราเรียกว่า คำเชื่อม จะใช้เชื่อมระหว่างมโนทัศน์เพื่อสร้างประโยคที่มีความหมาย

1.5 ครูอธิบายว่าวิสามานยนาม ไม่ใช่คำที่ทำให้เกิดมโนทัศน์ แต่เป็นเพียงชื่อเฉพาะของคนเหตุการณ์ สถานที่ หรือวัตถุ ยกตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างระหว่างคำสามัญที่แสดงเหตุการณ์หรือวัตถุ กับคำวิสามานยนามซึ่งเป็นคำเฉพาะ เช่น ชื่อคน

1.6 ครูยกตัวอย่างมโนทัศน์ 2 มโนทัศน์และเชื่อมคำ แล้วสร้างประโยคสั้น ๆ บนกระดานเพื่ออธิบายให้เห็นว่าคำมโนทัศน์รวมกับคำเชื่อมตามที่เรากำหนดอยู่นั้นสามารถสื่อความหมายได้อย่างไร เช่น สุนัขกำลังวิ่งอยู่ มีเมฆและฟาร์ร้อง

1.7 ให้นักเรียนแต่งประโยคสั้น ๆ แล้วบอกว่าคำใดเป็นคำมโนทัศน์และคำใดเป็นคำเชื่อม

1.8 ถ้ามีนักเรียนต่างภาษาอยู่ในชั้น ก็ให้นักเรียนคนนั้นบอกคำที่เป็นวัตถุหรือเหตุการณ์เป็นภาษาของเขา แล้วบอกให้นักเรียนในชั้นทราบว่าภาษาไม่ใช่บอكمโนทัศน์ แต่เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับมโนภาพนั้น ๆ

1.9 ให้ใช้คำใหม่ที่นักเรียนยังไม่คุ้นเคย เช่น ห้าม โหม คร่ำ คำเหล่านี้ใช้แทนมโนทัศน์ที่นักเรียนรู้อยู่แล้ว แต่มีความหมายพิเศษ ช่วยให้นักเรียนมองเห็นว่าความหมายของมโนทัศน์ไม่เคร่งครัดและไม่ตายตัวแต่สามารถขยายตัวและเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเราเรียนมากขึ้น

1.10 เลือกเนื้อหาตอนที่มีสาระชัดเจนตอนใดตอนหนึ่ง ทำสำเนาแจกให้นักเรียนอ่านแล้วบอกมโนทัศน์ที่สำคัญ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมสร้างผังมโนทัศน์

2.1 เลือกข้อความจากตำราเรียนหรือสิ่งพิมพ์อื่น 1 – 2 ย่อหน้า ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกมโนทัศน์สำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของบทอ่าน แล้วนำมโนทัศน์เหล่านั้นเขียนบนกระดาน จากนั้นให้นักเรียนอภิปรายว่ามโนทัศน์ใดสำคัญที่สุด มโนทัศน์ใดมีความหมายกว้างที่สุด

2.2 เขียนมโนทัศน์ที่มีความหมายกว้างสุดไว้ด้านบน แล้วเรียงลำดับมโนทัศน์จากมโนทัศน์กว้างไปสู่มโนทัศน์แคบ ซึ่งนักเรียนอาจเรียงลำดับไม่ตรงกัน แสดงให้เห็นว่าความหมายจากบทอ่านอาจเป็นได้ต่าง ๆ กันไป

2.3 ให้นักเรียนเริ่มสร้างผังมโนทัศน์ โดยใช้ชุดของคำที่เรียงลำดับไว้ก่อนและเลือกคำที่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ วิธีที่จะช่วยฝึกนักเรียนให้สร้างผังมโนทัศน์ได้ดี คือ เขียนคำเชื่อมและมโนทัศน์ลงในการกระดาศสี่เหลี่ยมแล้วนำมาทดลองจัดผังมโนทัศน์จนกระทั่งได้ผังที่เหมาะสม

2.4 พิจารณาคำเชื่อมระหว่างมโนทัศน์ตอนใดตอนหนึ่งของผัง ให้นักเรียนช่วยกันเลือกคำเชื่อมสำหรับเส้นโยง

2.5 ผังมโนทัศน์ที่เขียนขึ้นครั้งแรกอาจไม่เหมาะสมนัก ควรสร้างสร้างใหม่และชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจว่า บางครั้งต้องสร้างใหม่ 2 – 3 ครั้ง จึงจะได้มโนทัศน์ที่ดี

2.6 ครูและนักเรียนรวมกันอภิปรายถึงเกณฑ์การให้คะแนนผังมโนทัศน์ แล้วให้คะแนนผังมโนทัศน์ที่สร้างขึ้น ชี้ให้เห็นโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงซึ่งอาจช่วยให้ความหมายดีขึ้น

2.7 ให้นักเรียนเลือกเนื้อหาตอนใดตอนหนึ่งของหนังสือเรียน แล้วดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 – 2.6 อีกครั้งหนึ่งด้วยตนเอง หรือเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 2 – 3 คน

2.8 เสนอผังมโนทัศน์ที่สร้างขึ้นต่อชั้นเรียนโดยเขียนบนกระดาน หรือใช้เครื่องฉายข้ามศีรษะ ให้ผู้สร้างผังอ่านให้นักเรียนในชั้นเข้าใจให้ชัดเจน

2.9 ให้นักเรียนสร้างผังมโนทัศน์สำหรับแนวคิดที่สำคัญ ๆ ในเรื่องที่นักเรียนสนใจ นำมาติดไว้ในห้องและสนับสนุนให้มีการอภิปรายกันอย่างไม่เป็นทางการ

2.10 รวบรวมคำถามเกี่ยวกับการสร้างมโนทัศน์ ในบททดสอบต่อไปเพื่อแสดงให้เห็นชัดเจนว่าการสร้างมโนทัศน์เป็นวิธีการประเมินที่เที่ยงตรง ซึ่งต้องใช้ความคิดอย่างหนัก และใช้เป็นเครื่องแสดงถึงความเข้าใจเนื้อหาวิชาได้

4.12 ประโยชน์ของผังมโนทัศน์

โนแวก และ โกวิน (Novak.; & Gowin. 1984: 40 – 54) กล่าวถึงประโยชน์ของผังมโนทัศน์สรุปได้ ดังนี้

1. ใช้ผังมโนทัศน์ในการสำรวจความรู้พื้นฐานของนักเรียน โดยใช้สำรวจความรู้ที่นักเรียนมีมาก่อนเพื่อนำไปใช้ในการเตรียมการสอนเตรียมการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน
2. ใช้ผังมโนทัศน์แสดงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่อยู่ในความคิดของนักเรียนซึ่งจะทำให้ทราบว่านักเรียนกำลังคิดอะไรและกำลังจะคิดทำอะไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ คล้ายกับเดินทางโดยใช้แผนที่
3. ใช้ผังมโนทัศน์ในการสรุปความหมายจากตำรา ซึ่งจะทำให้ประหยัดเวลาในการอ่านครั้งต่อไปและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการอ่าน
4. ใช้ผังมโนทัศน์ในการสรุปความหมายจากการปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ หรือในการปฏิบัติการภาคสนาม ผังมโนทัศน์จะเป็นแนวทางให้นักเรียนว่าควรจะทำอะไรบ้างสังเกตสิ่งใดบ้างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้
5. ใช้ผังมโนทัศน์เป็นเครื่องมือในการจดบันทึกการอ่านจากหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร
6. ใช้ผังมโนทัศน์ในการวางแผนการเขียนงานทางวิชาการ หรือการเขียนรายงาน

อัลท์ (Ault. 1985: 42) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของผังมโนทัศน์ไว้ ดังนี้

1. ใช้ผังมโนทัศน์ในการเตรียมการสอน ซึ่งจะช่วยบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
2. ใช้ผังมโนทัศน์ในการวางแผนประเมินหลักสูตร
3. ใช้ผังมโนทัศน์เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นอภิปราย
4. ใช้ผังมโนทัศน์เป็นแนวทางในการปฏิบัติการทดลอง จะทำให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติทดลองได้ตามวัตถุประสงค์
5. ใช้ผังมโนทัศน์ในการจับใจความสำคัญจากตำราเรียน จะทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

6. ใช้ผังมโนทัศน์ในการตอบข้อสอบแทนการเขียนตอบ

มนัส บุญประกอบ (2542: 50 – 51) กล่าวว่าผังมโนทัศน์อาจจะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนา ส จิ ปุ ลิ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจนักปราชญ์ ได้ดังต่อไปนี้

1. ส หมายถึง สาระความรู้ที่ได้จากการฟังผู้รู้ หรือการอ่านเอกสาร ตำรา นำสาระความรู้นั้นมาย่อเป็นผังมโนทัศน์ จะช่วยให้เห็นภาพรวมของทั้งเรื่องได้

2. จิ หมายถึง การใช้ความคิด จินตนาการและการคิดวิเคราะห์ เมื่อต้องการคิดถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใช้การระดมความคิดโดยคิดคนเดียวหรือคิดรวมกับเพื่อน แล้วเขียนสิ่งที่คิดได้ลงไปบนกระดาษโดยไม่วิพากษ์วิจารณ์ จากนั้นมองหาความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ จัดเป็นกลุ่มแล้วเชื่อมโยงความสัมพันธ์อาจนำไปสู่แนวความคิดใหม่ ๆ แตกกิ่งออกไปได้อีก ซึ่งผังมโนทัศน์นี้เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดระบบความคิดได้อย่างดี

3. ปุ หมายถึง การถามหรือสัมภาษณ์บุคคล เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นความรู้ อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการเขียนเป็นผังมโนทัศน์คร่าว ๆ หรือโดยละเอียดไว้ก่อนว่าควรจะซักถาม หรือสัมภาษณ์ประเด็นใดบ้าง

4. ลิ หมายถึง การเขียนที่อาจเป็นการเขียนโครงร่างความคิดเกี่ยวกับบทความ หรือการสังเคราะห์แนวคิดเขียนรายงานเรื่องใดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แม้กระทั่งการเขียนเรียงความและการเขียนเนื้อหาความรู้เป็นบท เป็นเล่ม โดยการระดมความคิดของตนในรูปผังมโนทัศน์ก่อนแล้วจึงเขียนเป็นประโยค ข้อความได้เป็นเรื่องราวที่ละเอียดลออมากขึ้น

ประโยชน์ของผังมโนทัศน์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ใช้ผังมโนทัศน์ในการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เน้นดำเนินไปตามขั้นตอน สะดวกและง่ายขึ้น

2. ใช้ผังมโนทัศน์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยการสรุปความรู้จากการอ่าน เอกสาร ตำราต่าง ๆ เขียนเป็นผังมโนทัศน์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหาทั้งหมด สามารถใช้อ่านทบทวนได้เมื่อต้องการ และจดจำได้นาน

3. ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการให้สรุปสิ่งที่เรียนเป็นผังมโนทัศน์ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน

4.13 งานวิจัยเกี่ยวกับผังมโนทัศน์

งานวิจัยในประเทศ

นภดล ปุฑฺธประเสริฐ (2534) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการอภิปรายและการทำแผนสรุปโยงเรื่องที่อ่าน (Story Map) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของ

นักเรียนที่เรียนด้วยการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการอภิปรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนาภรณ์ เพื่อกนาค (2535) ได้ทดลองสอนวิทยาศาสตร์เรื่องบรรยากาศกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบใช้แผนภูมิโนมติกกับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบใช้แผนภูมิโนมติกกับการสอนตามปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิฑูรย์ ตั้งพงษ์ (2536) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอน โดยใช้กิจกรรมผังโยงความสัมพันธ์ของความหมายสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการโดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภลักษณ์ ทองสนธิ (2536) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนในวิชาเคมีกับการสอนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์มีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้อง 7 มโนทัศน์จากทั้งหมด 10 มโนทัศน์สำหรับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบบรรยายไม่มีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องในทุกมโนทัศน์

หทัยรัช รังสุวรรณ (2539) ศึกษาผลการสอนโดยใช้แผนที่มโนมิติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ ชีวภาพ ด้านมโนมิติทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการจำแนกมโนมิติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และมโนมิติเกี่ยวกับทฤษฎี และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านมโนมิติทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนที่มโนมิติกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัญชลี ตนานนท์ และคณะ (2542) ได้ศึกษาผลของการใช้แผนภูมิโนมติกในการสรุปบทเรียน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการพัฒนาแผนการสอน เพื่อเสริมทักษะการคิดในหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ผลการวิจัย พบว่า การใช้แผนการสอนโดยใช้แผนภูมิโนมติกในการสรุปบทเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

ภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม (2543) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้กิจกรรมสร้างแผนภูมิโนทัศน์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้กิจกรรมสร้างแผนภูมิโนทัศน์กับการสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มนมนัส สุดสิ้น (2543) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ 4 ด้าน คือ ด้าน ความรู้-ความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้และด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์ กับ การสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทาง วิทยาศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และมีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์วิจารณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริพร ทูเครือ (2544) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้แผนผังโนทัศน์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้แผนผัง โนทัศน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอน ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยการสอนโดยใช้ผังโนทัศน์สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้ผังโนทัศน์นำมาใช้ สอนได้ไม่จำกัดระดับชั้น และใช้ได้กับทุกวิชา ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการสอนให้สร้างผังโนทัศน์ นอกจากจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้ว ยังมีความคงทนในการเรียนรู้ด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

คาร์เตอร์ (Carter. 1985: 674 – A) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่เรียนโดย วิธีการสอนอ่านแบบ 5 ขั้น และนักเรียนโดยใช้เทคนิคโยงความหมายกับนักเรียนที่มีความผิดปกติ ทางร่างกายที่เรียนอยู่ในระดับ 3,4 และ 5 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่เรียนโดยการ สร้างผังโยงความสัมพันธ์ความหมายสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการอ่านแบบ 5 ขั้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ลอนคาริค (Loncaric. 1986: 2006 – A) ได้ศึกษาผลการใช้ผังโนทัศน์ในการเรียน วิชาสังคมศึกษาที่มีต่อมโนทัศน์ทางสังคม โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแก่นักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ โดยใช้แบบทดสอบ Gates-Mac Genetics Reading Test ซึ่งกลุ่มทดลองจะได้รับการสอนให้สร้างผังโนทัศน์ก่อนเรียนวิชา

สังคม ส่วนกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการสอนให้สร้างผังมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนจากแบบทดสอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านระดับสูง ระดับกลางและระดับต่ำ

โบโดลัส (Bodolus. 1987: 3387 – A) ได้ศึกษายุทธวิธีการใช้ผังมโนทัศน์เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายของนักเรียนเกรด 9 ในวิชาวิทยาศาสตร์ ในด้านการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ไม่ได้รับการสอนแบบปกติและไม่ได้ใช้ผังมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับการสอนแบบปกติมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนแบบปกติและไม่ได้ใช้ผังมโนทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติเพียงเล็กน้อย

เฮนซ์-ฟราย และ โนวาค (Heinze-Fry; & Novak. 1990) ได้วิจัยพบว่า การเรียนการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ประกอบการสอนแบบมีเงื่อนไขมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอนแบบปกติ

เบรนนัน (Brennan. 1996: 1965 – A) ได้ศึกษาผลของการใช้ผังมโนทัศน์ที่มีต่อการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาล โดยสำรวจความคิดเห็นครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลที่ได้รับการฝึกสร้างผังมโนทัศน์ ผลการสำรวจพบว่าเด็กในโรงเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนให้สร้างผังมโนทัศน์จากครูสามารถรวบรวมข้อมูลและเชื่อมโยงความคิดบนแผนผังที่สร้างได้

สติร์ม (Sturm. 1996) ได้ศึกษาผลของการสร้างผังมโนทัศน์ในการเขียนเรื่องอธิบาย โดยการสร้างผังมโนทัศน์ด้วยมือและใช้คอมพิวเตอร์ของนักเรียนระดับ 8 ที่ด้อยความสามารถทางการเรียนและด้วยความสามารถทางการอ่าน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ด้วยความสามารถทางการเรียนและด้อยความสามารถทางการอ่านทั้งกลุ่มที่สร้างผังมโนทัศน์ด้วยมือและใช้คอมพิวเตอร์มีความสามารถทางการเขียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. เอกสารเกี่ยวกับการสอนแบบปกติ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525: 1) ให้ความหมายว่า คู่มือของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือเอกสารสำหรับช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และชัดเจน ตลอดจนทราบแนววิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ในคู่มือครู กรมวิชาการ (2521: 5) ได้อธิบายรายละเอียดไว้ว่า ประกอบด้วย

1. คำแนะนำการใช้หลักสูตร และหนังสือแบบเรียน
2. จุดประสงค์ในการใช้คู่มือครู เรียบเรียงขึ้นเพื่อให้ครูใช้ในการเรียนการสอนได้

สะดวก โดยชี้แจงและคลี่คลายความหมายทุกตอนที่เนื้อหาซับซ้อนเกินไปให้เข้าใจแจ่มชัด

3. เนื้อหาสาระประกอบด้วยคำนำ คำชี้แจงในการใช้คู่มือครูในแต่ละบทเรียน ซึ่งจะมีโครงสร้างเหมือนกัน คือ ประกอบด้วยจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาสาระ โดยสรุป เนื้อหาประกอบข้อเสนอแนะวิธีสอน และการจัดกิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลและ ประเมินผล หนังสืออ่านประกอบ และหนังสืออุทิศ

4. วิธีการใช้คู่มือครู ครูควรใช้คู่มือครูประกอบการสอน โดยตลอด จะทำให้การสอน ดำเนินไปโดยสะดวกยิ่งขึ้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525: ก – ข) ได้ชี้แจงการใช้คู่มือครูไว้ ดังนี้

1. ผู้สอนควรอ่านข้อสังเขปเนื้อความในตอนต้นของคู่มือครูให้ตลอดเสียก่อน แล้ว จึงทำความเข้าใจในรายละเอียดที่กล่าวในหนังสือเรียนต่อไป เพราะการทำสังเขป ไม่ได้เรียงไป ตามข้อความที่กล่าวตามย่อหน้าในหนังสือเรียน บางตอนในหนังสือมีแยกเป็นข้อ ๆ อย่างละเอียด อยู่แล้ว ในข้อสังเขปอาจจะรวมข้อย่อย ๆ 2 - 3 ข้อ เป็นข้อสังเขปข้อเดียว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความ เข้าใจเป็นสำคัญ ครูจึงควรอ่านข้อสังเขปให้ตลอดเสียก่อน

2. คู่มือสำหรับแต่ละบท มักมีคำชี้แจงเนื้อความสำคัญของบทเรียน ในหนังสือเรียน อาจมีตัวอย่างเพิ่มเติมจากที่มีไว้แล้วในหนังสือเรียนนั้น บางบทเห็นว่าเนื้อความชัดเจนแล้วก็ให้มี ตัวอย่างเพิ่มเติมอีก ตามปกติจะมีข้อเสนอแนะการสอนประจำบท แต่ละข้อเสนอไม่ใช่ข้อกำหนด ให้กระทำ ดังนั้นเมื่อครูอ่านข้อเสนอแนะแล้ว ถ้าครูคิดวิธีของตนเองและปรับปรุง หรือดัดแปลงให้ เหมาะสมกับสภาพโรงเรียน หรือท้องถิ่นเป็นการสมควร

3. สำหรับบางบทมีความรู้เพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือไปจากหนังสือเรียน โดยมุ่งหวังที่จะ ให้ครูได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง หรือถ้าโรงเรียนใดนักเรียนบางกลุ่ม หรือบางคนมีศักยภาพ สูง ครูอาจเพิ่มเติมความรู้ให้แก่นักเรียนก็ได้ การเสริมความรู้ย่อมไม่ถือเกณฑ์ที่ว่าจะต้องให้คนรู้ เฉพาะที่มีในหนังสือหรือมีในคู่มือครู อาจเสริมความรู้ให้แก่เรียนที่มีศักยภาพสูงให้กว้างขวาง หรือลึกซึ้งยิ่งขึ้นจากแหล่งวิทยาการใดหรือกลวิธีใดก็ได้

การสอนตามคู่มือครูจะประสบผลสำเร็จได้ถ้าครูได้ศึกษาและทำความเข้าใจการใช้ คู่มือครูให้ละเอียดถี่ถ้วน รู้จักยืดหยุ่น นำไปใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น

ส่วนประกอบของคู่มือครู กรมวิชาการ มีดังนี้

1. จุดประสงค์ของการสอน
2. ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง
3. ข้อเสนอแนะในการสอน
4. ความรู้ประกอบ
5. หนังสืออ่านประกอบ

คำแนะนำทั่วไปสำหรับครู กรมวิชาการ (2536: 1 – 12) ได้เสนอแนะกลวิธีการสอนภาษาไทย ดังนี้

1. ควรมีการทดสอบนักเรียนก่อนที่จะเริ่มสอน เพราะครูจะได้ทราบสมรรถภาพของนักเรียนก่อนที่จะเริ่มสอน โดยแยกออกเป็นทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
2. เนื้อหาแต่ละบทมีการตัดตอนมาจากหนังสือเรื่องยาวที่เป็นวรรณกรรมที่ได้รับการยกย่อง จึงควรให้นักเรียนได้อ่านจนเป็นที่เข้าใจ ชี้ให้เห็นคุณค่าในด้านความรู้ ข้อคิดเห็น และด้านศิลปะการใช้ถ้อยคำ
3. การอ่านเรื่องที่ตัดตอนจากหนังสือเรื่องยาว เช่น นิยาย หรือบทความควรใช้เกณฑ์ในการอ่านให้เหมาะสมกับที่อ่าน ครูควรทราบวาทาน นิยาย บทความ หรือที่อ่านใช้โวหารอะไร สำหรับนักเรียน อาจจะให้เพียงผิวเผิน ไม่จำเป็นต้องให้นักเรียนจดจำมาก ยกเว้นโวหารเด่น ๆ อาจจะยกตัวอย่างให้ฟัง
4. เลือกฝึกทักษะที่ฝึกยาก เช่น ทักษะการอ่านในใจ เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ต้องอาศัยเวลานาน นักเรียนไม่สามารถฝึกได้ด้วยตนเอง ต้องฝึกจากครู
5. ครูควรใช้แบบฝึกหัดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้ หรือตามความต้องการที่จะฝึก เช่น การทำแบบฝึกหัด จะเป็นการฝึกความจำ
6. การสอนจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าในช่วงต้น ๆ การสอนจะดำเนินไปอย่างช้า ๆ แต่ตอนหลังจะรวดเร็วขึ้น ไม่ต้องกังวลว่าจะสอนช้า เมื่อนักเรียนเกิดความชำนาญก็จะปรับให้คล่องแคล่วขึ้น
7. ต้องคำนึงถึงศักยภาพ คือความสามารถของนักเรียนซึ่งอยู่ในตัวนักเรียน ถ้าถูกยั่วยุจึงจะนำมาใช้ และสมรรถภาพ คือความสามารถเฉพาะด้านที่ปรากฏให้เห็น วิธีการพัฒนาสมรรถภาพ คือต้องให้นักเรียนประกอบกิจกรรม เช่น นักเรียนที่มีสมรรถภาพสูงช่วยนักเรียนที่มีสมรรถภาพต่ำ
8. ควรมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อการสอน การแลกเปลี่ยนความคิด การทำงานร่วมกัน และเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. การฝึกทักษะควรมีการฝึกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เพราะนักเรียนจะได้เกิดความแม่นยำ ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีของนักเรียนกับผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองอาจมีส่วนช่วยเหลือในการทำการบ้าน

10. งานที่นักเรียนทำเป็นการบ้าน ควรมีลักษณะ คือ ให้คัดลอกบทกลอน ให้หาความหมายคำศัพท์ในเรื่องที่สอน ทำแบบฝึกหัดท้ายบท ให้เขียนงานต่าง ๆ เช่น ย่อความ แต่งบทร้อยกรอง

11. รวบรวมคำศัพท์ไว้ท้ายบทเรียนตามตัวอักษร จะได้เป็นการฝึกค้นหาคำที่เรียงตามตัวอักษรด้วยความชำนาญที่ละน้อย และเห็นคุณค่าการจำตัวอักษรจาก ก ถึง ฮ ว่ามีความสำคัญ และควรให้นักเรียนใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและอธิบายวิธีการใช้

12. ครูควรแนะนำให้นักเรียนอ่านประวัติผู้แต่ง จะอ่านเมื่อจบแล้วหรือกลาง ๆ บทก็ได้ ประวัติผู้แต่งมักเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียน ไม่จำเป็นต้องท่องจำ

13. ครูควรทำแผนการสอน และควรได้ประชุมปรึกษากัน ส่วนวิธีสอนก็แล้วแต่กลุ่มโรงเรียนจะใช้

14. ควรทดสอบหลังสิ้นสุดบทเรียน

15. สื่อการสอนควรพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับบทเรียนและจุดประสงค์

16. ครูควรพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ซึ่งต้องสัมพันธ์กับบทเรียนและมีประโยชน์กับ นักเรียนให้มากที่สุด

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ครูผู้สอนต้องเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 140 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย จำนวน 2 ห้องเรียน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียน จำนวน 60 คน แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 (Simple Random Sampling) ห้องเรียน จำนวน 30 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสอน คือ

- 2.1.1 แผนการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ สำหรับกลุ่มทดลอง
- 2.1.2 แผนการสอนแบบปกติ สำหรับกลุ่มควบคุม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ

- 2.2.1 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย
- 2.2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาไทย

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการสอน

สร้างแผนการสอน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และขอบข่ายวิชาภาษาไทย ท 101 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) เพื่อกำหนดจุดประสงค์และขอบข่ายเนื้อหา

3.1.2 กำหนดเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกมาจากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 วารสาร นิตยสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยพิจารณาลักษณะของเนื้อหาจากหนังสือแบบเรียนจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและอิงอรรถลักษณะทางภาษา 4 ชนิด คือ เรื่องจากประสบการณ์ รายงาน การอธิบาย และเรื่องราวเชิงจินตนาการ

3.1.3 สร้างแผนการสอน 2 วิธี คือ

3.1.3.1 แผนการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ มีทั้งหมด 4 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 5 คาบ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ และกำหนดขั้นตอนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ครูบอกชื่อเรื่องที่กำหนดให้นักเรียนอ่าน และสนทนาเกี่ยวกับชื่อเรื่อง เพื่อสร้างความสนใจ และโยงประสบการณ์เดิมกับเรื่องที่อ่าน ครูเขียนประสบการณ์ของนักเรียนแต่ละคนเป็นคำมโนทัศน์ แล้วเขียนเชื่อมโยงเป็นผังมโนทัศน์

ขั้นที่ 2 นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ผังมโนทัศน์ และการอ่านจับใจความสำคัญ แล้วสรุปสาระสำคัญ

ขั้นที่ 3 นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน อ่านเนื้อเรื่องที่ละตอน สรุปสาระสำคัญ และรายละเอียดของเรื่องจากคำถาม เช่น เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าคืออะไร มีข้อความใดสนับสนุนบ้าง แล้วเขียนเป็นมโนทัศน์ จากนั้นนำคำมโนทัศน์มาจัดประเภทและลำดับ เขียนเป็นผังมโนทัศน์ ตัวแทนกลุ่มอธิบายผังมโนทัศน์ที่เขียนขึ้น ครูเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการเขียนเรียงความ และอรรถลักษณะของเรื่อง

ขั้นที่ 5 นักเรียนทบทวนเนื้อเรื่องร่วมกันโดยใช้ผังมโนทัศน์ และอภิปรายอรรถลักษณะของเรื่องที่ได้อ่านแล้ว

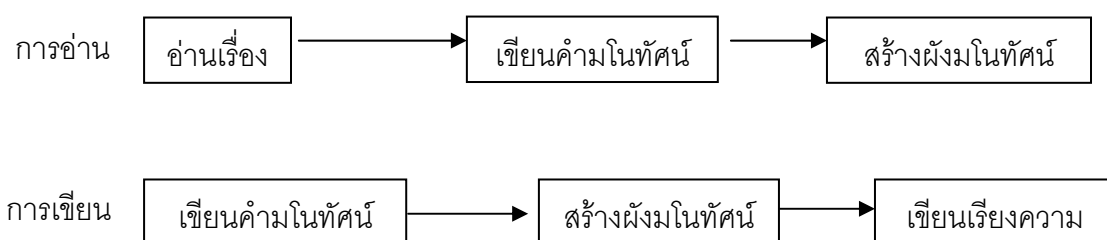
ขั้นที่ 6 นักเรียนคิดเรื่องที่จะเขียนโดยแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ระดมความคิด เขียนเป็นคำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเขียน

ขั้นที่ 7 นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดประเภทและลำดับของคำมโนทัศน์เขียนเป็นผังมโนทัศน์ ครูตรวจแก้ไข นักเรียนนำไปปรับปรุง และใช้เป็นโครงเรื่องในการเขียนเรียงความ

ขั้นที่ 8 นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเรียงความจากผังมโนทัศน์โครงเรื่องโดยใช้หรือวลักษณะเดียวกับเรื่องที่อ่าน แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาแก้ไขถ้อยคำสำนวน

ขั้นที่ 9 นักเรียนแต่ละคนเขียนเรื่องใหม่โดยใช้ผังมโนทัศน์ แล้วนำไปเขียนเรื่องโดยใช้หรือวลักษณะเดิม

ขั้นตอนการใช้ผังมโนทัศน์ในการอ่านและเขียน แสดงเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการสอนอ่านและเขียนโดยใช้ผังมโนทัศน์

3.1.3.2 แผนการสอนแบบปกติ มีทั้งหมด 4 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 5 คาบ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ กรมวิชาการ และกำหนดขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความเข้าใจ

ครูใช้รูปภาพกระตุ้นความสนใจ หรือสนทนาซักถาม

ขั้นที่ 2 แจกจุดประสงค์

ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าเมื่ออ่านเรื่องแล้วต้องจับใจความสำคัญ และเขียนสรุปความจากเนื้อเรื่องที่อ่านได้

ขั้นที่ 3 ให้แนวทางการเรียนรู้

นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการจับใจความสำคัญ การเขียนเรียงความ และอรรถลักษณะของเรื่อง จากนั้น ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป โดยชี้แนะในการค้นหาสาระสำคัญของเรื่องและการเขียนเรียงความ

ขั้นที่ 4 ให้เนื้อหาแก่นักเรียน

นักเรียนอ่านเรื่องแล้วสนทนาซักถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง และเขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง

ขั้นที่ 5 ส่งเสริมความแม่นยำ

นักเรียนวางแผนการเขียนเรียงความ โดยให้มีอรรถลักษณะเดียวกันกับเรื่องที่ทำจากนั้นเขียนเรื่องให้สมบูรณ์ นำเสนอหน้าชั้น ครูและนักเรียนช่วยกันแก้ไข แล้วนักเรียนนำไปแก้ไขปรับปรุง

ขั้นที่ 6 ประเมินผล

ครูตรวจงานนักเรียนแต่ละคน

3.1.4 นำแผนการสอนทั้ง 2 วิธี เสนอกรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างพร้อมทั้งขอแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.1.5 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน

3.1.6 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเสด็จวิทยาคาร จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่องด้านการสื่อความหมาย เวลาที่เหมาะสมของขั้นตอนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอน

3.1.7 นำผลการทดลองและข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนก่อนนำไปใช้จริง

3.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบทดสอบวัดความเข้าใจการอ่านภาษาไทย เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

3.2.1.1 ศึกษาจุดประสงค์หลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ท 101 ท102 แล้ววิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.2.1.2 ศึกษาการสร้างข้อสอบภาษาไทยจากหนังสือเทคนิคการเขียนข้อทดสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2520: 133 – 210) และหนังสือการเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย

ของ จันทิมา พรหมโชติกุล (2526: 1 – 151)

3.2.1.3 สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยวัดพฤติกรรมในด้านการจับใจความสำคัญ การหารายละเอียดของเรื่อง การแปลความ ตีความและขยายความ

3.2.1.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสอนภาษาไทย จำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2527: 69)

คะแนน +1 สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

คะแนน 0 สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

คะแนน -1 สำหรับข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ข้อนั้น

นำคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อไปหาค่าตรงความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าตรงความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไปได้ข้อสอบจำนวน 80 ข้อ

3.2.1.5 นำข้อสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองหาคุณภาพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเศวตฉัตรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

3.2.1.6 นำกระดาษคำตอบมาให้คะแนน โดยข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 แห่ง ในข้อเดียวกันให้ 0 คะแนน

3.2.1.7 นำผลการตรวจคะแนนของแบบทดสอบที่ได้ไปวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27 % ของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำของ จุง เทห์ ฟาน (Fan. 1952: 1 – 32) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

3.2.1.8 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 40 ข้อ ไปทดลองอีกครั้งกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเศวตฉัตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่น .94

3.2.1.9 นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาไทย เป็นแบบทดสอบการเขียนเรียงความ โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.2.2.1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท 101

3.2.2.2 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบความสามารถทางการเขียนภาษาไทย ของ สุนันท์ ศลโกสุม (2526: 152 – 155)

3.2.2.3 สร้างแบบทดสอบ และนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในคำสั่ง และเกณฑ์การตรวจให้คะแนน

3.2.2.4 ปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2.5 นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในคำสั่ง การกำหนดความยาวของเรื่องและเวลาที่ใช้ในการสอบ แล้วนำมาตรวจให้คะแนน โดยใช้ผู้ตรวจ 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทยอีก 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนการเขียนเรียงความของ สุนันท์ ศลโกสุม (2526 : ภาคผนวก) ดังนี้

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบทางการเขียนภาษาไทย (เรียงความ)

การเสนอเรื่อง หมายถึง การเขียนเรื่องที่มีขอบข่ายครอบคลุมและตรงกับจุดมุ่งหมาย ที่วิเคราะห์ได้จากเนื้อเรื่องที่กำหนดให้ มีสาระที่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงและแสดงแง่คิดในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่อง ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. เนื้อหาสอดคล้องกับชื่อเรื่องอย่างชัดเจน เสนอความคิดในแง่มุมต่าง ๆ ให้ 5 คะแนน
2. เนื้อหาสอดคล้องกับชื่อเรื่อง มีข้อมูลอ้างอิงสนับสนุน ให้ 4 คะแนน
3. เนื้อหาสาระข้อมูลถูกต้องตามข้อเท็จจริง ให้ 3 คะแนน
4. เนื้อหาสัมพันธ์กัน แต่ขาดความสนับสนุน ให้ 2 คะแนน
5. เนื้อหาสัมพันธ์กัน แต่สื่อความไม่ชัดเจน ให้ 1 คะแนน
6. เนื้อหาไม่สื่อความหมาย ไม่สอดคล้องกับเนื้อ ให้ 0 คะแนน

ใช้ภาษาสื่อความหมาย หมายถึง การใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักการเขียนภาษาไทย หมายถึง การใช้คำ ประโยค ความหมายของคำ ความหมายของประโยคได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. ใช้ภาษาถูกต้องเกิน 80 % ของข้อความ ให้ 5 คะแนน
2. ใช้ภาษาถูกต้อง สื่อความชัดเจน 70 – 79 % ของข้อความ ให้ 4 คะแนน
3. ใช้ภาษาถูกต้อง สื่อความชัดเจน 60 – 69 % ของข้อความ ให้ 3 คะแนน
4. ใช้ภาษาถูกต้อง สื่อความชัดเจน 50 – 59 % ของข้อความ ให้ 2 คะแนน
5. ใช้ภาษาผิดประมาณครึ่งหนึ่งของข้อความ ให้ 1 คะแนน
6. ใช้ภาษาผิดมากกว่าครึ่งหนึ่งของข้อความ ให้ 0 คะแนน

การขยายความ หมายถึง ความสามารถในการเขียนข้อความ อธิบายความหมาย ที่บอกทั้งเหตุและผล หรือคำอธิบายบริบทต่าง ๆ ในเชิงเหตุผล การยกตัวอย่าง อุปมาอุปไมย ให้เห็นข้อเท็จจริง ซึ่งมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

1. มีการขยายความที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง มีอุปมาอุปไมย หรือการชี้แนะให้เหตุผลได้ถูกต้อง	ให้ 3 คะแนน
2. มีการขยายความแต่เป็นการขยายความที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์	ให้ 2 คะแนน
3. มีการขยายความแต่เป็นการขยายความที่ผิดความหมาย	ให้ 1 คะแนน
4. ไม่มีการขยายความ	ให้ 0 คะแนน

การลำดับความหมาย หมายถึง การเรียบเรียงเนื้อหาในการเขียนให้ต่อเนื่องกันไม่ สับสน มีข้อความของแต่ละส่วนสัมพันธ์กันตามลักษณะโครงสร้างในการดำเนินเรื่อง ซึ่งมีเกณฑ์ การให้คะแนน ดังนี้

1. การลำดับความเป็นไปอย่างต่อเนื่อง	ให้ 3 คะแนน
2. การลำดับความสับสนในบางตอน	ให้ 2 คะแนน
3. การลำดับความสับสนแต่ยังอยู่ในกรอบของเนื้อเรื่อง	ให้ 1 คะแนน
4. การลำดับสับสนและทำให้เข้าใจเรื่องผิด	ให้ 0 คะแนน

รูปแบบการเขียน หมายถึง งานเขียนที่มีรูปแบบการเขียนที่ดี คือ มีบทนำ ส่วนเนื้อหา บทสรุป รวมทั้งลายมือ และความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของงานเขียน ซึ่งมีเกณฑ์การ ให้คะแนน ดังนี้

1. รูปแบบสมบูรณ์ งานเขียนเรียบร้อย	ให้ 2 คะแนน
2. รูปแบบสมบูรณ์ งานเขียนไม่เรียบร้อย	
(รูปแบบไม่สมบูรณ์ งานเขียนเรียบร้อย)	ให้ 1 คะแนน
3. รูปแบบไม่สมบูรณ์ งานเขียนไม่เรียบร้อย	ให้ 0 คะแนน

การตั้งชื่อเรื่อง หมายถึง การนำแนวคิดของงานเขียนมาตั้งชื่อเรื่องให้น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. ชื่อเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหา น่าสนใจ	ให้ 2 คะแนน
2. ชื่อเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหา	ให้ 1 คะแนน
3. ชื่อเรื่องไม่สอดคล้องกับเนื้อหา	ให้ 0 คะแนน

3.2.2.6 หาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนของผู้ตรวจ 3 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของ เคนดัล (Kendall) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

3.2.2.7 นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยในแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536: 216) ซึ่งมีลักษณะการทดลอง ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E_R	T_1	X_1	T_2
C_R	T_1	X_2	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
T_1	แทน	การสอบก่อนที่จะจัดกระทำทดลอง
T_2	แทน	การสอบหลังจากที่จัดกระทำทดลอง
X_1	แทน	การสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์
X_2	แทน	การสอนตามแบบปกติ

4.2 การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ผู้วิจัยเป็นผู้สอน ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยสอนกลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 50 นาที เป็นเวลา

5 สัปดาห์ ใช้เนื้อหาเดียวกันและระยะเวลาเท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม

4.2.2 จัดปฐมนิเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเขียน

4.2.3 ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านและแบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียน

4.2.4 ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ตามแผนการสอนของผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

4.2.4.1 กลุ่มทดลอง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้มโนทัศน์

4.2.4.2 กลุ่มควบคุม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบปกติ

4.2.5 ทำการทดสอบหลังการทดลองกับผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านและแบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับกับการทดสอบก่อนทดลอง

4.2.6 ตรวจผลการทดสอบ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และความแปรปรวนของแต่ละกลุ่ม

5.2 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t – test for independent Samples ตามสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2

5.3 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทางการเขียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t – test for Dependent Samples ตามสมมติฐานข้อ 3, 4, 5 และ 6

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน

6.1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 137)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

6.1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน จากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540)

$$S^2 = \frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

6.2 สถิติที่ใช้ตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

6.2.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านเรื่อง โดยคำนวณจากสูตร ต่อไปนี้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2527: 69)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.2.2 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย โดยเทคนิค 27 % จากตาราง จุงเตห์ ฟาน (Chug The Fan. 1952: 1 – 32)

6.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย
คำนวณจากสูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 123)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

p แทน สัดส่วนของผู้ทำถูกในข้อหนึ่งๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่งๆ หรือคือ $1 - p$

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

6.2.4 หาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนของผู้ตรวจแบบทดสอบ
วัดความสามารถในการเขียนภาษาไทย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของ เคนดัลล์ ดังนี้
(วิเชียร เกตุสิงห์. 2524: 145)

$$W = \frac{12 \sum D^2}{m^2 N(N^2 - 1)}$$

เมื่อ W แทน สัมประสิทธิ์แห่งความสอดคล้อง

D แทน ผลต่างระหว่างผลรวมของอันดับที่ของคนที่แต่ละคนได้จากการจัดอันดับทุกชุด กับค่าเฉลี่ยของผลรวมของอันดับที่เหล่านั้น

m แทน จำนวนชุดของอันดับที่

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ถูกจัดอันดับ

6.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

6.3.1 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทย
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิธีการทางสถิติ t-test for independent Samples
(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 162) คำนวณจากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left\{ \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \right\} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}} ; df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ	$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาแจกแจงแบบที่ 1

6.3.2 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทางการเขียนภาษาไทยที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภายในกลุ่มเดียวกัน โดยวิธีการทางสถิติ t – test for dependent Samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 165) คำนวณจากสูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}} ; df = n - 1$$

เมื่อ	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบเป็นรายบุคคลระหว่างเรียนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมยกกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบเป็นรายบุคคลระหว่างเรียนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน
	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงแบบที่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียน
$\bar{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน
$\bar{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
MD	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนและก่อนเรียน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบก่อน เรียนกับหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t – distribution
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD_1-MD_2}$	t	p
สอนโดยใช้ผังมโนทัศน์	30	19.90	26.10	6.20			
					.743	4.305*	.000
สอนแบบปกติ	30	17.10	20.10	3.00			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการอ่านสูง กว่ากลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD	$S_{MD_1-MD_2}$	t	p
สอนโดยใช้ผังมโนทัศน์	30	11.63	16.07	4.43			
					.545	4.706*	.000
สอนแบบปกติ	30	10.47	12.33	1.87			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีคะแนนความสามารถในการเขียนสูง ขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจในการอ่านก่อนสอนและหลังสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์

	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	19.90	5.101	9.736*	.000
หลังเรียน	30	26.10	6.451		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความสามารถทางการเขียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการเขียนก่อนสอนและหลังสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์

	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	11.63	3.20	12.174*	.000
หลังเรียน	30	16.07	2.83		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความสามารถในการเขียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจในการอ่านก่อนสอนและหลังสอนแบบปกติ

	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	17.10	5.074	7.821*	.000
หลังเรียน	30	20.10	5.467		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความสามารถทางการเขียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการเขียนก่อนสอนและหลังสอนโดยการสอนแบบปกติ

	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	10.47	3.83	4.597*	.000
หลังเรียน	30	12.33	3.12		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความสามารถในการเขียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทางการเขียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับการสอนแบบปกติ สรุปได้ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์ก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์ก่อนและหลังการทดลอง
5. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนและหลังการทดลอง
6. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบผลของการสอนอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทย โดยใช้ผังมโนทัศน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนภาษาไทยนำไปพัฒนาวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 120 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

1. สุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการจับฉลากมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 60 คน
2. จับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองดำเนินการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ กลุ่มควบคุมดำเนินการสอนแบบปกติ

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่าน แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถเขียนแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยผังมโนทัศน์ มีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยผังมโนทัศน์มีความสามารถทางการเขียนก่อน และหลังการทดลองแตกต่างกัน
5. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
6. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถทางการเขียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง อำเภอลองสถาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองเพลง อำเภอลองสถาน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 2 ห้องเรียน จากทั้งหมด 3 ห้องเรียนแล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอน โดยใช้ผังมโนทัศน์ กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการสอนกลุ่มทดลองโดยการใช้ผังมโนทัศน์ ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขแล้ว

3.2 แผนการสอนกลุ่มควบคุม โดยการสอนแบบปกติหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดทองเพลง ซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขแล้ว

3.3 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ผู้วิจัย สร้างขึ้นโดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมการอ่าน 4 ด้าน คือ การแปลความ การตีความ การขยายความ และการจับใจความสำคัญ แบบทดสอบดังกล่าว เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีความยากง่าย (p) ระหว่าง .33 - .74 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .22 - .67 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

3.4 แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาไทย เป็นแบบทดสอบการเขียนเรียงความจากภาพ โดยวัดความสามารถของนักเรียน ด้านการเสนอเรื่อง การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย การขยายความ การลำดับความรูปแบบการเขียน แบบทดสอบดังกล่าวได้ผ่านการหาค่าสัมประสิทธิ์ ความสอดคล้องในการตรวจให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องเท่ากับ 0.85

4. วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ใช้เวลาทดลอง กลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 4 คาบ โดยดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนถึงวิธีการเรียน บทบาทของนักเรียน เป้าหมายของการเรียน และวิธีประเมินผลการเรียน

4.2 ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านและบททดสอบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาไทย

4.3 ดำเนินการทดลอง โดยสอนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ใช้เวลาสอนกลุ่มละ 20 คาบเท่ากัน

4.4 หลังเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว ทดสอบหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทางการเขียนภาษาไทยฉบับเดียวกันกับที่ใช้สอบก่อนทดลอง

4.5 ตรวจแบบทดสอบ แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของคะแนนของแต่ละกลุ่ม
2. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทางการเขียนภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test Independent
3. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทางการเขียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test Dependent

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถทางการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความสามารถทางการเขียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถทาง การเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ กับการสอนแบบปกติผลการศึกษากฎระเบียบตามลำดับสมมติฐานได้ ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากผลการทดลองพบว่าความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ ผังมโนทัศน์กับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียน ที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ ปกติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพ ลักษณะอนุสรณ์ (2545: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการ เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถทางการเขียนภาษาไทย ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก

ประการแรก การสอนอ่านโดยใช้ผังมโนทัศน์นั้น เป็นการสอนที่ฝึกให้นักเรียนใช้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดด้วยตนเอง โดยนักเรียนจะต้องอ่านเนื้อ เรื่องให้เข้าใจเพื่อหาแนวคิดหลักและแนวคิดรองของเรื่องที่อ่าน สรุปเป็นความคิดรวบยอด ซึ่ง นักเรียนจะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมช่วยในการแปลความ ตีความ ขยายความ และจับใจความ ของเรื่องให้ได้ จึงจะสามารถสรุป เป็นความคิดรวบยอดได้ เมื่อนำความคิดรวบยอดมาเขียน ในรูปแบบผังมโนทัศน์ จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่อ่านดีขึ้น เพราะขั้นตอนการเขียน ผังมโนทัศน์ นักเรียนจะต้องจัดประเภทของมโนทัศน์ต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ และจัดลำดับของ มโนทัศน์ ให้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นการจัดแสดงแนวความคิดให้อยู่ลักษณะของแผนผัง ทำให้นักเรียนมองเห็นโครงสร้างของเนื้อเรื่องได้ทั้งหมด จึงเกิดการเรียนรู้อย่างมีระบบ

ประการที่สอง การสอนอ่านโดยใช้ผังมโนทัศน์นั้น เป็นการสอนที่ให้นักเรียนสรุป เนื้อหาที่อ่าน แล้วเขียนเป็นผังมโนทัศน์ นักเรียนจะต้องสรุปเนื้อเรื่องแต่ละตอนออกมาเป็น ความคิดรวบยอด และหารายละเอียดสนับสนุน โดยเขียนเป็นคำมโนทัศน์ จากนั้นนำคำมโนทัศน์ มาจัดประเภทและจัดลำดับ เขียนออกมาในรูปของผังมโนทัศน์ ซึ่งมีการเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่างๆ ที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นลำดับ ทำให้เห็นโครงสร้าง ของเนื้อหา ความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริง และ แนวคิดของเรื่องนั้นทั้งหมดอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สมาน ลอยฟ้า (2549: 9) ที่กล่าวว่า การสร้างมโนทัศน์เป็นวิธีที่แสดง

ให้เห็นถึงโครงสร้างของเนื้อหาและความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงและแนวความคิดกับเรื่องนั้นทั้งหมด โดยนำเสนอในเชิงกราฟฟิก ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้ความคิดของนักเรียนต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้มีความชัดเจนมากขึ้น นักเรียนมีการจัดระบบของแนวคิดที่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีระบบ เข้าใจง่าย และช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะในการคิด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความสามารถทางการเขียนแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากผลการทดลอง พบว่า ความสามารถทางการเขียนของนักเรียน ที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์กับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการเขียนสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการสอนเขียนโดยใช้ผังมโนทัศน์ เป็นการสอนเขียนเรียงความที่ให้นักเรียนเขียนโครงเรื่องในรูปของผังมโนทัศน์ก่อน ซึ่งการเขียนผังมโนทัศน์นั้นนักเรียนได้ระดมความคิดอิสระ ในการคิดคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเขียนไว้เป็นจำนวนมาก แล้วนำคำเหล่านั้นมาจัดประเภทและจัดลำดับให้มีความสัมพันธ์กันเขียนผังมโนทัศน์ นักเรียนจะมองเห็นโครงสร้างของเรื่องในภาพรวมและหัวข้อต่างๆ ที่จะเขียนรวมทั้งรายละเอียดในแต่ละหัวข้ออย่างคร่าวๆ นักเรียนมีข้อมูลมากพอที่จะนำไปเขียนเรียงความได้อย่างไม่ติดขัด มีการลำดับความต่อเนื่องเขียนได้รวดเร็วและดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ริโก้ (1983) ที่ทดลองให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีปัญหาในการเขียนเรียงความ โดยให้ระดมความคิดเขียนคำหลักที่เกี่ยวข้องกับเรื่องลงไปก่อนแล้วจึงเชื่อมโยงกระจายคำที่คิดขึ้นและเกี่ยวข้องกันออกไปเรื่อยๆ แล้วให้ใช้กลุ่มคำเหล่านั้นเป็นแนวทางในการเขียนได้ค่อนข้างเร็ว

การที่นักเรียนมีประสบการณ์ในการเขียนเรื่องร่วมกับเพื่อน ได้อภิปรายงานเขียนร่วมกัน ได้ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีความคิดกว้างขึ้น และเขียนเรื่องได้ดีขึ้น

เหตุผลดังกล่าวนี้น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากการทดลองพบว่าความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหลังการทดลอง นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นกว่าการทดลอง เป็นผลเนื่องมาจากการสอนอ่านโดยใช้การแปลความ ตีความ และขยายความ ในรูปของผังมโนทัศน์ ทำให้สามารถจับใจความสำคัญได้ การที่นักเรียนได้ฝึกจับใจความสำคัญจากแบบฝึกเป็นรายบุคคล ละฝึกสรุปความคิดรวบยอดจากเนื้อเรื่องที่อ่าน เขียนเป็นคำมโนทัศน์ แล้วนำไปเขียนผังมโนทัศน์เป็นรายกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้ฝึกสรุปความคิดรวบยอดอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้วิจัยได้เฉลยแบบฝึกและตรวจผังมโนทัศน์ทุกครั้งที่นักเรียนทำเสร็จและได้อธิบายเพิ่มเติมในข้อที่นักเรียนทำผิด ซึ่งเป็นการให้ผลย้อนกลับให้ผลทันที ทำให้นักเรียนรู้ข้อผิดพลาดและนำไปปรับปรุง แก้ไข ประกอบกับผู้วิจัยได้เลือก เนื้อหาที่มีอรรถลักษณะหลากหลาย คือ เรื่องเชิงจินตนาการ เรื่องเล่าจากประสบการณ์ เรื่องรายงานและเรื่องอธิบาย ซึ่งแต่ละเรื่องมีลักษณะโครงสร้างเนื้อเรื่องและภาษาที่แตกต่างกัน การที่นักเรียนได้ฝึกทักษะในการอ่าน และจับใจความสำคัญจากเนื้อเรื่องที่หลากหลายจึงทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้น

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์มีความสามารถทางการเขียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากผลการทดลองพบว่า ความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหลังการทดลองนักเรียนมีความสามารถทางการเขียนสูงกว่าการทดลอง ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการให้นักเรียนวางแผนการเขียนเรื่องโดยเขียนผังมโนทัศน์เพื่อใช้เป็นโครงเรื่องในการเขียนเรียงความนั้น นักเรียนได้มีการจัดลำดับความคิดออกมาในรูปของมโนทัศน์หลัก มโนทัศน์รองและมโนทัศน์ย่อย แต่ละมโนทัศน์จะถูกเชื่อมโยงให้มีความสัมพันธ์กันตามลำดับมโนทัศน์ จะช่วยถ่ายทอดความคิดของเรื่องออกมาในลักษณะที่เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน ดังที่โนแวกและโกวิน (Novak. & Gowin. 1984: 17) กล่าวว่าผังมโนทัศน์เป็นการดึงความคิดให้ปรากฏออกมาเป็นมโนทัศน์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับอัญชลี ตนานนท์ (2536:46) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดมโนทัศน์เป็นการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกมาในลักษณะที่เป็นรูปธรรม

ในการจัดกิจกรรมการสอนเขียนโดยใช้ผังมโนทัศน์นี้ นักเรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ได้ช่วยกันระดมความคิด อภิปราย และเขียนเรื่องร่วมกันตามอรรถลักษณะของเรื่องที่ได้อ่าน เมื่อเขียนเรื่องเสร็จแล้วตัวแทนกลุ่มจะอ่านเนื้อเรื่องของตนให้เพื่อนในห้องฟัง และมีการแก้ไขปรับปรุง

การใช้ภาษาในการเขียนเรื่องตามมติของกลุ่ม จากนั้นนักเรียนแต่ละคนยังได้ฝึกเขียนเรื่องใหม่ตามลักษณะเดิมอีกครั้งเพื่อให้เกิดทักษะในการเขียนเรื่องมากขึ้น

5. นักเรียนได้รับการสอนตามแบบปกติมีความเข้าใจในการอ่านก่อนการทดลอง และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการสอนอ่านแบบปกติ ผู้วิจัยใช้เนื้อหาที่มีความหลากหลาย คือ เรื่องเชิงจินตนาการ เรื่องเล่าจากประสบการณ์ เรื่องรายงานและเรื่องอธิบาย ซึ่งแต่ละเรื่องจะใช้โครงสร้างในการดำเนินเรื่องและการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน เนื้อเรื่องที่นำมาให้นักเรียนอ่านนั้นมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง นักเรียนจะต้องเข้าใจในแนวคิดของผู้เขียนที่สื่อผ่านเนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง และเขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องออกมาให้ได้ ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ความคิดในการแปลความตีความ ขยายความ และจับใจความสำคัญของเรื่อง จึงจะสรุปสาระสำคัญได้ อีกทั้งก่อนการอ่านของเรื่องแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนฝึกจับใจความสำคัญของเรื่องจากแบบฝึกก่อนทุกครั้ง และมีการเฉลยคำตอบประกอบคำอธิบาย ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

6. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถทางการเขียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

จากผลการทดลองพบว่านักเรียนได้รับการสอนแบบปกติมีความสามารถทางการเขียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนมีความสามารถทางการเขียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบปกติ ผู้วิจัยได้ใช้เนื้อเรื่องที่หลากหลายเหมาะกับวัยและความสนใจของนักเรียน มาให้นักเรียนอ่านก่อนเพื่อฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์ โครงสร้างของการเขียนและลักษณะของภาษาที่ใช้ในการเขียนเพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการเขียนเรื่องของนักเรียน ซึ่งนำมาใช้เป็นแม่แบบในการเขียน ได้แก่ เรื่องเชิงจินตนาการ เรื่องจากประสบการณ์ เรื่องรายงาน และเรื่องอธิบาย ซึ่งแต่ละเรื่องมีการเขียนที่แตกต่างกัน ในการฝึกเขียนแต่ละครั้ง นักเรียนจะได้ฝึกเขียนเรื่อง ตามเรื่องที่อ่านเป็นรายกลุ่มก่อน เพื่อใช้แสดงความคิดในการเขียนเรื่องในลักษณะเดิมอีกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกทักษะในการเขียนรายบุคคล ซึ่งการให้นักเรียนได้ฝึกเขียนบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนมีทักษะในการเขียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของวาสนา เกตุภาค (ม.ป.ป.:1) ที่กล่าวว่า ความสามารถทางการเขียนจะทำได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพยายามของผู้เขียนเพราะการเขียนเป็นทักษะซึ่งต้องฝึกฝนจึงจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวคิดทำให้นักวิจัยคิดว่าน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสามารถทางการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการทำวิจัย ดังนี้

1. การสอนเขียนผังมโนทัศน์ ควรเริ่มให้แนวทางการเขียน โดยใช้เรื่องที่มีความหลากหลาย สั้น และเข้าใจง่าย จากนั้นจึงใช้เนื้อหาที่ยาวขึ้น เพื่อพัฒนาความเข้าใจลักษณะของผังมโนทัศน์และวิธีเขียนผังมโนทัศน์

2. เวลาที่ใช้ในการสอนเขียนเรียงความควรใช้เวลาที่เป็นคาบคู่ เพื่อถ่ายโยงความคิดจากผังมโนทัศน์โครงเรื่องไปสู่การเขียนเนื้อเรื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความสนใจในการเขียน และควรนำไปใช้ศึกษาผลการสอนกับนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล การกุศล. (2529). *ทักษะความรู้ทางภาษา*. พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- กองวิจัยทางการศึกษา. (2542). *คู่มือครู แนวการจัดทำแผนการสอนศักยภาพโครงการทดลอง
พัฒนาศักยภาพของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์; และ นาฏเฉลียว สุมาวงศ์. (2506). *วิชาครู ตอน 3 : จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กาญจนา อุตวิเชียร. (2538). *การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชา
ภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้
แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกตามคู่มือครู*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนาภรณ์ เผือกนาค. (2535). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชา
วิทยาศาสตร์ เรื่อง บรรยากาศ โดยใช้แผนภูมิโนมตี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนเขาทRAY จังหวัดพิจิตร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ – การสอน).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จันทิมา พรหมโชติกุล. (2526). *การเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทาง
การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทิมา พรหมโชติกุล; และ สุนันท์ ศลโกสม. (2535). *เอกสารการสอนชุดวิชาการวัดและ
ประเมินผลกลุ่มวิชาเฉพาะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราภรณ์ จันทรา. (2543). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการ
เขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนภาษาแบบเน้น
พื้นฐานประสบการณ์เสริมต่อการเรียนรู้โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนตาม
คู่มือครู*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ฉวีวรรณ ไททอง. (2540). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสนใจในวิธีสอนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิค PANORAMA กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชวาล แพร่ตกุล. (2513). *คู่มือในการสอนแบบทดสอบมาตรฐานชุดภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- . (2520). *เทคนิคการเขียนแบบทดสอบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ชุดิมา สัจจามันท์. (2529). *หนังสือเพื่อลูก*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ชุดิ อินม้น. (2533). *การอ่านสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ณรงค์ ทองปาน. (2526). *การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก : เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 250*. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ทิพพร มีปิ่น. (2539). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยวิธี KWL-PLUS กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธิดา โมสิกรัตน์; และ ถนอมวงศ์ ล้าอดมรรคผล. (2538). *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย (ฉบับปรับปรุง) หน่วยที่ 9 – 15*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภดล ปุชฺเฐประเสริฐ. (2534). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการอภิปรายและการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การสอนภาษาอังกฤษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นลินี บพิตรสุวรรณ. (2537). *การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนและแรงจูงใจในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์. (2537, ตุลาคม – ธันวาคม). *ความคิดรวมยอดกับการเรียนการสอน. สารพัฒนาหลักสูตร*. 14(119): 55 – 60.

- โนแวก, โจเซฟ ดี; และโกวิน ดี บ๊อบ. (2534). *ศิลปะการเรียนรู้ = Learning How To Learn*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ แปลและจัดพิมพ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภา.
- บังอร สว่างวโรธ. (2524, มกราคม – มิถุนายน). การวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ
เป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย. *วารสารภาษาปริทัศน์*.
2(1): 2.
- บันลือ พุกกะวัน. (2534). *มิติใหม่ในการสอนอ่าน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2527). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร.
- บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2518, 23 กรกฎาคม). การสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน. *วิทยาศาสตร์*.
8(7): 32 – 34.
- บุญาน, โทนี. (2542). *ใช้หัวคิด = Use Your Head*. ธัญญา ผลอนันต์ แปล. กรุงเทพฯ:
ขวัญข้าว 94.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2530). *การสอนอ่านเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร.
- ปาริชาติ สุขประเสริฐ. (2536). *การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์และ
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึก
เสริมทักษะกับการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เปลื้อง ณ นคร. (2538). *ศิลปะแห่งการอ่าน : หลักวิธีการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ:
ข้าวฟ่าง.
- พรทิพา อินทปัญญา. (2539). *การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียน
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีสอนอ่านแบบ เอส เอส อาร์ กับการสอนตามคู่มือครู*.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรเพ็ญ พุ่มสะอาด. (2543). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียน
เจตคติต่อการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับ
การสอนอ่านด้วยเทคนิคการสร้างผังโยงความสัมพันธ์ความหมายกับการสอนตามคู่มือครู*.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักการทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภพ เลห์ไพบูลย์. (2534). *การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. เชียงใหม่: เชียงใหม่ คอมเมอร์เชียล.
- ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม. (2543). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนมนัส สุตสัน. (2543). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนผังมโนคติ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มนัส บุญประกอบ. (2524, กันยายน). แผนภูมิโน้ตส์กับการสร้างเสริม สู่ จี ปู ลิ, วารสารบัณฑิตศึกษา. 3(3): 47 – 54.
- . (2533 ,มิถุนายน). ยุทธศาสตร์ใหม่ทางการศึกษา: แผนภูมิโน้ตส์. สสวท. 69 (6): 19 – 28 .
- . (2534 , มกราคม). นวัตกรรมการสอน : วิธีใหม่สู่การเขียนเรียงความ. วารสาร มศว ปทุมวัน. 16(6): 149 – 156.
- . (ม.ป.ป.). แผนภูมิโน้ตส์มีค่าเพียงใด ?. ใน เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- มานิต บุญประเสริฐ. (2526, มิถุนายน). พัฒนาการอ่าน. วารสารการอ่าน. 12(5): 1 – 3.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วลี สุมิพันธ์. (2530). *การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะและครูเป็นสอน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา บุญจับ. (2541). *ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- วาสนา เกตุภาค. (ม.ป.ป.). *การเขียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- วาสนา ไตรวัฒนธไชย. (2543). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธี เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2532, มีนาคม). การเรียนการสอนความคิดรวบยอดและหลักการ. *วารสารการวิจัยทางการศึกษา*. 19(3): 18 – 32.
- . (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน : ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- . (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุดสูตรสำเร็จหรือกระบวนการ, ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2524). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: เรียงอักษร.
- วิฑูรย์ ตั้งพงษ์. (2536). *ผลของใช้กิจกรรมผังความสัมพันธ์ของความหมายที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาอังกฤษ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลพร ธนสุวรรณ. (2543). *การพัฒนากิจกรรมผังโน้มน้าวจิตใจเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิไลวรรณ ตรีศรีชนะมา. (2537, เมษายน – มิถุนายน). แนวคิดบางประการเกี่ยวกับความคิดรวบยอด. *สารพัฒนหลักสูตร*. 13 (117): 49.
- วิสารท์ จัตวิวัต. (2541). *การสอนอ่านภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีณา วิสเพ็ญ. (2525). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช. (2538). *การเขียน*. กรุงเทพฯ : ภาคนหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.

- ศิริรัตน์ เจิงกลิ่นจันทร์. (2536). *การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศิริพร ทฤศเครือ. (2544). *ผลของการเรียนแบบเครื่องมือโดยใช้ผังมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร ลิ้มตระกูล. (2534). *เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริรัตน์ นีละคุปต์. (2536). *กระบวนการอ่านและทักษะการอ่าน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริลักษณ์ กล้านาค. (2542). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร .
- ศุภลักษณ์ ทองสนธิ. (2536). *ผลการใช้เทคนิคการสอนแบบจัดการกรอบมโนทัศน์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนในวิชาเคมี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (2525). *คู่มือครูกรมวิชาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- (2536). *สรุปการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยและการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- (2543). *การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- สนม ครูทเมือง. (2539). *การสอนทักษะการใช้ภาษาไทย : การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน*. พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิษณุโลก.
- สมบัติ จำปาเงิน; และ สำเนียง มณีกาญจน์. (2531). *หลักการอ่าน*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สมพร มั่นตะสูตร; แสงพิพัฒน์. (2534). *การอ่านทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.

สมาน ลอยฟ้า. (2542, พฤษภาคม). การจดบันทึกด้วยการใช้แผนที่มโนทัศน์. *บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์* มช. 17(2): 1 – 9.

สมุทร เข็นชาวนิช; และอำนาจ บุญศิริวิบูลย์. (2539). *เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการป้องกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2542). *รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2540*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สิทธิา พินิจภูวดล; และ คณะ. (2541). *การเขียนและการพูด*. กรุงเทพฯ: สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

สุชุม เฉลยทรัพย์. (2531). *การส่งเสริมการอ่าน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.

สุนันท์ ศลโกสม. (2526). *รูปแบบการสอนและปัญหาของการสอนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รายงานการวิจัยประกอบการศึกษารายวิชาหลักสูตร 773*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). *หลักและวิธีการอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุนี สอนตระกูล. (2535). *การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์สำหรับวิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*.

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2543, มกราคม - เมษายน). *ผังการวิเคราะห์เนื้อหา. วิชาการศึกษาศาสตร์*. 1(2): 49 – 50.

สุกานต์ หลายสิบ. (2540). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้โครงสร้างระดับยอดกับการสอนอ่านตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2532). *การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการมัธยมศึกษา ศึกษาคณะศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมาลี จันทรชลอ. (2533). *ผลการฝึกทักษะการรู้คิดต่อการคิดรวบยอด. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2534). *การเขียนสำหรับการสื่อสาร = Writing For Communication Media*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2531). *เอกสารคำสอนหลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2534). *การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ประจักษ์ศิลปาคม.
- หทัยรัช รัชสุวรรณ. (2539). *ผลการสอนโดยใช้แผนที่มโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพด้านมโนทัศน์ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. ปริญญาโท กศ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณี วิริยะจิตรา. (2525, เมษายน – มิถุนายน). การเสริมสร้างทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ. *ว.สงขลานครินทร์*. 4(2): 39.
- อัจจิมา เกิดผล, ม.ล. (2533). *หลักการเขียน*. ใน *ภาษาไทย 1*. บรรณาธิการโดย ดวงใจ ไทยอุบล; และ แอนน์ รัตนกร. หน้า 74. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี ตนานนท์; และคณะ. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดในหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- . (2535, ตุลาคม – 2536, กันยายน). *ผังมโนทัศน์สัมพันธ์กับการพัฒนาความคิด*. *ศึกษาศาสตร์สาร*. 17(2) – 18(1): 45 – 52.
- Ault, Charist R. (1985, October). Concept Mapping as a Study Strategy in Earth Science. *Journal of College Science Teaching*. 15(5): 38 – 44.
- Ausubel, David P. (1963). *Education Psychology: A Cognitive View*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Bodolus, J.E. (1987, March). The Use of Concept Mapping Strategy to Facilitate Meaningful Learning for Nith Grade Student in Science. *Dissertation Abstracts International*. 477(3): 3387 – A.
- Brennan, Carol Ann. (1996, November). Concept Mapping : an Effective Instructional Strategy in Science with Kindergarten Student. *Dissertation Abstracts International*. 57(4): 1965 – A.

- Burmester, Louis E. (1974). Improving Speed of Comprehension in Reading Strategies for Secondary School Teaching. *Teachers United States of America*. New York: Addison-Wesley.
- Burner, Jerome S. (1957). *Studies in Cognitive Growth*. U.S.A.: John Wiley & Sons.
- Car, Eilen M; & others. (1983 ,March). The Effect of Inference Training on Children's Comprehension of Expository Test. *Journal of Reading Behavior*. 15(3): 1 – 8.
- Carrell, P.L.; & J.C. Eisthold. (1986, December). Schema Theory and ESL Reading Pedagogy. *TESOL Quarterly*. 18(12): 254 – 258.
- Carter, Bonnte Glaunor. (1985, September). For the Learning Disabled: Semantic Mapping and SQ3R. *Dissertation Abstracts International*. 46(3): 674 – A.
- Cliburn, Joseph W. (1987, December). Helping Student Understand Physiology Interaction: A Concept Mapping Activity. *The American Biology Teacher*. 49(12): 426 – 427.
- Coady, James. (1979). A Psycholinguistic Model of the ESL Reader. In *Reading in a Second Language*. Edited by Ronald Mackey, Bruce Barkman and R.R. Jordan Rowley, Mass. Newbury: House Publishers.
- Cooper, J. David; & others. (1979). *To What and How of Reading Instruction*. 2nd ed. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Dallman, Martha; & others. (1987). *The Teaching of Reading*. 2nd ed. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Dechant, Emerald V. (1982). *Improving the Teaching of Reading*. 3rd ed. Englewood Clift, N.J.: Prentice Hall.
- Goodman, Yetta.M. (1988, April). Roots of the Whole Language Movement. *The Elementary School Journal*. 90(4): 215 – 220.
- Hacker, C. (1988, May). From Schemata Theory to Classroom Practice. *Reading Research Quarterly*. 17(5) : 209 – 213.
- Haris, Albert J.; & Edward R. Sipay. (1979). *How to Teach Reading*. New York: Longman, Inc.
- Heinze – Fry; & J.D. Novak. (1990, July). Concept Mapping Brings Long – Terms Movement Toward Meaningful Learning. *Science Education*. 74(7): 481 – 482.

- Heys, Frank. (1962, May). The Term – a week Assumption: A Report of Experiment. *English Journal*. 51(5): 320 – 322.
- Hulett, Joycelin Brown. (1968, September). Their Grade Writings: Their Relationship with Reading. *Dissertation Abstracts International*. 47 (3): 847 – A.
- Johnson Patricia. (1986, July). Acquisition of Schema of Comprehension and Communication: A Study of the Reading-Writing Relationship in ESL. *RELC Journal*. 17(1): 1 - 3.
- Loncaric, Linda. (1986, December). The Effect of a Concept Mapping Strategy Program upon the Acquisition of Social Studies Concept. *Dissertation Abstracts International*. 47(5): 2006 – A.
- Mayer, B. (1975). *The Organization of Prose and Its Effects on Memory*. Amsterdam: North Holland.
- Moreia, Marco A. (1979, September). Concept Maps as a Tool for Teaching. *Journal College Science Teaching*. 11(9): 283 - 286.
- Novak, Josweph D.; & Gowin, D. Bob. (1984). *Learning How to Learn*. London : Cambridge University Press.
- Rumelhart, D.E. (1981). Schemata: The Building Blocks of Cognition. John Guthrie (Ed.). *Comprehension and Reading Reviews*. International Reading Association.
- Strang, Constance M., McCullough & Arthur E. Traxler. (1969). *The Improvement of Reading*. New York: McGraw-Hill book Company.
- Sturm, Janet m. (1996). *Effect of Hand-Drawn and Computer-Generated Concept Mapping on Expository Writing and Writing Attitudes of Middle Level Student with Learning and Reading Disabilities*. Dissertation. Ph.D. (Special Education).Lincoln: Graduate School. The University of Nebraska. Photocopied.
- Tinker, Mile A. (1963). *Teaching Elementary Reading*. New York: Appleton Century Crafts, Inc.
- Weaver, C. (1988). *Reading Paces and Practice: From Socio- Linguistics to Whole Language*. Portsmouth: Heinemann Educational Books.

Zamle, Zvian. (1982, February). Writing: The Process of Discovering Meaning. *TESOL Quarterly*. 16 (2): 195 – 209.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แผนการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์
- เอกสารประกอบการเรียนการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์
- แผนการสอนแบบปกติ
- เอกสารประกอบแผนการสอนแบบปกติ

แผนการสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์

แผนการสอนที่ 1

วิชาภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ

เวลา 5 คาบ

สาระสำคัญ

การอ่านเป็นทักษะสื่อสารสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวความคิดหลักและเนื้อหาส่วนรวมของเรื่อง โดยเฉพาะการจับใจความสำคัญ การอ่านประเภทนี้ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจความหมายของคำ ข้อความที่เป็นสำนวนของเรื่อง สามารถตีความและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของเรื่องได้ จึงจะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีและสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและเขียนเรื่องจากจินตนาการได้

จุดประสงค์นำทาง

1. บอกความหมายของคำหรือข้อความที่เป็นสำนวนจากเรื่องที่อ่านได้
2. ตีความจากเรื่องที่อ่านได้
3. จับใจความสำคัญของเรื่องได้
4. เขียนผังมโนทัศน์แสดงแนวความคิดหลักและสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
5. เขียนเรื่องจากจินตนาการได้

เนื้อหา

การอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนเรื่องจากจินตนาการ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

คาบที่ 1

ขั้นที่ 1

- 1.1 นักเรียนดูชื่อเรื่อง"กระต่ายกลับใจ" แล้วคาดเดาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องโดยตอบคำถามของครู เช่น นักเรียนคิดว่ากระต่ายในเรื่องนี้มีนิสัยอย่างไร และผลเป็นอย่างไร นักเรียน

เขียนคำตอบบนกระดาน

1.2 นักเรียนและครูช่วยกันสรุปคำตอบเป็นความคิดรวบยอด เขียนเป็นคำ
มโนทัศน์ และจัดลำดับของมโนทัศน์ต่างๆบนกระดาน ครูเขียนเชื่อมโยงเป็นผังมโนทัศน์ให้นักเรียนดู

ขั้นที่ 2

2.1 นักเรียนอ่านใบความรู้เรื่องการจับใจความสำคัญและผังมโนทัศน์

2.2 นักเรียนทำแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ โดยอ่านเรื่องแมวกับ
จานทองคำแล้วตอบคำถามในใบงาน

คาบที่ 2

ขั้นที่ 3

3.1 ครูถามทบทวนเรื่องการจับใจความสำคัญและการเขียนผังมโนทัศน์

3.2 นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 6 คน อ่านเรื่องกระท่ายกลับใจ ช่วยกัน
จับใจความสำคัญและสรุปแนวคิดหลักของเรื่องโดยการตอบคำถามในใบงาน เขียนเป็นคำ
มโนทัศน์ จัดประเภทและลำดับคำมโนทัศน์ เขียนเป็นผังมโนทัศน์ ตัวแทนกลุ่มอธิบาย
ผังมโนทัศน์ที่เขียนขึ้น ครูเสนอแนะเพิ่มเติม นักเรียนนำไปปรับปรุงแก้ไข

3.3 นักเรียนตอบคำถามในใบงาน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายคำตอบ

คาบที่ 3

ขั้นที่ 4

นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องการเขียนเรียงความ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป
สาระสำคัญอีกครั้ง

ขั้นที่ 5

นักเรียนทบทวนเรื่องกระท่ายกลับใจจากผังมโนทัศน์ของนักเรียน และอภิปราย
ลักษณะการดำเนินเรื่องและการใช้ภาษาของเรื่องกระท่ายกลับใจ

ขั้นที่ 6

นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 6 คน ช่วยกันคิดเรื่องใหม่ แล้วรวบรวมความคิด
เขียนคำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง

ขั้นที่ 7

นักเรียนช่วยกันจัดประเภทของมโนทัศน์ เช่น แนวคิด ตัวละคร เหตุการณ์
สถานที่ ฯลฯ และจัดลำดับมโนทัศน์เขียนเป็นผังมโนทัศน์ ครูตรวจแก้ไข นักเรียนนำไปปรับปรุง
ใช้เป็นเรื่องในการเขียนเรียงความ

คาบที่ 4

ขั้นที่ 8

นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนเรียงความจากผังมโนทัศน์ ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอเรื่อง ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาแก้ไขสำนวน นักเรียนนำไปแก้ไข แล้วเขียนภาพประกอบเรื่อง

คาบที่ 5

ขั้นที่ 9

นักเรียนแต่ละคนเขียนเรื่องใหม่คนละ 1 เรื่อง ให้มีอรรถลักษณะเดิม

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทานเรื่องแมวกับจานทองคำและกระต่ายกลบใจ
2. ใบความรู้เรื่องการจับใจความสำคัญ และผังมโนทัศน์
3. ใบความรู้เรื่องการเขียนเรียงความ
4. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. ตรวจผลการเรียน
3. สังเกตความร่วมมือและความสนใจในการเรียน (แบบสังเกต)

เอกสารประกอบแผนการสอนที่ 1

ใบความรู้เรื่องผังมโนทัศน์

ผังมโนทัศน์ หมายถึง แผนผังที่แสดงความสัมพันธ์อย่างมีลำดับของมโนทัศน์หลัก มโนทัศน์รองและมโนทัศน์ย่อยของเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกัน บางเรื่องอาจมีมโนทัศน์เฉพาะ โดยเขียนในรูปของคำมโนทัศน์ ล้อมรอบด้วยวงกลม วงรี สี่เหลี่ยม หรือรูปเรขาคณิตอื่นๆ และ เชื่อมโยงแต่ละมโนทัศน์ด้วยเส้นตรง อาจมีคำเชื่อมกำกับไว้ที่เส้นตามความเหมาะสม

มโนทัศน์หลัก หมายถึง แนวคิดหลักของเรื่อง ซึ่งได้มาจากการอ่านสรุปเรื่อง บางเรื่องอาจสังเกตได้จากชื่อเรื่อง หรือหัวเรื่อง

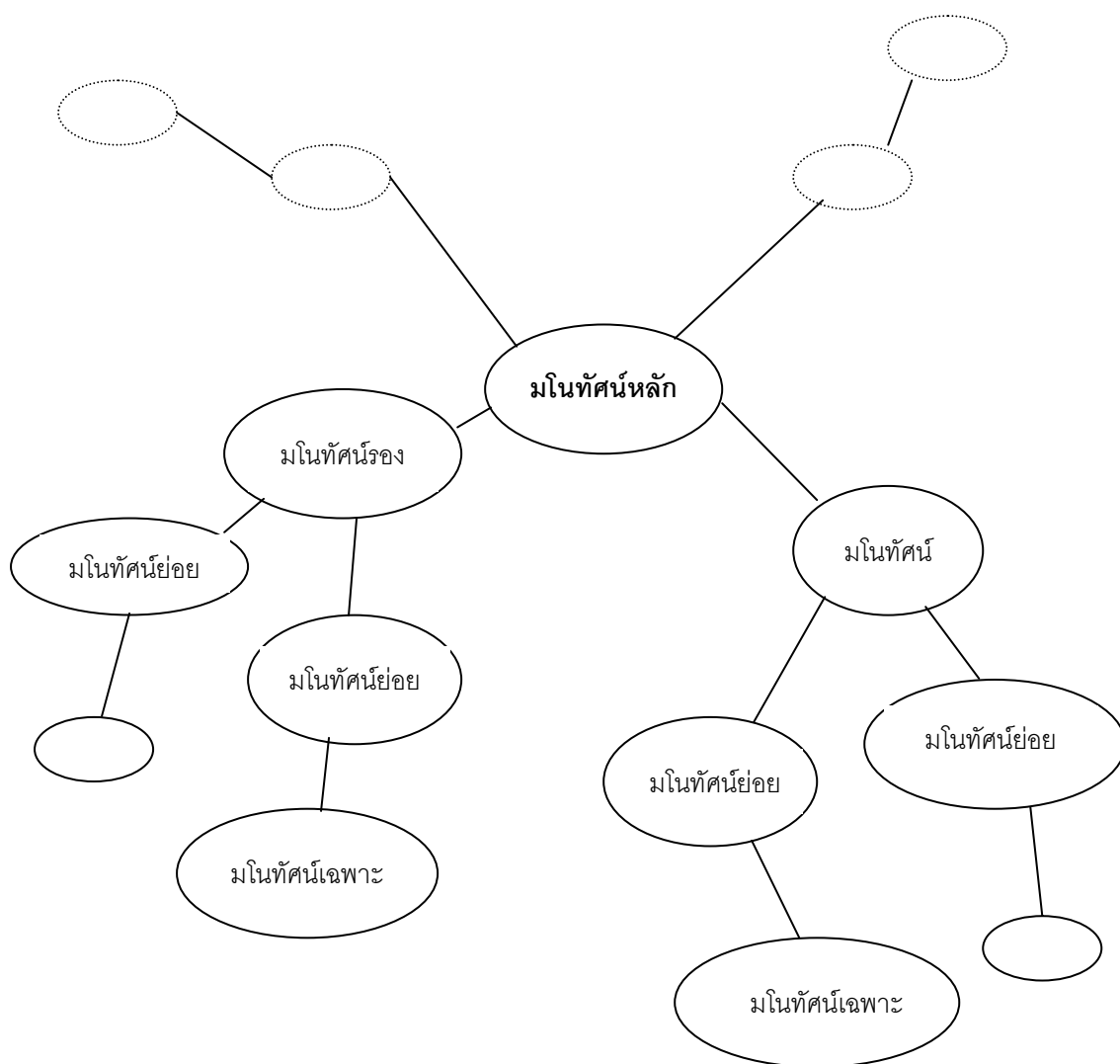
มโนทัศน์รอง หมายถึง ใจความสำคัญที่สนับสนุนแนวคิดหลักของเรื่อง อาจมี ใจความสำคัญ ใจความเดียว หรือหลายใจความก็ได้

มโนทัศน์ย่อย หมายถึง ผลความที่ขยายใจความสำคัญ

มโนทัศน์เฉพาะ หมายถึง รายละเอียดหรือตัวอย่างที่อธิบายใจความรองได้ชัดเจนขึ้น

คำมโนทัศน์ หมายถึง คำ หรือวลีที่เขียนขึ้นจากความคิดรวบยอดที่ผู้อ่านสรุปได้จาก เนื้อหาที่อ่าน

รูปแบบของผังมโนทัศน์

ใบความรู้เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ

การอ่านจับใจความสำคัญ คือการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่อง ได้แก่ ข้อมูลที่น่าสนใจ จุดมุ่งหมายในการเขียน ความรู้สึก และแนวความคิดของผู้เขียน

หลักการจับใจความสำคัญ

1. พิจารณาชื่อเรื่อง
2. หาประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า และหาประโยคประกอบ
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อความแต่ละย่อหน้า
4. พิจารณาประโยค สำนวนโวหาร คำศัพท์ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องที่อ่าน และความมุ่งหมายของผู้เขียน

การอ่านจับใจความของนิทาน

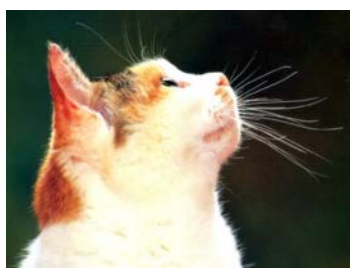
นิทาน เป็นเรื่องที่สมมุติขึ้นมุ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ จัดเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดี

นิทานไม่นิยามบอกเรื่องราวหรือแนวคิดสำคัญอย่างตรงไปตรงมา การอ่านจับใจความนิทานให้ได้ถูกต้องแม่นยำควรใช้แนวทางพิจารณา ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง จะเป็นจุดที่เน้นหัวใจของเรื่องไว้เป็นอันดับแรก นิทานบางเรื่องตั้งชื่อเรื่องให้เห็นใจความสำคัญของเรื่องได้ชัดเจน แต่บางเรื่องผู้อ่านต้องพิจารณาจากส่วนอื่นในเนื้อเรื่องมาประกอบ
2. แนวคิดหลัก ผู้แต่งจะไม่บอกโดยตรง แต่สามารถค้นหาได้ด้วยวิธีการต่อไปนี้
 - 2.1 พิจารณาข้อขัดแย้งของเรื่องแล้วดูผลว่าข้อขัดแย้งนั้นคลี่คลายขยายตัวและสิ้นสุดลงอย่างไร จึงจะเห็นแก่นเรื่องได้อย่างชัดเจนขึ้น
 - 2.2 สรุปสาระสำคัญ โดยการตอบคำถามให้ได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม ซึ่งจะเป็นจุดชี้้นำให้เห็นแก่นเรื่อง หรือใจความสำคัญได้ง่าย
 - 2.3 การจับน้ำเสียงหรือทางเสียงของผู้แต่งให้ได้จะช่วยให้อ่านจับใจความของเรื่องได้แม่นยำยิ่งขึ้น

แมวกับจานทองคำ

ชายคนหนึ่งกินอาหารในร้านแห่งหนึ่ง เขาเหลือบไปเห็นแมวผอมโซ ตัวหนึ่งกำลังกินอาหารในจานทองคำเก่าๆ เข้าคิดว่าจานใบนั้นถ้านำไปขายจะได้ราคาดี จึงซื้อแมวในราคาหนึ่งพันบาท เจ้าของร้านรีบตกลงทันที เมื่อจ่ายเงินเรียบร้อยแล้วเขากล่าวว่า “ถ้าแก่ขายแมวให้ผมแล้วควรจะให้จานผมเสียด้วย ผมจะได้นำไปใส่อาหารให้แมว” เจ้าของร้านจึงตอบว่า “ผมให้ไม่ได้หรอกครับ ก็เพราะจานใบนี้แหละที่ทำให้ผมขายแมวได้ราคาแพงหลายสิบตัวแล้ว”

ใบงาน

เรื่องแมวกับจานทองคำ

ชื่อ ชั้น เลขที่

ตอนที่ 1 ตอบคำถามโดยทำเครื่องหมายกากบาททับตัวอักษรหน้าคำที่ถูกต้อง

1. สาเหตุที่ทำให้ชายในเรื่องขอซื้อแมวคืออะไร

ก. เป็นคนรักแมว	ข. มีความเมตตาสงสาร
ค. โลกอยากได้จานทองคำไปขาย	ง. โง่จึงหลงกลอุบายของคนขายแมว
2. เหตุใดเจ้าของร้านจึงนำจานทองคำมาใส่อาหารให้แมว

ก. เป็นจานประจำตัวแมว	ข. แมวไม่ยอมกินข้าวในจานอื่น
ค. จานทองคำเก่ามากแล้ว	ง. เจ้าของต้องการขายแมวให้ได้ราคาดี
3. การกระทำของเจ้าของร้านตรงกับสำนวนว่าอย่างไร

ก. ชุดบ่อล่อปลา	ข. พรานล่าเนื้อ
ค. ย่อมแมวขาย	ง. หว่านพืชหวังผล
4. นักเรียนคิดว่าชายผู้ซื้อแมวมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อไม่ได้จานทองคำ

ก. เศร้าใจ	ข. ผิดหวัง
ค. เสียหน้า	ง. โกรธ
5. นักเรียนคิดว่าชายผู้ซื้อแมวและเจ้าของร้านเป็นคนอย่างไร

ก. เจ้าเล่ห์	ข. หลอกหลวง
ค. มีไหวพริบ	ง. ค้ากำไรเกินควร
6. เหตุการณ์ในเรื่องเปรียบได้กับสำนวนใด

ก. เกล็ดจิ้มเกลือ	ข. ขมื่นกับปูน
ค. ชิงกีร์ช่าก็แรง	ง. เหนือฟ้ายังมีฟ้า

ตอนที่ 2 อภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

1. ข้อความ”ก็เพราะจานใบนี้แหละที่ทำให้ผมขายแมวได้ราคาแพงมาหลายสิบตัวแล้ว”

หมายความว่า

.....

.....

กระต่ายกลับใจ

ณ ชายป่าร่มครึ้มแห่งหนึ่งมีกระรอกอยู่ครอบครัวหนึ่ง ครีวครีวนี้ชอบทำความดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ

“ลูกรัก จงจำไว้ว่าการทำความดีเป็นผลดีต่อเรานะลูก” แม่กระรอกกล่าวก่อนที่ลูกกระรอกออกไปโรงเรียน และข้างๆ บ้านกระรอกในโพรงไม้ถัดไปมีครอบครัวกระต่ายอาศัยอยู่ ครอบครัวหนึ่ง ครอบครัวนี้มีความเฉลียวฉลาดมาก แต่ชอบเอาวัดเอาเปรียบสัตว์ตัวอื่นๆ อยู่เสมอ พ่อและแม่ของกระต่ายสงสัยลูกว่า ให้เรียนเก่งเพื่ออนาคตที่ดีก่อนไปโรงเรียนเช่นกัน

ลูกกระรอกแล้วลูกกระต่ายเป็นเพื่อนกัน แต่ลูกกระต่ายมักจะแกล้งลูกกระรอกอยู่เสมอ โดยบอกว่าตนปวดหัว เพื่อที่จะได้ขี้นหลังลูกกระรอกไปโรงเรียน เมื่อถึงโรงเรียนลูกกระต่ายไม่เคยขบใจลูกกระรอกแม้แต่คำเดียว กลับวิ่งหนีไปเล่นกับเพื่อนอย่างสนุกสนานแต่ลูกกระรอกกลับดีใจที่ได้ช่วยเพื่อนให้ถึงที่หมาย เย็นวันหนึ่งลูกกระต่ายกลับถึงบ้านก็เล่าให้พ่อแม่ฟังว่าตนสอบได้ที่หนึ่งอีกตามเคย ส่วนลูกกระรอกสอบได้ที่สุดท้าย

“ลูกกระรอกมันโง่จริงๆ ครับ เมื่อตอนกลับจากโรงเรียนลูกแกล้งบ่นว่าปวดท้อง เขาก็อาสาให้ลูกขี่หลังมาถึงที่บ้าน” ทั้งพ่อและแม่ต่างหัวเราะชอบใจกันอย่างมีความสุข

ส่วนต้นไม้ซึ่งเป็นบ้านของกระรอก ลูกกระรอกบอกพ่อกับแม่ของตนเองอย่างเศร้าสร้อยว่าตนเองสอบได้ที่สุดท้าย

“อย่าเศร้าไปเลยลูกรักของพ่อ ลำดับที่ไม่ใช่การตัดสินความดีหรือเลว” ผู้เป็นพ่อกล่าวแล้วยิ้มให้กำลังใจลูกกระรอก

วันเวลาผ่านไปเพื่อนๆ ที่โรงเรียนเริ่มไม่อยากเล่นกับลูกกระต่ายเพราะชอบอวดความเก่งของตนแล้วเห็นแก่ตัว ในขณะที่เดียวกันลูกกระรอกกลับมีเพื่อนมากขึ้นจนทำให้ลูกกระต่ายน้อยใจแล้วเสียใจ ส่วนลูกกระรอกก็รู้สึกหวั่นผลการเรียนของตน เพราะครูมีเตือนเข้าอยู่เสมอว่าหากปลายปีผลการเรียนไม่ดีก็ต้องเข้าชั้นอย่างแน่นอน ครูหนีพูดว่า

“ครูรู้ว่าเธอเป็นคนดี แต่ความดีไม่ใช่คะแนนที่มากนัก ครูหวังว่าเธอคงเข้าใจนะ”

เช้าวันรุ่งขึ้นลูกกระต่ายและลูกกระรอกก็เดินทางไปโรงเรียนด้วยกันเหมือนเช่นทุกวัน แต่วันนี้ลูกกระต่ายดูซึมมากไม่ยอมพูดจา ลูกกระรอกเห็นดังนั้นจึงพูดว่า

“วันนี้เธอเป็นอะไร ดูซึมผิดปกติ เธอไม่สบายหรือเล่าขี้นหลังฉันก็ได้ล่ะ” ลูกกระรอกอาสา

“ไม่ละ” ลูกกระต่ายตอบและพูดต่อไปว่า “ฉันอยากเป็นคนดีอย่างเธอจะได้มีเพื่อนเล่นมากๆ”

“แต่ฉันอยากเรียนเก่งอย่างเธอนะลูกกระต่าย ฉันจะได้ไม่ต้องเรียนซ้ำชั้น” ลูกกระรอกพูดทั้งสองต่างปรับทุกข์ซึ่งกันและกัน ลูกกระต่ายพูดว่า “ฉันจะสอนวิธีเรียนหนังสือเก่งให้เธอ”

“ฉันจะสอนวิธีการเป็นคนดีเพื่อเป็นการตอบแทนเธอก็แล้วกันนะลูกกระต่าย”

ลูกกระรอกพูดอย่างดีใจ

ลูกกระต่ายบอกวิธีการเรียนเก่งคือ ต้องขยันเรียนหนังสือ เรียนหนังสือ ทำการบ้าน ฟังคุณครูอธิบายให้เข้าใจ เมื่อไม่เข้าใจต้องถามแค่นี้ก็สามารถเรียนเก่งได้แล้ว

ตั้งแต่นั้นมาลูกกระต่ายกับลูกกระรอกก็เป็นเพื่อนรักกัน ไปโรงเรียนด้วยกัน เล่นด้วยกันเสมอ จนกระทั่งวันหนึ่งเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้น เมื่อมีลมพายุใหญ่พัดมาเมื่อทั้งสองออกไปวิ่งเล่นกลางแจ้ง ลูกกระรอกเห็นดังนั้นจึงดึงมือลูกกระต่ายวิ่งไปยังต้นไม้ใหญ่เพื่อหลบพายุ

เมื่อลมพายุสงบลง พ่อกับแม่กระต่ายก็ออกมาหาลูกกระต่าย แม่กระต่ายร้องคร่ำครวญถึงลูกกระต่าย แม่กระรอกเห็นเช่นนั้นจึงช่วยกันตามหา พบลูกกระรอกแล้วลูกกระต่ายอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ แม่กระต่ายพูดกับแม่กระรอกว่า

“แต่ก่อนฉันเคยภูมิใจกับความเฉลียวฉลาดของครอบครัว สอนให้ลูกเป็นเด็กเห็นแก่ตัว ตามใจลูกทุกอย่างจนเคยตัว แต่เดี๋ยวนี้ฉันรู้แล้วว่าฉันต้องสอนลูกให้เป็นคนดี เพื่อให้ลูกฉันมีชีวิตที่สดใส ฟังตนเองได้ ฉันขอขอบใจลูกกระรอกด้วยนะจ๊ะที่ช่วยชีวิตลูกของฉันไว้”

ลูกกระต่ายรีบบอกพ่อกับแม่ว่า “ลูกกระรอกสอนวิธีเป็นคนดีให้ลูก ลูกสอนวิธีเรียนหนังสือเก่งให้ลูกกระรอกเป็นการตอบแทน แต่ลูกก็ไม่กล้าบอกแม่ เพราะลูกกลัวพ่อกับแม่จะตีลูก ดุด่าลูก” แม่กระต่ายมองลูกกระต่ายด้วยความอ่อนโยนแล้วพูดว่า

“ไม่ต้องกลัวหรอกลูก ถ้าลูกไม่ผิดแม่จะไม่ตีไม่ดุด่าลูกอีก” แม่กระต่ายพูด

เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างลงตัวพ่อแม่แล้วลูกกระต่าย ลูกกระรอก ก็พากันกลับบ้านแล้วยิ้มให้กันอย่างมีความสุข

(จันทร์เพ็ญ แสงละเอียด “นิทานแผ่นพับอันดับที่ 15 นิทานจากการประกวดนิทานรางวัลมูลนิธิเด็ก ครั้งที่ 6”)

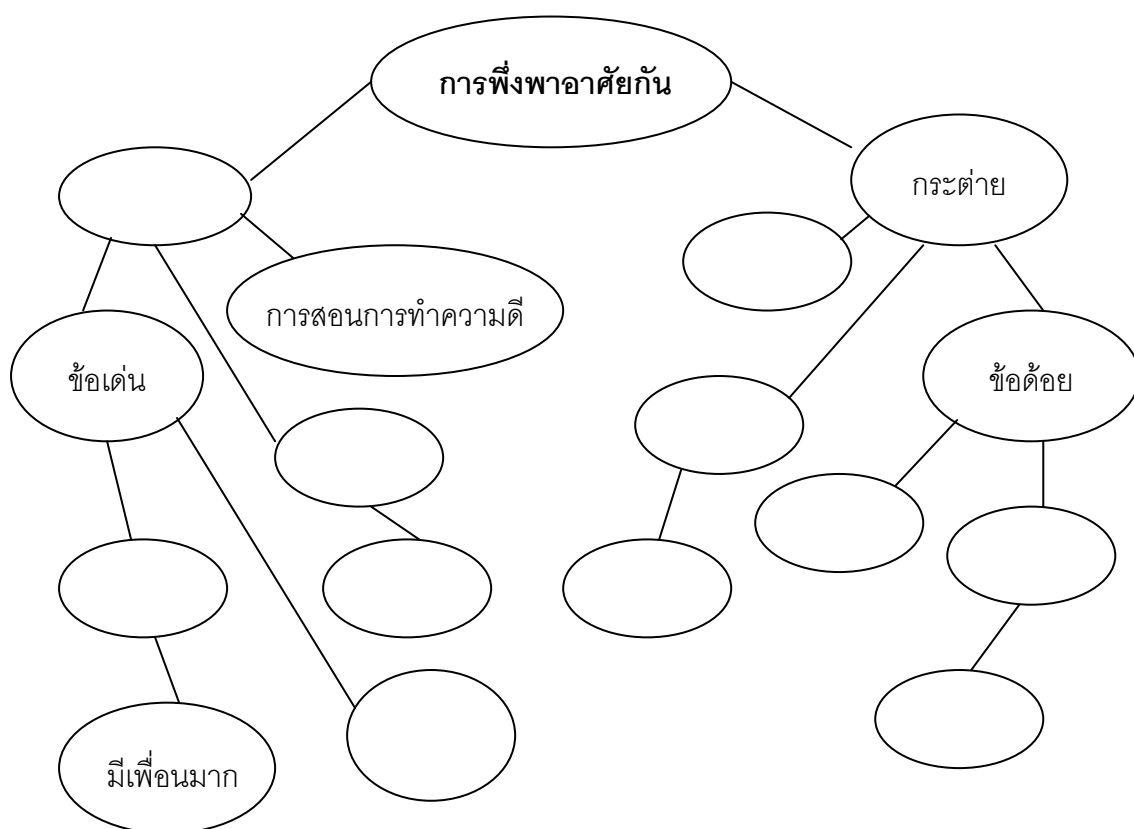
ใบงานการเขียนผังมโนทัศน์

ชื่อ ชั้น เลขที่

คำชี้แจง นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ แล้วนำคำตอบมาจัดประเภทและลำดับเขียนเป็น ผังมโนทัศน์

1. เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
2. ตัวละครสำคัญในเรื่องคือใคร
3. ตัวละครแต่ละตัวมีข้อดีแล้วข้อด้อยอย่างไร
4. ข้อเด่นและข้อด้อยของตัวละครทั้งสองส่งผลอย่างไร
5. ตัวละครทั้งสองช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างไร

ผังมโนทัศน์เรื่องกระต่ายกลบใจ

ใบงาน
เรื่องกระต่ายกลับใจ

ชื่อ ชั้น เลขที่

ตอนที่ 1 ทำเครื่องหมายกากบาททับตัวเลือกที่ถูกต้อง

1. ลูกกระรอกมีนิสัยอย่างไร

ก. กล้าหาญ	ข. ซื่อสัตย์
ค. เกียจคร้าน	ง. โอบอ้อมอารี
2. ลูกกระต่ายมีคุณลักษณะใด

ก. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ข. ขยันขันแข็ง
ค. มานะอดทน	ง. เฉลียวฉลาด
3. เหตุใดลูกกระต่ายและลูกกระรอกจึงมีนิสัยต่างกัน

ก. เรียนต่างห้องกัน	ข. มีความเป็นอยู่ต่างกัน
ค. เป็นสัตว์ต่างชนิดกัน	ง. ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน
4. การที่ลูกกระต่ายสอนวิธีเรียนดีให้ลูกกระรอกและลูกกระรอกสอนให้ลูกกระต่ายประพฤติตัวดี
ขึ้นนั้นให้แนวคิดในเรื่องใด

ก. การพึ่งพาอาศัยกัน	ข. การมีไมตรีต่อกัน
ค. ความโอบอ้อมอารี	ง. ความรักความสามัคคี
5. ผู้เขียนต้องการคติสอนใจในเรื่องใด

ก. การทำความดี	ข. ความเมตตา
ค. ความสามัคคี	ง. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตอนที่ 2 อภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

1. "ลำดับที่ไม่ใช่การตัดสินความดีและความเลว" หมายความว่า

.....

2. "ครูรู้ว่าเธอเป็นเด็กแต่ความดีไม่ใช่คะแนนที่มากนัก" หมายความว่า

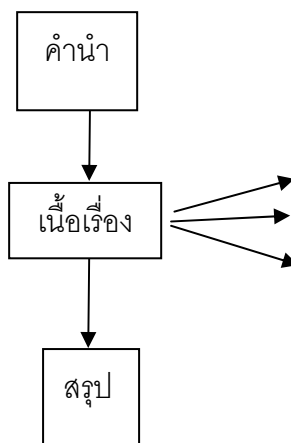
.....

.....

ใบความรู้ เรื่องการเขียนเรียงความ

เรียงความ หมายถึง การนำถ้อยคำมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อแสดงความรู้ ความเข้าใจ ความคิด หรือความรู้สึกของผู้เขียนออกมาให้อ่านเข้าใจ ด้วยภาษาที่สละสลวย

องค์ประกอบของเรียงความ

คำนำ เป็นการเปิดเรื่อง ผู้เขียนจูงใจผู้อ่านให้รู้สึกอยากอ่านเรื่องต่อไป

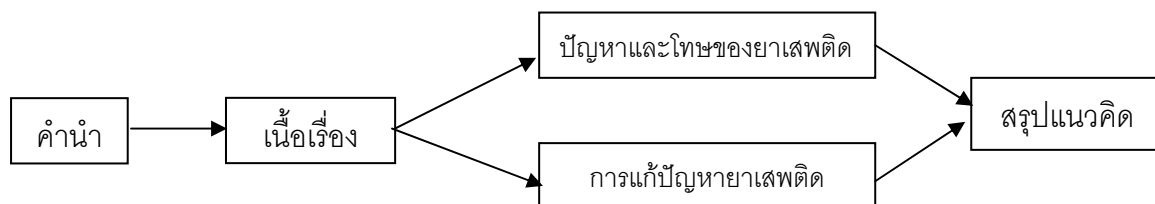
ลักษณะการเขียนคำนำ

1. ใช้คำพูดหรือคำสนทนา
2. เขียนบรรยายสภาพธรรมชาติ บรรยายากาศ
3. ใช้บทหรือเกริ่นที่เข้ากับเรื่อง
4. ใช้คำพังเพย สุภาษิตหรือปรัชญา

เนื้อเรื่อง เป็นการรวบรวมข้อมูลมาเขียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการเขียนและชื่อเรื่องโดยมี รายละเอียดที่สนับสนุนแนวคิดหลักของเรื่อง อาจมีการยกตัวอย่างประกอบ

สรุป เป็นการสรุปเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น มีการแสดงข้อคิดเห็น ข้อสังเกต หรือคำแนะนำ เชิญชวน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่าน การเขียนเรียงความที่ดีต้องมีการวางโครงเรื่อง เพื่อเป็นแนวในการเขียนและความเป็นเอกภาพ

ตัวอย่างโครงเรื่อง เรื่อง “ติดยาเสพติด ชีวิตจะมีดมน”

ใบความรู้ เรื่องเล่าเชิงจินตนาการ

เรื่องเล่าเชิงจินตนาการ เป็นการเขียนเรื่องเล่าจากความคิดของผู้เขียน ส่วนมากจะเป็นนวนิทาน หรือนิยาย

ลักษณะโครงสร้างเรื่องเล่าเชิงจินตนาการ

1. มีการนำเรื่องโดยกล่าวความเป็นไปของเรื่องบ่งบอกตัวบุคคล สถานที่ หรือเวลา
2. มีการลำดับของเหตุการณ์ในเรื่อง
3. แสดงปมปัญหาของเรื่อง
4. แสดงการคลี่คลาย หรือการแก้ปมปัญหาของเรื่อง

ลักษณะของภาษา

1. เป็นเรื่องเล่าในอดีต หรือเป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้ว มักมีคำว่า กาลครั้งหนึ่ง ณ ชายป่าแห่งหนึ่ง ฯลฯ
2. ใช้บุพบทบ่งบอกเวลา สถานที่
3. ใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการกล่าวถึง หรืออ้างถึงบุคคลอื่น
4. มีความเป็นเหตุเป็นผล ความคล้อยตาม แล้วความขัดแย้ง ฯลฯ

แผนการสอนแบบปกติ

แผนการสอนที่ 1

วิชาภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญ

เวลา 5 คาบ

สาระสำคัญ

การอ่านเป็นทักษะสื่อสารสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวความคิดหลักและเนื้อหาส่วนรวมของเรื่อง โดยเฉพาะการจับใจความสำคัญ การอ่านประเภทนี้ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจความหมายของคำ ข้อความที่เป็นสำนวนของเรื่อง สามารถตีความและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของเรื่องได้ จึงจะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีและสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและเขียนเรื่องจากจินตนาการได้

จุดประสงค์นำทาง

1. บอกความหมายของคำหรือข้อความที่เป็นสำนวนจากเรื่องที่อ่านได้
2. ตีความจากเรื่องที่อ่านได้
3. จับใจความสำคัญของเรื่องได้
4. เขียนผังมโนทัศน์แสดงแนวคิดหลักและสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
5. เขียนเรื่องจากจินตนาการได้

เนื้อหา

การอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนเรื่องจากจินตนาการ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

คาบที่ 1

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ

ครูถามนักเรียนว่า ใครรู้จักกระต่ายในนิทานบ้าง กระต่ายในเรื่องมีนิสัย

อย่างไร ฯลฯ

ขั้นที่ 2 แจ้งจุดประสงค์

ครูแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบว่าเมื่ออ่านเรื่องที่กำหนดให้แล้วนักเรียนต้องตอบคำถามของเรื่องได้ จับใจความสำคัญของเรื่องแล้วเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่าน และเขียนเรียงความจากจินตนาการได้

ขั้นที่ 3 ให้แนวทางการเรียนรู้

- 3.1 นักเรียนศึกษากับความรู้เรื่องการจับใจความสำคัญ
- 3.2 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญและชี้แนวทางการค้นหาสาระสำคัญของเรื่องโดยการใช้คำถาม เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ฯลฯ
- 3.3 นักเรียนฝึกจับใจความสำคัญจากเรื่องแมงก๊ับจานทองคำ โดยอ่านเนื้อเรื่องแล้วตอบคำถามในใบงาน
- 3.4 นักเรียนอภิปรายคำตอบและข้อความที่เป็นสำนวนในเรื่อง

คาบที่ 2

ขั้นที่ 4 ให้เนื้อหา

- 4.1 นักเรียนทบทวนการจับใจความสำคัญ และการหาสาระสำคัญของเรื่องจากการตอบคำถามของครู
- 4.2 นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 6 คนอ่านเรื่องกระต่ายกลัปลา แล้วปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้ ลงในใบงาน
 - 4.2.1 ตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน
 - 4.2.2 อภิปรายข้อคิดและความหมายของสำนวนในเรื่อง
 - 4.2.3 เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง
- 4.3 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อภิปรายข้อคิดและความหมายของสำนวนจากเรื่องที่อ่าน

คาบที่ 3

ขั้นที่ 5 ส่งเสริมความแม่นยำ

- 5.1 นักเรียนศึกษาใบความรู้เรียงความ และอรรถลักษณะของเรื่องเชิงจินตนาการ
- 5.2 นักเรียนร่วมกันอภิปรายอรรถลักษณะของเรื่องกระต่ายกลัปลา ลักษณะการดำเนินเรื่องและการใช้ภาษา

5.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดเรื่องที่จะเขียนโดยมีอรรถลักษณะเป็นเรื่องเชิงจินตนาการแล้วกันโครงเรื่องกลุ่มละ 1 เรื่อง ครูตรวจแก้ไข นักเรียนนำไปปรับปรุง

คาบที่ 4

ขั้นที่ 5 ส่งเสริมความแม่นยำ (ต่อ)

นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนเรื่องจากโครงเรื่องที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ตัวแทนกลุ่มนำเสนอเรื่อง ครูและนักช่วยกันพิจารณาแก้ไขถ้อยคำสำนวน นักเรียนนำไปปรับปรุงแก้ไข แล้ววาดภาพประกอบ

คาบที่ 5

ขั้นที่ 6 ประเมินผล

6.1 นักเรียนแต่ละคนเขียนเรื่องใหม่โดยเรื่องให้มีอรรถลักษณะเป็นเรื่องเชิงจินตนาการ

6.2 นักเรียนเขียนเรื่องจากจินตนาการ

6.3 ครูตรวจผลงาน

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. นิทานเรื่องแมวกับจานทองคำและกระต่ายกลับใจ
2. ใบความรู้เรื่องการจับใจความสำคัญ
3. ใบความรู้เรื่องการเขียนเรียงความและอรรถลักษณะของเรื่องเชิงจินตนาการ
4. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. ตรวจผลงานการเขียน
3. สังเกตความร่วมมือและความสนใจในการเรียน

เอกสารประกอบแผนการสอนที่ 1

ใบความรู้เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ

การอ่านจับใจความสำคัญ คือการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่อง ได้แก่ ข้อมูลที่น่าสนใจ จุดมุ่งหมายในการเขียน ความรู้สึก และแนวความคิดของผู้เขียน

หลักการจับใจความสำคัญ

1. พิจารณาชื่อเรื่อง
2. หาประโยคใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า และหาประโยคประกอบ
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อความแต่ละย่อหน้า
4. พิจารณาประโยค ลำนวนโวหาร คำศัพท์ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องที่อ่าน และความมุ่งหมายของผู้เขียน

การอ่านจับใจความนิทาน

นิทาน เป็นเรื่องที่สมมุติขึ้นมุ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ จัดเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดี

นิทาน ไม่นิยมบอกเรื่องราวหรือแนวคิดสำคัญโดยตรงไปตรงมา การอ่านจับใจความนิทานให้ได้ถูกต้องแม่นยำควรใช้แนวทางพิจารณา ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง จะเป็นจุดที่เน้นหัวใจของเรื่องเป็นอันดับแรก นิทานบางเรื่องให้เห็นใจความสำคัญของเรื่องได้ชัดเจน แต่บางเรื่องผู้อ่านต้องพิจารณาจากส่วนอื่นในเนื้อเรื่องมาประกอบ
2. แนวคิดหลัก ผู้แต่งจะไม่บอกโดยตรง แต่สามารถค้นหาได้ด้วยวิธีการต่อไปนี้
3. พิจารณาข้อขัดแย้งของเรื่องแล้วดูผลว่าข้อขัดแย้งนั้นคลี่คลายขยายตัวและสิ้นสุดลงอย่างไร จึงจะเห็นแก่นเรื่องได้ชัดเจนขึ้น
4. สรุปสาระสำคัญโดยการตอบคำถามให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และ ทำไม ซึ่งจะเป็นจุดชี้ให้เห็นแก่นเรื่อง หรือใจความสำคัญได้ง่าย
5. การจับน้ำเสียงหรือทางเสียงของผู้แต่งให้ได้จะช่วยให้อ่านจับใจความของเรื่องได้แม่นยำยิ่งขึ้น

แมวกับงานทองคำ

ชายคนหนึ่งกินอาหารในร้านแห่งหนึ่ง เขาเหลือบไปเห็นแมวผอมโซ ตัวหนึ่ง กำลังกินอาหารในงานทองคำเก่าๆ เข้าคิดว่างานใบนั้นถ้านำไปขายจะได้ราคาดี จึงขอซื้อแมว ในราคาหนึ่งพันบาท เจ้าของร้านรีบตกลงทันที เมื่อจ่ายเงินเรียบร้อยแล้วเขากล่าวว่า “ถ้าแก่ขายแมวให้ผมแล้วควรจะให้งานผมเสียด้วย ผมจะได้นำไปใส่อาหารให้แมว” เจ้าของร้านจึงตอบว่า “ผมให้ไม่ได้หรอกครับ ก็เพราะงานใบนี้แหละที่ทำให้ผมขายแมวได้ราคาแพง หลายสิบตัวแล้ว”

ใบงาน

เรื่องแมวกับจานทองคำ

ชื่อ ชั้น เลขที่

ตอนที่ 1 ตอบคำถามโดยทำเครื่องหมายกากบาททับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้อง

1. สาเหตุที่ทำให้ชายในเรื่องขอซื้อแมวคืออะไร

ก. เป็นคนรักแมว	ข. มีความเมตตาสงสาร
ค. โลกอยากได้จานทองคำไปขาย	ง. โง่งหลงกลอุบายของคนขายแมว
2. เหตุใดเจ้าของร้านจึงนำจานทองคำมาใส่อาหารให้แมว

ก. เป็นจานประจำตัวแมว	ข. แมวไม่ยอมกินข้าวในจานอื่น
ค. จานทองคำเก่ามากแล้ว	ง. เจ้าของต้องการขายแมวให้ได้ราคาดี
3. การกระทำของเจ้าของร้านตรงกับสำนวนว่าอย่างไร

ก. ชุดบ่อล่อปลา	ข. พรานล่าเนื้อ
ค. ย่อมแมวขาย	ง. หวานพีชหวังผล
4. นักเรียนคิดว่าชายผู้ซื้อแมวมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อไม่ได้จานทองคำ

ก. เศร้าใจ	ข. ผิดหวัง
ค. เสียหน้า	ง. โกรธ
5. นักเรียนคิดว่าชายผู้ซื้อแมวและเจ้าของร้านเป็นคนอย่างไร

ก. เจ้าเล่ห์	ข. หลอกหลวง
ค. มีไหวพริบ	ง. ค้ากำไรเกินควร
6. เหตุการณ์ในเรื่องเปรียบได้กับสำนวนใด

ก. เกล็ดจิ้มเกล็ด	ข. ขมื่นกับปูน
ค. ชิงกีร์ชาก็แรง	ง. เหนือฟ้ายังมีฟ้า

ตอนที่ 2 อภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

1. ข้อความ”ก็เพราะจานใบนี้แหละที่ทำให้ผมขายแมวได้ราคาแพงมาหลายสิบตัวแล้ว”

หมายความว่า

.....

กระต่ายกลับใจ

ณ ชายป่าร่มครึ้มแห่งหนึ่งมีกระรอกอยู่ครอบครัวยี่สิบห้าตัว ครีวครีวนี้ชอบทำความดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ

“ลูกรัก จงจำไว้ว่าการทำความดีเป็นผลดีต่อเราและลูก” แม่กระรอกกล่าวก่อนที่ลูกกระรอกออกไปโรงเรียน และข้างๆ บ้านกระรอกในโพรงไม้ถัดไปมีครอบครัวกระต่ายอาศัยอยู่ครอบครัวยี่สิบห้าตัว ครอบครัวนี้มีความเฉลียวฉลาดมาก แต่ชอบเอาเปรียบสัตว์ตัวอื่นๆ อยู่เสมอ พ่อและแม่ของกระต่ายสอนลูกว่า ให้เรียนเก่งเพื่ออนาคตที่ดีก่อนไปโรงเรียนเช่นกัน

ลูกกระรอกและลูกกระต่ายเป็นเพื่อนกัน แต่ลูกกระต่ายมักจะแกล้งลูกกระรอกอยู่เสมอโดยบอกว่าตนปวดหัว เพื่อที่จะได้ขี้นหลังลูกกระรอกไปโรงเรียน เมื่อถึงโรงเรียนลูกกระต่ายไม่เคยชอบใจลูกกระรอกแม้แต่คำเดียว กลับวิ่งหนีไปเล่นกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน แต่ลูกกระรอกกลับดีใจที่ได้ช่วยเพื่อนให้ถึงที่หมาย เย็นวันหนึ่งลูกกระต่ายกลับถึงบ้านก็เล่าให้พ่อแม่ฟังว่าตนสอบได้ที่หนึ่งอีกตามเคย ส่วนลูกกระรอกสอบได้ที่สุดท้าย

“ลูกกระรอกมันโง่จริงๆ ครับ เมื่อตอนกลับจากโรงเรียนลูกแกล้งบ่นว่าปวดท้อง เขาก็อาสาให้ลูกขี่หลังมาถึงที่บ้าน” ทั้งพ่อและแม่ต่างหัวเราะชอบใจกันอย่างมีความสุข

ส่วนต้นไม้ซึ่งเป็นบ้านของกระรอก ลูกกระรอกบอกพ่อกับแม่ของตนเองอย่างเศร้าสร้อยว่าตนเองสอบได้ที่สุดท้าย

“อย่าเศร้าไปเลยลูกรักของพ่อ ลำดับที่ไม่ใช่การตัดสินความดีหรือเลว” ผู้เป็นพ่อกล่าวแล้วยิ้มให้กำลังใจลูกกระรอก

วันเวลาผ่านไปเพื่อนๆ ที่โรงเรียนเริ่มไม่อยากเล่นกับลูกกระต่ายเพราะชอบอวดความเก่งของตนแล้วเห็นแก่ตัว ในขณะที่เดียวกันลูกกระรอกกลับมีเพื่อนมากขึ้นจนทำให้ลูกกระต่ายน้อยใจแล้วเสียใจ ส่วนลูกกระรอกก็รู้สึกห่วงผลการเรียนของตน เพราะครูมีเตือนเข้าอยู่เสมอว่า หากปลายปีผลการเรียนไม่ดีก็จะต้องซ้ำชั้นอย่างแน่นอน ครูหนึ่งพูดว่า

“ครูรู้ว่าเธอเป็นคนดี แต่ความดีไม่ใช่คะแนนที่มากนัก ครูหวังว่าเธอคงเข้าใจนะ”

เข้าวันรุ่งขึ้นลูกกระต่ายและลูกกระรอกก็เดินทางไปโรงเรียนด้วยกันเหมือนเช่นทุก
วัน แต่วันนี้ลูกกระต่ายดูซึมมากไม่ยอมพุดจา ลูกกระรอกเห็นดังนั้นจึงพูดว่า

“วันนี้เธอเป็นอะไร ดูซึมผิดปกติ เธอไม่สบายหรือเล่าซีหลังฉันก็ได้ละ” ลูกกระรอกอาสา

“ไม่ละ” ลูกกระต่ายตอบและพูดต่อไปว่า “ฉันอยากเป็นคนดีอย่างเธอจะได้มี
เพื่อนเล่นมากๆ”

“แต่ฉันอยากเรียนเก่งอย่างเธอละลูกกระต่าย ฉันจะได้ไม่ต้องเรียนซ้ำชั้น” ลูก
กระรอกพูดทั้งสองต่างปรับทุกข์ซึ่งกันและกัน ลูกกระต่ายพูดว่า “ฉันจะสอนวิธีเรียนหนังสือ
เก่งให้เธอ”

“ฉันจะสอนวิธีการเป็นคนดีเพื่อเป็นการตอบแทนเธอก็แล้วกันนะลูกกระต่าย”

ลูกกระรอกพูดอย่างดีใจ

ลูกกระต่ายบอกวิธีการเรียนเก่งคือ ต้องขยันเรียนหนังสือ เรียนหนังสือ ทำ
การบ้าน ฟังคุณครูอธิบายให้เข้าใจ เมื่อไม่เข้าใจต้องถามแค่นี้ก็สามารถเรียนเก่งได้แล้ว

ตั้งแต่นั้นมาลูกกระต่ายกับลูกกระรอกก็เป็นเพื่อนรักกัน ไปโรงเรียนด้วยกัน เล่น
ด้วยกันเสมอ จนกระทั่งวันหนึ่งเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้น เมื่อมีลมพายุใหญ่พัดมาเมื่อทั้ง
สองออกไปวิ่งเล่นกลางแจ้ง ลูกกระรอกเห็นดังนั้นจึงดึงมือลูกกระต่ายวิ่งไปยังต้นไม้ใหญ่เพื่อ
หลบพายุ

เมื่อลมพายุสงบลง พ่อกับแม่กระต่ายก็ออกมาหาลูกกระต่าย แม่กระต่ายร้องคร่ำ
ครวญ ถึงลูกกระต่าย แม่กระรอกเห็นเช่นนั้นจึงช่วยกันตามหา พบลูกกระรอกแล้วลูก
กระต่ายอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ แม่กระต่ายพูดกับแม่กระรอกว่า

“แต่ก่อนฉันเคยภูมิใจกับความเฉลียวฉลาดของครอบครัว สอนให้ลูกเป็นเด็กเห็น
แก่ตัว ตามใจลูกทุกอย่างจนเคยตัว แต่เดี๋ยวนี้ฉันรู้แล้วว่าฉันต้องสอนลูกให้เป็นคนดี เพื่อให้
ลูกฉันมีชีวิตที่สดใส ฟังตนเองได้ ฉันขอขอบใจลูกกระรอกด้วยนะที่จะที่ช่วยชีวิตลูกของฉันไว้”

ลูกกระต่ายรีบบอกพ่อกับแม่ว่า “ลูกกระรอกสอนวิธีเป็นคนดีให้ลูก ลูกสอนวิธี
เรียนหนังสือเก่งให้ลูกกระรอกเป็นการตอบแทน แต่ลูกก็ไม่กล้าบอกแม่ เพราะลูกกลัวพ่อกับ
แม่จะตีลูก ดุด่าลูก” แม่กระต่ายมองลูกกระต่ายด้วยความอ่อนโยนแล้วพูดว่า

“ไม่ต้องกลัวหรอกลูก ถ้าลูกไม่ผิดแม่จะไม่ตีไม่ดุด่าลูกอีก” แม่กระต่ายพูด

เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างลงตัวพ่อแม่แล้วลูกกระต่าย ลูกกระรอก ก็พากันกลับบ้านแล้ว
ยิ้มให้กันอย่างเป็นสุข

(จันทร์เพ็ญ แสงละเอียด “นิทานแผ่นพับอันดับที่ 15 นิทานจากการประกวดนิทานรางวัลมูลนิธิเด็ก ครั้งที่ 6”)

ใบงาน เรื่องกระต่ายกลับใจ

ชื่อ ชั้น เลขที่

ตอนที่ 1 ทำเครื่องหมายกากบาททับตัวเลือกที่ถูกต้อง

1. ลูกกระรอกมีนิสัยอย่างไร

ก. กล้าหาญ	ข. ซื่อสัตย์
ค. เกียจคร้าน	ง. โอบอ้อมอารี
2. ลูกกระต่ายมีคุณลักษณะใด

ก. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ข. ขยันขันแข็ง
ค. มานะอดทน	ง. เฉลียวฉลาด
3. เหตุใดลูกกระต่ายและลูกกระรอกจึงมีนิสัยต่างกัน

ก. เรียนต่างห้องกัน	ข. มีความเป็นอยู่ต่างกัน
ค. เป็นสัตว์ต่างชนิดกัน	ง. ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน
4. การที่ลูกกระต่ายสอนวิธีเรียนดีให้ลูกกระรอกและลูกกระรอกสอนให้ลูกกระต่ายประพฤติตัวดี
ขึ้นนั้นให้แนวคิดในเรื่องใด

ก. การพึ่งพาอาศัยกัน	ข. การมีไมตรีต่อกัน
ค. ความโอบอ้อมอารี	ง. ความรักความสามัคคี
5. ผู้เขียนต้องการคติสอนใจในเรื่องใด

ก. การทำความดี	ข. ความเมตตา
ค. ความสามัคคี	ง. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตอนที่ 2 อภิปรายหัวข้อต่อไปนี้

1. "ลำดับที่ไม่ใช่การตัดสินความดีและความเลว" หมายความว่า

.....

2. "ครูรู้ว่าเธอเป็นเด็กแต่ความดีไม่ใช่คะแนนที่มากนัก" หมายความว่า

.....

.....

ตอนที่ 3 เขียนสรุปสาระสำคัญจากเรื่องกระต่ายกลับใจ

.....

.....

.....

.....

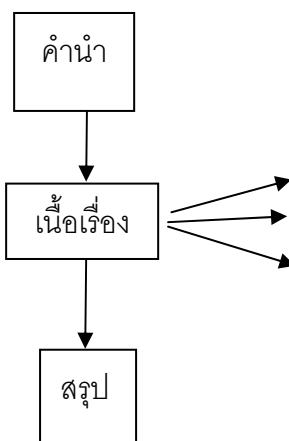
.....

.....

ใบความรู้ เรื่องการเขียนเรียงความ

เรียงความ หมายถึง การนำถ้อยคำมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อแสดงความรู้ ความเข้าใจ ความคิด หรือความรู้สึกของผู้เขียนออกมาให้อ่านเข้าใจด้วยภาษาที่สละสลวย

องค์ประกอบของเรียงความ

คำนำ เป็นการเปิดเรื่อง ผู้เขียนจูงใจผู้อ่านให้รู้สึกอยากอ่านเรื่องต่อไป

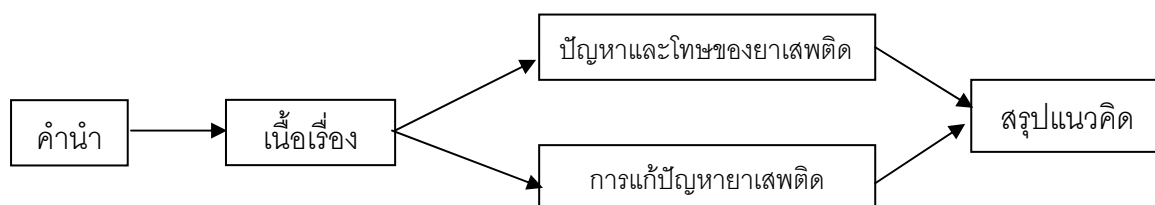
ลักษณะการเขียนคำนำ

1. ใช้คำพูดหรือคำสนทนา
2. เขียนบรรยายสภาพธรรมชาติ บรรยายากาศ
3. ใช้บทร้อยกรองที่เข้ากับเรื่อง
4. ใช้คำพังเพย สุภาษิตหรือปรัชญา

เนื้อเรื่อง เป็นการรวบรวมข้อมูลมาเขียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการเขียนและชื่อเรื่องโดยมีรายละเอียดที่สนับสนุนแนวคิดหลักของเรื่อง อาจมีการยกตัวอย่างประกอบ

สรุป เป็นการสรุปเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น มีการแสดงข้อคิดเห็น ข้อสังเกต หรือคำแนะนำ เชิญชวน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่าน การเขียนเรียงความที่ดีต้องมีการวางโครงเรื่อง เพื่อเป็นแนวในการเขียนและความเป็นเอกภาพ

ตัวอย่างโครงเรื่อง เรื่อง “ติดยาเสพติด ชีวิตจะมีดมน”

ใบความรู้ เรื่องเล่าเชิงจินตนาการ

เรื่องเล่าเชิงจินตนาการ เป็นการเขียนเรื่องเล่าจากความคิดของผู้เขียน ส่วนมากจะเป็นนวนิทาน หรือนิยาย

ลักษณะโครงสร้างเรื่องเล่าเชิงจินตนาการ

1. มีการนำเรื่องโดยกล่าวความเป็นไปของเรื่องบ่งบอกตัวบุคคล สถานที่ หรือเวลา
2. มีการลำดับของเหตุการณ์ในเรื่อง
3. แสดงปมปัญหาของเรื่อง
4. แสดงการคลี่คลาย หรือการแก้ปมปัญหาของเรื่อง

ลักษณะของภาษา

1. เป็นเรื่องเล่าในอดีต หรือเป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้ว มักมีคำว่า กาลครั้งหนึ่ง ณ ชายป่าแห่งหนึ่ง ฯลฯ
2. ใช้บุพบทบ่งบอกเวลา สถานที่
3. ใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 ในการกล่าวถึง หรืออ้างถึงบุคคลอื่น
4. มีความเป็นเหตุเป็นผล ความคล้อยตาม แล้วความขัดแย้ง ฯลฯ

แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบมีทั้งหมด 40 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก คือ ก ข ค ง
ให้เวลาทำ 50 นาที (1 คาบ)

2. ให้นักเรียนพิจารณาตัวเลือกที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย
กากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่างข้อ (0)

กระดาษคำตอบ

อ	ก	ข	ค	ง
0	X			

3. ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดเส้นทับตัวเลือกที่ไม่ต้องการ ดังนี้

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0	≠			

5. หลังจากทำแบบทดสอบเสร็จแล้ว นำแบบทดสอบพร้อมกระดาษคำตอบส่งคือ
กรรมการ คุมสอบ

6. หากมีข้อสงสัยให้ยกมือถามกรรมการคุมสอบ

1. "แม้ว่าจะมีวัตถุกรองแสงช่วยถนอมดวงตาแล้วก็ตาม อันตรายก็สามารถเกิดขึ้นได้อยู่ดี ต้อกระจก ต้อเนื้อ กระจกตาอักเสบ ม่านตาอักเสบ ล้วนเกิดจากแสงทั้งนั้น"

ข้อความนี้ให้ความรู้เรื่องใด

- ก. อันตรายของแสงที่เกิดกับตา
- ข. วัตถุกรองแสงกับการป้องกันดวงตา
- ค. ประโยชน์ของวัตถุกรองแสงต่อดวงตา
- ง. วิธีการถนอมดวงตาด้วยวัตถุกรองแสง

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 2-3

"ตัวอะโนลและกิ้งก่าอื่นหลายชนิด สามารถเปลี่ยนสีตัวมันเองได้ ถ้ามันไปเกาะอยู่ที่ใบไม้ ตัวมันก็จะเปลี่ยนเป็นสีเขียว ถ้ามันคลานไปตามผิวง่าที่เป็นทราย มันก็จะกลายเป็นสีเหลือง ๆ"

2. ข้อความนี้กล่าวถึงเรื่องใด

- ก. การปรับตัว
- ข. การดำรงชีวิต
- ค. การหาอาหาร
- ง. การเปลี่ยนแปลง

3. "การเปลี่ยนสี" ของตัวอะโนลและกิ้งก่าไม่ให้ประโยชน์ด้านใด

- ก. การผสมพันธุ์
- ข. การหาอาหาร
- ค. การหลบภัย
- ง. การพรางตัว

4. "ป่าไม้ไทยใกล้เป็นป่าช้าแล้วครับ พวกผมดับคาถาภูมินับหมื่นแสน
ทั้งดักล่าฆ่าฟันกันทั่วแดน มั่นนำแคนที่เกิดมาในป่าไทย"

"พวกผม" ในที่นี้หมายถึงใคร

- ก. ต้นไม้
- ข. สัตว์ป่า
- ค. ผู้ปลูกป่า
- ง. นักอนุรักษ์ป่า

5. "การหลังน้ำมีไข้แค่แสดงโหสิกรรมต่อกัน แต่"คนจากไป"เขาแสดงธรรมดาต่อเราว่า
ทำสุตมมนุษย์ทุกคนก็ต้องแบมือละวางสรรพสิ่งทั้งหมดไว้ จะยึดเหนี่ยวอะไรมิได้เลย"

ข้อความนี้กล่าวถึงพิธีใด

- ก. รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่
- ข. หลังน้ำพุทมนต์
- ค. รดน้ำสังข์
- ง. รดน้ำศพ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 6 - 8

“เภสัชกรหนุ่มคนหนึ่ง เมื่อเรียนจบจึงไปตั้งร้านขายยา ขายเฉพาะยาดี ๆ ไม่ขายยา
ปลอมประสาทยาเมา ยาขยัน ชาวบ้านจึงมองว่าเขาเป็นคนประหลาด ไม่ซื้อยาร้านของเขา
จนทำให้เขาเกือบล้มละลาย เขาจึงแก้ไขเหตุการณ์ด้วยการขายยาที่ชาวบ้านนิยม”

6. จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านน่าจะเป็นคนอย่างไร

ก. มีการศึกษาต่ำ	ข. ไม่ทันสมัย
ค. ยากจน	ง. หัวดี

7. เราจะแก้ไขเหตุการณ์นี้ได้อย่างไร

ก. ปิดร้านขายยา	ข. แจ้งตำรวจจับผู้ขายยา
ค. ให้ความรู้เรื่องการใช้ยาแก่ประชาชน	ง. ตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อขายยาดีราคาถูก

8. การกระทำของเภสัชกรหนุ่มมีความหมายเช่นเดียวกับสำนวนใด

ก. ปลาติดหลังแห	ข. เห็นช้างขี้ขี้ตามช้าง
ค. ตกบันไดพลอยโจร	ง. เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม

9. "ถ้าคิดซื้อผลไม้อย่าได้ซ้ำ	เชิญเลือกหาไม้ให้เห็นอยู่เป็นแถว
ส้ม ละมุด มังคุดนั้นเคียงมันแกว	แขวนเป็นแนวคือกล้วยไข่หวีใหญ่จาง
ขนุนอมกล้วยหอมล้วนของดี	โน่นลั่นจี่ชมพู่คู่คืบคั่ง
ซื้อแตงโมถูกใจดีดีให้ฟัง	ดีติดดั่งแปะปั๊บคือสับประรด"

คำประพันธ์นี้กล่าวในทำนองใด

ก. ชักชวน	ข. ตักเตือน
ค. แนะนำ	ง. ขอร้อง

10. "ความจนเป็นดาบสองคมให้เราเลือกพลิกใช้ คมหนึ่งให้เราเจ็บตัว รู้จักประมาณตน
แต่อีกคมหนึ่งมันสั่งให้เราทะเยอทะยานหาญเหิม"

ข้อความนี้สรุปได้ว่าอย่างไร

ก. ความจนเป็นอันตราย	ข. ความจนทำให้คนสู้ชีวิต
ค. ความจนมีทั้งคุณและโทษ	ง. ความจนทำให้คนไม่ประมาณ

คำชี้แจง อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 11-12

“การกินผีมีใช้การแลเนื้อเถื่อนหนังของมนุษย์ด้วยกันมากิน แต่การกินผีเหมือนการยาหม้อใหญ่เพื่อป้องกันความเจ็บไข้ ได้ป่วย ซึ่งต้องทำตามประเพณี ถ้าไม่ทำเช่นนี้ก็เชื่อว่าจะได้รับการรบกวนจากพวกผีต่าง ๆ ”

11. ประเพณีการกินผีทำขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใด

ก. ขับไล่ภูตผี	ข. บัตรังควาญ
ค. สืบทอดประเพณี	ง. ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ

12. ข้อความนี้แสดงให้เห็นสภาพของคนในสังคมในด้านใด

ก. มีความรู้เรื่องการแพทย์	ข. มีความรู้เรื่องภูตผีปีศาจ
ค. การแพทย์ยังไม่เจริญก้าวหน้า	ง. คนไม่ค่อยปฏิบัติตามประเพณี

13. “ในปัจจุบันมีคนมือบอนชอบเขียนตัวหนังสือเลอะเทอะบนผนังถ้าเสมอ แต่ที่มือบอนมากกว่านั้นก็คือพวกที่หักเหินอกหินย้อย คนมือบอนเหล่านี้ทำลายธรรมชาติที่ได้สร้างไว้เป็นเวลานับล้านปีกว่าจะสร้างขึ้นได้”

เราจะช่วยกันรักษาธรรมชาติได้อย่างไร

ก. ตักเตือนผู้ที่ทำลายธรรมชาติ
ข. จับต้องหินงอกหินย้อยแต่เบามือ
ค. แจ้งตำรวจจับผู้ที่ทำลายธรรมชาติ
ง. ไม่ทำลายสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

14. “ธรรมชาติให้คนคนละคนเดียว แต่หูสองหู นั่นคือ เราต้องฟังคนอื่นยิ่งกว่าพูดถึงสองเท่า”

ใจความสำคัญของข้อความนี้คืออะไร

ก. คนมีหูน้อยกว่าหู	ข. คนมีหูน้อยกว่าลิ้น
ค. ควรพูดมากกว่าฟัง	ง. ควรฟังมากกว่าพูด

15. “ประชาชนนิยมใส่ดินประสิวเพื่อให้เนื้อสัตว์ มีสีแดงและเก็บได้นาน ถ้าใส่มากเกินไปจะก่อให้เกิดอันตราย คือคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้องรุนแรงและที่สำคัญคือ เป็นสาเหตุของโรคมะเร็งในตับ”

ข้อความนี้กล่าวถึงเรื่องใด

ก. โทษของดินประสิว	ข. ประโยชน์ของดินประสิว
ค. โรคที่เกิดจากดินประสิว	ง. ปริมาณที่ใช้ดินประสิว

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 16-17

“ทุกชีวิตในโลกนี้ไม่ว่า “มนุษย์” หรือ “สัตว์” นั้นต้องการอาหารเลี้ยงชีวิต แต่ทุกวันนี้ผู้ผลิตอาหารได้ถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างตามยถากรรม สภาพชีวิตก็แร้นแค้นถึงกับทิ้งไว้ทั้งนาทั้งถิ่นฐานเดินทางลงมาฝากชีวิตไว้กับนายทุนอุตสาหกรรม”

16. ใครถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามยถากรรม

ก. ชาวนา

ข. ชาวไร่

ค. ชาวสวน

ง. เกษตรกร

17. คำว่า “ฝากชีวิต” มีความหมายสอดคล้องกับคำใด

ก. ขอบอาศัย

ข. ขยายแรงงาน

ค. คอยรับใช้

ง. ดำเนินชีวิต

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 18-19

“ในชุมชนแออัดมีปริมาณคนว่างงานมาก เหตุเพราะในปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไกลโรงงานใช้เครื่องจักรแทนคน ดังนั้น เมื่อมีคนไม่มีงานก็ย่อมไม่มีเงิน”

18. คนกับเครื่องจักรเหมือนกันในด้านใด

ก. ทำงานได้ผลผลิตเท่ากัน

ข. ทำงานได้คุณภาพเท่ากัน

ค. ทำงานได้ทนทานเหมือนกัน

ง. ทำงานโดยไม่ต้องใช้ความรู้เหมือนกัน

19. ถ้าโรงงานใช้เครื่องจักรแทนคนมากขึ้นจะเกิดปัญหาใดตามมา

ก. มีอาชีพใหม่ๆ

ข. มีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

ค. ปัญหาอาชญากรรม

ง. ราคาสินค้าสูงขึ้น

20. “เพื่อนกินสินทรัพย์แล้ว แหงนหนี

หาง่ายหลายหมื่นมี มากได้

เพื่อนตายถ่ายแทนชี วาอาตม์

หายากฝากผีไข้ ยากแท้จักหา”

สาระสำคัญของโครงบทนี้คืออะไร

ก. คบคนให้ดูหน้า

ข. คบคนพาลพาลไปหาผิด

ค. อย่าไว้ใจทาง อย่าว่างใจคน

ง. เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก

คำชี้แจง อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 21-23

“แม่เขาถูกยิงตายและเขาถูกตัดสินจำคุกตลอดชีวิต คดีสะเทือนใจเช่นนี้เกิดกับลูกสิงห์ชะนีที่ถูกพรากจากอกแม่ เพื่อนำมาเลี้ยงอย่างผิดธรรมชาติ และตายในไม่ช้า โศกนาฏกรรมซ้ำซ้อนนี้จะไม่เกิดขึ้นอีกหากคุณไม่ซื้อลูกสัตว์ป่ามาเลี้ยงในบ้าน”

21. “โศกนาฏกรรมซ้ำซ้อน” หมายถึงการกระทำใด

ก. พรากลูกจากแม่	ข. เอาลูกสัตว์ไปกักขัง
ค. ซ้ำแม่เพื่อเอาลูกมาเลี้ยง	ง. ซ้ำแม่แล้วปล่อยให้ลูกอยู่ตามยถากรรม

22. ถ้ายังปล่อยให้เกิด“โศกนาฏกรรมซ้ำซ้อน” ขึ้นต่อไปจะส่งผลเช่นไร

ก. สัตว์ป่าหายาก	ข. สัตว์ป่าจะสูญพันธุ์
ค. สัตว์จะอพยพย้ายถิ่นฐานไปหมด	ง. สัตว์ป่าจะเป็นสัตว์เลี้ยงอยู่ตามบ้าน

23. ผู้เขียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อชีวิตสัตว์ป่า

ก. เสียใจ	ข. เห็นใจ
ค. สลดใจ	ง. กังวลใจ

24. “อันคนอื่นหมิ่นคนกำหนดแน่ เว้นเสียแต่ใจมนุษย์สุดกำหนด
ทั้งดวงล่องลอยเลี้ยวवलด ถึงคลองคดก็ไม่เหมือนน้ำใจคน”

ข้อความใดสรุปใจความของกลอนบทนี้ได้เหมาะสมที่สุด

ก. ใจคนแรวน	ข. ใจคนไม่ซื่อตรง
ค. ใจคนอ่อนไหว	ง. ใจคนไม่มั่นคง

คำชี้แจง อ่านคำประพันธ์นี้แล้วตอบคำถามข้อ 25 – 26

“แต่สิ่งหนึ่งที่ไทยร้ายใจเหลือ คือ เลือดเนื้อเป็นหนองคอบอนได้
บ้างหากินบนน้ำตาประชาไทย บ้างฝักใฝ่ลัทธิชั่วนักลัทธิ
ทุกวันนี้ศึกไกลยังไม่หวั่น แต่วันทรวงศึกใกล้ได้ข่มเหง
ถ้าคนไทยหันมาฆ่ากันเอง จะร้องเพลงชาติไทยให้ใครฟัง”

25. ผู้แต่งต้องการบอกอะไรแก่ผู้อ่านมากที่สุด

ก. คนไทยต้องรักชาติ
ข. คนไทยไม่ยึดมั่นในศาสนา
ค. คนไทยต้องรักและสามัคคีกัน
ง. คนไทยไม่รักและหวงแหนแผ่นดิน

26. ผู้แต่งมีความรู้สึกอย่างไร

ก. ห่วงใย

ข. แค้นใจ

ค. ภาคภูมิใจ

ง. ประชดประชัน

27. "เมืองไทยคือเมืองที่ทุกคนหลับสนิหลับลึก ไม่ต้องหวาดผวาทลอดเวลาว่างจะมีการโจมตีทางอากาศในตอนกลางคืนเมื่อไร"

ข้อความนี้กล่าวถึงเมื่อไทยในด้านใด

ก. เป็นเมืองที่น่าอยู่

ข. เป็นเมืองที่เจียบสงบ

ค. เป็นเมืองที่ปราศจากศัตรู

ง. เป็นเมืองที่ปราศจากโจรชั่วร้าย

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 28-29

"ผมเป็นคนแก่ขี้บ่นที่ชอบค่าเทคโนโลยีสมัยใหม่มว่ามันแย่อย่างนี้น้อย่างนั้น ยิ่งกว่านั้นผมชอบให้กันอยู่ใกล้ดิน ไม่ชอบให้อยู่สูงจากดินมากนัก แต่ผมก็อดชมเทคโนโลยีการคมนาคมสมัยใหม่ที่ทำให้เราสามารถกินมื้อเช้าที่กรุงเทพฯ แล้วไปกินมื้อเที่ยงที่โคลัมโบไม่ได้ แม้แต่เสียเวลาเล็กน้อยๆตอนขึ้นกับตอนลง"

28. การกระทำของบุคคลในข้อความนี้สอดคล้องกับสำนวนใด

ก. ด้านได้أيอด

ข. ดีเรือทั้งไกลน

ค. ปากว่าตาขยิบ

ง. เกลียดตัวกินไข่

29. "เทคโนโลยีสมัยใหม่" หมายถึงสิ่งใด

ก. รถไฟฟ้า

ข. เรือยอร์ช

ค. เครื่องบิน

ง. เรือยนต์

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 30-31

"โอ้ หลงเชื่อมาตั้งนาน! เรียนฟรี 12 ปี มีแต่น้ำลายแต่ไร้เงิน"

30. ผู้กล่าวข้อความนี้มีความรู้สึกอย่างไร

ก. เสียใจ

ข. ผิดหวัง

ค. น้อยใจ

ง. โกรธ

31. "มีแต่น้ำลาย" หมายความว่าอย่างไร

ก. พุดมาก

ข. พุดไม่น่าฟัง

ค. พุดไม่น่าเชื่อถือ

ง. พุดไม่มีเหตุผล

คำชี้แจง อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 32-33

“คุณของฉันเขาก็เป็นคนดีคนหนึ่งนะเธอ เขาเป็นคนสมอตันสมอบลาย รักลูกมาก แต่ข้อเสียของเขานะรี เขาไม่ให้เมียกับเงินเจอกันง่ายๆ กว่ากันจะได้เงินจากเขาฉันต้องซักแม่น้ำทั้งห้า ดูเอาเถอะ กว่าจะได้ใช้เงินของเขาสบายๆ คงต้องรอไปชาติหน้ากระมัง”

32. คำว่า “ซักแม่น้ำทั้งห้า” หมายความว่าอย่างไร

- ก. พูดจนอ่อนใจ
- ข. พูดจนห้วนล่อม
- ค. พูดจนปากเปียกปากแฉะ
- ง. พูดอ้างเหตุผลโดยการนำเอาแม่น้ำทั้งห้าสายมาสนับสนุน

33. จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดน่าจะมีนิสัยการใช้เงินเป็นอย่างไร

- ก. ประหยัด
- ข. ฟุ่มเฟือย
- ค. รู้จักใช้เงิน
- ง. ไม่ค่อยใช้เงิน

34. “ปัจจุบันผักผลไม้ส่วนใหญ่จะไม่ปนเปื้อนด้วยสารเคมีต่างๆ นับตั้งแต่สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช สารเคมีที่ใช้ช่วยเพิ่มสีส้มให้นำรับประทานและยืดอายุของอาหาร ดังนั้นในการเลือกซื้อจึงควรระมัดระวังเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอาหารเด็ก”

ข้อความนี้น่าจะมีประโยชน์ต่อบุคคลกลุ่มใดมากที่สุด

- ก. พ่อค้า
- ข. แม่บ้าน
- ค. เกษตรกร
- ง. ผู้ใช้แรงงาน

คำชี้แจง อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 35-36

“มีข่าวว่าประเทศไทยติดอันดับของโลกเรื่องความสกปรก หนูได้ยินแล้วใจหาย แต่คงเป็นอย่างที่เขาว่า เพราะเวลาที่หนูไปโรงเรียนยังเห็นเศษกระดาษ ขยะมูลฝอยเต็มถนนหนทางไปหมด เราควรจะมาร่วมมือกันเสียที”

35. ผู้เขียนข้อความนี้ต้องการชี้ให้เห็นเรื่องใด

- ก. ประเทศไทยมีขยะน้อย
- ข. คนไทยทิ้งขยะกันมากขึ้น
- ค. คนไทยทิ้งขยะไม่เลือกที่
- ง. คนไทยไม่ร่วมมือกันกำจัดขยะ

36. ผู้พูดจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

- ก. แจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบมาดูแล
- ข. แจ้งตำรวจจับผู้ที่ทิ้งขยะไม่เลือกที่
- ค. รณรงค์ให้ประชาชนเลิกทิ้งขยะ
- ง. สร้างนิสัยความรับผิดชอบต่อส่วนรวมให้ประชาชน

37. "ความไม่เด็ดขาดพาผู้คนไปสู่การทำผิดมานักต่อนักแล้ว อาจเริ่มจากผิดน้อยๆ ก่อนแล้ว ขยายออกไปตามสัดส่วนของความลังเลจนกลายเป็นการทำผิดที่มากขึ้นเรื่อยๆ"

ข้อความนี้กล่าวถึงเรื่องใด

- ก. ผลจากการทำผิด
- ข. สาเหตุของการทำผิด
- ค. สาเหตุของความลังเล
- ง. ปริมาณของการทำผิด

38. "เป็นผู้นำก็ต้องนำเรื่องถูก ผู้เป็นลูกก็ต้องตามพ่อแม่
 เจกแม่ปูสอนลูกให้ถูกแท้ ไยปูแม่เดินคดเคี้ยวเลี้ยวไปมา
 เป็นคนไทยพูดไทยได้ไม่ถูก ตัว ร ล กล้าผูกไม่ถูกทำ
 เหมือนแม่ปูสอนลูกเดินเพลिनยาตา แม่ปูพาเดินเฉไฉไม่ตรงทาง"

คำประพันธ์นี้ต้องการเน้นเรื่องใด

- ก. การเชื่อฟังผู้ใหญ่
- ข. การเป็นแบบอย่างที่ดี
- ค. การใช้ภาษาให้ถูกต้อง
- ง. การดำเนินรอยตามผู้ใหญ่

39. "เจ้าพระยานามนี้มีค่าล้ำ เพราะสายน้ำสายนี้ที่เรื่อยไหล

คือเส้นสายโลหิตชีวิตไทย ต้องร่วมกันรักไว้มิให้ทรมาน"

ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายใด

- ก. ชี้ให้เห็นประโยชน์ของแม่น้ำเจ้าพระยา
- ข. ชี้ให้เห็นความสำคัญของแม่น้ำเจ้าพระยา
- ค. ชักชวนให้ตระหนักถึงคุณค่าของแม่น้ำเจ้าพระยา
- ง. ชักชวนให้ช่วยกันรักษาแม่น้ำเจ้าพระยาให้สะอาด

40. "การเอามือเอววันเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของชนบทที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการเอามือเอววันในการทำนา"

"การเอามือเอววัน" มีความหมายคล้ายการกระทำใด

- ก. การเกี่ยวข้าว
- ข. การลงแขก
- ค. การนวดข้าว
- ง. การดำนา

เฉลยคำตอบแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน

1. ก	11. ง	21. ค	31. ค
2. ก	12. ค	22. ข	32. ข
3. ก	13. ง	23. ค	33. ข
4. ข	14. ง	24. ข	34. ข
5. ง	15. ก	25. ค	35. ค
6. ก	16. ง	26. ก	36. ง
7. ค	17. ข	27. ค	37. ข
8. ง	18. ง	28. ง	38. ข
9. ก	19. ค	29. ค	39. ง
10. ค	20. ง	30. ข	40. ข

แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนเขียนเรียงความจากภาพต่อไปนี้ให้สัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกันโดยมีความยาวประมาณ 12 บรรทัดใช้เวลา 40 นาที

2. คะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

การเสนอเรื่อง	5	คะแนน
การใช้ภาษาสื่อความหมาย	5	คะแนน
การขยายความ	3	คะแนน
การลำดับความ	3	คะแนน
รูปแบบการเขียน	2	คะแนน

ภาคผนวก ข

- ค่า p ค่า r ของแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน
- คะแนนความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตาราง 8 ค่า p ค่า r ของแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน

ข้อ	P _H	P _L	p	r	ข้อ	P _H	P _L	p	r
1	.52	.15	.33	.37	21	.70	.07	.39	.63
2	1.00	.19	.59	.81	22	.59	.15	.37	.44
3	1.00	.33	.67	.67	23	.74	.22	.48	.52
4	.96	.44	.70	.52	24	.78	.30	.54	.48
5	.85	.44	.65	.41	25	.70	.30	.50	.41
6	.67	.19	.43	.48	26	.74	.22	.48	.52
7	.85	.52	.69	.33	27	.74	.15	.44	.59
8	.96	.44	.70	.52	28	.56	.22	.39	.33
9	.70	.30	.50	.41	29	.48	.26	.37	.22
10	.96	.15	.56	.81	30	.78	.22	.50	.56
11	1.00	.56	.78	.44	31	.67	.44	.56	.22
12	.59	.30	.44	.30	32	1.00	.48	.74	.52
13	.93	.41	.67	.52	33	.85	.37	.61	.48
14	.85	.15	.50	.70	34	.74	.41	.57	.33
15	.85	.22	.54	.63	35	.96	.41	.69	.56
16	.89	.22	.56	.67	36	.52	.15	.33	.37
17	.70	.33	.52	.37	37	.67	.22	.44	.44
18	.81	.19	.50	.63	38	.70	.19	.44	.52
19	.93	.52	.72	.41	39	.89	.33	.61	.56
20	.81	.26	.54	.56	40	1.00	.11	.56	.89

ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9405

ตาราง 9 คะแนนความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยวิธีการทางสถิติ t-test แบบ Dependent Group

คนที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	D	D ²	คนที่	ก่อน ทดลอง	หลัง ทดลอง	D	D ²
1	0	12	12	144	16	10	12	2	4
2	7	12	5	25	17	6	9	3	9
3	6	7	1	1	18	10	11	1	1
4	9	12	3	9	19	12	13	1	1
5	13	16	3	9	20	15	16	1	1
6	11	13	2	4	21	13	13	0	0
7	10	11	1	1	22	10	10	0	0
8	12	13	1	1	23	8	9	1	1
9	15	17	2	4	24	12	12	0	0
10	7	10	3	9	25	17	18	1	1
11	16	18	2	4	26	16	17	1	1
12	12	14	2	4	27	7	9	2	4
13	8	10	2	4	28	16	16	0	0
14	7	7	0	0	29	12	13	1	1
15	7	8	1	1	30	10	12	2	4
$\Sigma =$								56	248

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} = \frac{56}{\sqrt{\frac{30(248) - (56)^2}{30-1}}} = 4.60$$

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวมัทรี นันตโลहित
วันเดือนปีเกิด	9 พฤศจิกายน 2517
สถานที่เกิด	อำเภовารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	54 ซอยเจริญรัตน์ 22 แขวงคลองตันใต้ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลอง กรุงเทพมหานคร 10600
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ
พ.ศ. 2541	คบ. (ภาษาไทย) จาก สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2550	กศ.ม. การมัธยมศึกษา (กลุ่มการสอนภาษาไทย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ